

NAAR DEN HEILIGEN BERG

Van denzelfden schrijver verscheen :

CHNUMHOTEP, DE SCHATBEWAARDER

Een vertelling uit het oude Egypte

DE SYCOMORE BIJ DEN VIJVER

Een vertelling uit het oude Egypte

NAAR DEN HEILIGEN BERG

EEN VERTELLING UIT HET OUDE EGYPTE

DOOR

L. H. VAN LENNEP

P. N. VAN KAMPEN & ZOON N.V. — AMSTERDAM

Gedrukt bij Meijer's Boek- en Handelsdrukkerij, Wormerveer

PTAHMES volgde den oever van het meer in noordelijke richting; aanvankelijk gaf de hoop veerkracht, maar hoe hooger de boot van den zonnegod kwam, hoe langzamer zijn bewegingen werden. Stroomt niet ook het bloed der grijsaards trager, doordat de krachten afnemen?

De oogen van gewonde dieren verliezen hun glans en breken, zoodat de voorwerpen, die zich erin spiegelen, gedeeld schijnen; als een tweeheid zagen Ptahmes' oogen het landschap; het danste voor hem heen en weder als ware het een bewogen sluier. Vermoeidheid en vrees veranderen de vormen: boomen werden tot hondskoppige apen met grijnzende gezichten en grijpende armen, het in den wind golvende korenveld tot een onstuimige zee.

Dorst kwelde Ptahmes; woest joeg het bloed door de buizen; vliegen gonsden in zijn ooren; alles draaide om hem rond; hij zag de aarde boven-, het hemelgewelf onder zich. Wankelend wendde hij zich naar eenige palmen in welker schaduw hij wilde rusten, maar voordat hij die bereikte, stortte hij neder, wijl de geest het lichaam ontvlood.

De val stoorde een bejaarden visscher in zijn gemijmer; lieden van dit ambacht hebben bij uitstek tijd tot overpeinzingen; toch is hun kennis gering; wie evenaart den schrijver?

Onbewegelijk zat de oude man sinds vele uren in zijn bootje aan den oever van het meer; leunend tegen een uit riet gevlochten zitting, hield hij een lange lijn vast, waaraan vijf met lokaas voorziene haken waren gebonden. Vaak hadden de visschen niet gebeten; een enkelen meerval had hij boven het wateroppervlak kunnen trekken en hem met zijn hamer den kop inslaan; de synodont bleef in de donkere diepten. Juist volgde de visscher met spanning de pogingen van den gebaarden en gepantserden „nar“-visch om het aas op te eten zonder den haak aan te raken, toen Ptahmes' val hem en den visch deed opschrikken. Spijtig keek hij naar den oever; welk onbehouden wezen stoorde hem? Maar met deernis werd hij bewogen, toen hij den jongen man als dood zag liggen. Zoo snel als zijn stijve ledematen het toelieten, ging hij naar den gevallen. Na koel water op het voorhoofd en de slapen gesprenkeld te hebben, sleepte hij Ptahmes met inspanning van alle krachten in de schaduw der palmen.

Weldra keerde de geest, die ver weg gevloeden was — in deze korte spanne tijds had hij Ptahmes' ouderlijke huis bezocht — in het lichaam terug. De oogen openden zich en keken vol verwondering naar den voorovergebogen grijsaard.

„Wie zijt gij? Waar ben ik?“ vroeg Ptahmes.

„Ik ben de oude visscher Ti; gij zijt dicht bij mijn woning aan den oever van het groote meer. Wat is u overkomen? Zijt gij door de hitte bevangen? Waarom

zijt gij zonder bedienden, zonder draagstoeltorsende slaven hier?"

„Ik moet verder; houd mij niet hier; heel ver weg moet ik gaan.”

„Maar dit is toch niet mogelijk. Gij zoudt bezwijken. Zie, de morgenboot der zon heeft haar hoogste punt bereikt, klein zijn de schaduwen; alleen zeer sterke slaven kunnen bij deze hitte loopen; gij zijt aan een draagstoel gewend. Kom mede naar mijn woning; ja ik weet dat zij klein en onaanzienlijk is; gij hebt natuurlijk in groote huizen geleefd en zult het mijne wellicht verachten.”

„Het huis van mijn meester zal ik nimmer weerzien. Waar is het dak, dat mij wil beschutten?"

„Kom dan mede; de rustbank wacht u.”

Waarlijk, armelijk was de leemen hut van den vischer, maar Ptahmes scheen zij het Groote Huis gelijk; zoo is den van dorst versmachtende brak water als kolobi-wijn.

De jongeling strekte zich op de rustbank uit; wat deerde het hem, dat ze naar rottende visch rook? Het halfduister troostte de oogen.

Ti kneedde deeg tot ballen en roosterde deze boven een houtvuur; de geur streelde Ptahmes' neusgaten en wekte oude herinneringen; de menschen verbinden dingen aan kleuren en geuren. Toen hij nog bij zijn ouders vertoefde, vergezelde hij vaak zijn vader op jacht- en vischpartijen; deze was er verzot op, daar hij de boemerang behendig zwaaide en met de harpoen vele visschen ving. Men bemint de bezigheden waarin men bedreven is. Op hun lange tochten door de moerassen rustten zij somtijds in visschershutten en aten van het

geroosterde deeg. Hoe lang scheen dit geleden: Ptahmes zuchtte en Ti, opkijkende, zeide: „Ja zucht maar diep; drijf zorgen uit het lichaam; het geroosterde neme haar plaats in. De goede God schonk ons het koren; de steenen maalden de korrels tot meel en de vlammen gaven den geur. Eet dit, dan zullen uw oogen weder fonkelen als het vuur. Moge Ptah u ter zijde staan en I-m-hotep u genezing brengen.”

Aldus sprak de visscher en Ptahmes deed naar zijn woorden; het bloed ging op de gewone wijze door de buizen en de kracht keerde weder.

„Vertel mij van uw wedervaren,” zeide Ti, „waarom loopt gij langs den oever van het meer en wilt gij aanstonds verder?”

„Al te droef is het verhaal, o Ti, en ik vrees zeer u in ongelegenheid te brengen, wanneer ik u er deelgenoot van maak. Waarlijk ten onrechte ben ik met u meegegaan; ik breng het onheil herwaarts; rampspoed is mijn metgezel.”

„Gij spreekt duistere taal; wie zoekt u te vernietigen?”

„Zijne Majesteit Sesostris — Hem zij leven, gezondheid, voorspoed — heeft mijn gevangenneming bevolen. Siddert gij niet?”

„Schijnt de zon nog? Vreeselijk is deze tijding en toch is de aarde onveranderd. Wat hebt gij misdreven?”

„Gij hebt mij liefderijk opgenomen en vriendelijk bejegend; ik wil u dus alles verhalen, niets verbergend of verdraaiend.”

Voorovergebogen, het hoofd met de armen steunend en star in de vlammen starend, verhaalde Ptahmes met eentonige stem alles wat hem wedervaren was. De beel-

den trokken aan den visscher voorbij als een vloot van vele vaartuigen, die den Nijl afzakt.

Aldus sprak de jongeling¹:

„Nadat Ptah, de goede god, zich in den droom aan mijn moeder had geopenbaard, schonk zij mij aan haar echtgenoot, die mij Ptahmes noemde, zeggende: „Ja waarlijk Ptah heeft hem voortgebracht”. Ik bezocht getrouw het huis der onderwijzing en werd daarna leerling van Antef, opper-schrijver van den gouvvrst Sebek-hotep, wonende in de vermaarde stad Schedet, wier god Sebek is.

Hier leerde ik vele dingen, die voor schrijvers nuttig zijn: eens geschiedde het dat Antef op een tocht door het land der meren²) zijn zoon en mij medenam; daarbij bereikten wij ook de in aanbouw zijnde stad aan den zuidelijken oever van het groote meer; de gouvvrst had Antef opgedragen derwaarts te gaan en bij zijn komst juichten de Egyptische officieren en soldaten, want de slaven, die de stad bouwden, murmureerden en werden weerspanning. Opgehitst waren zij door een onbekende, dien zij als een vorst vereerden. Hoe zou Antef hier de rust doen wederkeeren? Waarlijk de god der wijsheid moest hem te hulp komen, want zwaar was de taak, ja, onoplosbaar voor stervelingen. Antef ontbood den onbekenden leider en eenige slaven bij zich, hun een vrijgeleide belovend.

In een lange rede schilderde de leider, die zijn naam verborgen hield en niet, zooals Ré, door de beet eener slang gedwongen werd het geheim prijs te geven, het droevige lot der slaven, wien de hun toegedachte rant-

¹) Zie: „De Sycomore bij den vijver”.

²) Fayocm.

soenen werden onthouden en wier dagtaken waren ver-
groot. Snood noemde hij de opzichters, maar hij ver-
trouwde op Antefs rechtvaardigheid.

Deze luisterde met misnoegen; wie was toch hij, die,
voortreffelijk de taal der Egyptenaren kennend, dit volk
aanviel? Toch onderzocht Antef de klacht; is niet het
recht de grondslag van een goed bestuur en was niet de
legermacht te klein om het slavenheir te bedwingen?

Toornig was de bevelhebber van het garnizoen; op
arglistige wijze wilde hij de schuilplaats van den onbe-

Syriërs

kende zien uit te vor-
schen, maar ik kwam dit
door een toeval te weten,
en kon door mij van
den muur te laten zak-
ken den vreemdeling
tijdig waarschuwen;
hierbij bezeerde ik mij
ernstig aan hoofd en
been, zoodat de medi-
cijnmeester aanvanke-
lijk voor mijn leven vreesde. Dank zij het toedienen
van zalven en het opzeggen van spreuken trad weldra
eenige beterschap in, maar duurzame genezing was
slechts in rustige omgeving te vinden. Derhalve
werd ik naar een huis aan den oever van het meer ver-
voerd, waar ik op de heenreis reeds had vertoefd; ik
had daar een wonderschoon meisje gezien en de liefde
had bij den eersten aanblik bezit van mij genomen.

Nu was ik iederen dag in Nefrits nabijheid en lang-
zaam aan trachtte ik wederliefde bij haar op te wekken.
Tenslotte beloofde zij mijn vrouw te worden. Het was

een geluk zonder grenzen, maar helaas niet bestendig; zooals in den slag plotseling de kansen kunnen keeren, zoo ook in het leven der menschen. De slaven, wier eischen door Antef ingewilligd waren, hadden zich aanvankelijk rustig gehouden, maar toen de opzichters weder wandaden bedreven, zich ten strijde gegord en de stad ingenomen.

Antef viel in ongenade en zijn zoon met hem. Sesos-tris, onze koning, trok tegen de oproerlingen ten strijde; geweldig was hij als Baäl in zijn vreeselijke ure; de slaven beefden voor zijn aangezicht en gaven zich over na vruchteloze verdediging. Op dezen veldtocht miste Zijne Majesteit aanvankelijk de afleiding, die alleen vrouwen kunnen schenken. Antefs zoon wist op listige wijze Nefrit voor het aangezicht van den Koning te doen leiden; zij vond genade in Zijne oogen. 's Avonds zong zij hem minneliederen en 's morgens het lied van het herrijzen in vrede; zoo troostte zij hem in Zijn eenzaamheid en Antefs zoon was steeds in 's Konings nabijheid.

Mij was het alsof de zon verduisterd werd; ik trachtte tot Nefrits vertrekken door te dringen, haalde mij hierdoor 's Konings ongenade op den hals en moest vluchten.

Waarheen mij te wenden? Overal dreigde gevaar; in wanhoop vlood ik naar de thans verlaten woning van het meisje; bij den vijver legde ik mij ter ruste en in den droom troostte mij de sycomore, zoodat ik weder moed vatte; ik herinnerde mij dat de onbekende leider der slaven mij een amulet ter hand had gesteld, daarbij de volgende woorden sprekend: „Mocht gij ooit hulp noodig hebben, ga dan naar het schiereiland aan de

andere zijde van het groote groene water; iedere bewoner van die streek, wien gij deze amulet toont, zal u den weg naar mijn verblijfplaats wijzen en ik zal u helpen.”

Derhalve maakte ik mij op om den langen tocht naar het vreemde land te ondernemen, maar bij uw verblijfplaats heeft de hitte mij bevangen.”

Toen Ptahmes aan het einde van zijn verhaal was gekomen, riep Ti uit: „Uw lot is beklagenswaard. Ik heb medelijden met u en zal alles doen, wat in mijn vermogen is om u te helpen. Echter brengt de voorgenomen reis vele zwaarigheden met zich; waarlijk de tocht langs de monsters der onderwereld is lichter. Hoe zal ik, eenvoudig man, u raad kunnen geven? Overigens ben ik zeer moede, en ook gij zijt afgemat. Kom, laat ons de lichamen op de onvolprezen legersteden uitstrekken. De slaap zal ons versterken; mogen de goden tot ons komen en in den droom wijsheid schenken. Wellicht willen zij den weg wijzen, waarlangs gij kunt ontkomen.”

Ptahmes sliep een langen droomloozen slaap — hij was moe en zeer jong —; lang voor zijn ontwaken was de visscher aan den arbeid gegaan. De hut was warm; loom en lui bleef de jongeling liggen. Wanneer zorgen ons overstelpen, is de verleiding groot zich daaraan te onttrekken door binnen de veilige sfeer van vier wanden te blijven; de vervolgde vreest en vermijdt handeling.

Wie op de golven der zee drijft, geeft zich willoos over en weet niet waarheen de baren hem zullen brengen; hij tuurt naar het uitspansel en ziet de wolken voorbijdrijven, wonderlijke gedochten die zijn gedachten meenemen naar verre gewesten. Geen mensch

beheerscht zijn overpeinzingen. Ook Ptahmes dacht na, op zijn legerstede liggend. Het was hem of hij tot twee wezens werd, die beide hem gelijk waren en toch weer verschillend van elkander. Was het zijn ziel die hij zag?

Het eene wezen sprak aldus: „Hoe kan ik bestaan? Als een zwerm sprinkhanen achtervolgen mij mijne wederpartijders, als hongerige leeuwen zoeken zij buit. Nergens is uitkomst voor den in de engte gedrevene; niemand komt de struikelende antilope te hulp. Waartoe dient mij het leven; welk nut brengt mij het verblijf op deez' aarde? Zoo ik in de onderwereld afdaal, zal mijn lot gewisselijk beter zijn; zoo ik vaar in de boot van Ré, zal ik juichen met de lichtende sterren.”

Maar de andere gedaante antwoordde: „Waarlijk gij spreekt van dingen, die gij niet kent; uwe gedachten gaan uit naar wat voor den geest verborgen is. Denk aan hen die begraven worden. Weeklacht vergezelt hen; de klaagvrouwen worden wouwen genaamd, omdat hun weenen weemoediger is dan de treurliederden der vogels. Verwanten doen de kleeren zakken en rukken zich de haren uit. Tranen laten een spoor door het zand der woestijn. Grootsch zijn de begrafenissen der aanzienlijken en indrukwekkend hunne tombes, machtig hunne mastaba's. Maar zie na een luttel aantal jaren blijven de tafels zonder offeranden; deze dooden hongeren en dorsten evenzeer als zij, die aan de oevers der rivier stierven en door het wassende water werden weggevoerd; de visschen spreken met dezulken. Nooit is het te laat om te sterven; vergeet uw zorgen en wees vroolijk.”

De gestalten zwegen en vervluchtigden, toen Ptahmes indommelde. Nadat de zon achter de tweelingbergen

was ondergegaan en alle voorwerpen met dezelfde grauwheid overtogen waren, kwam de grijze Ti thuis. Voorspoedig was de vangst geweest; talrijke koppen van visschen had zijn hamer vermorzeld, en vele vlugge vinnen waren in de fuiken vastgeraakt.

Over de dingen des daags praatten Ti en Ptahmes onder den maaltijd, maar daarna zetten zij zich aan den oever van het meer en in de diepe duisternis durfden zij over de donkere toekomst te spreken. Men heeft meer moed, wanneer men den luisterende niet ziet.

Voorovergebogen zat Ti, met wiens witte haren de avondwind speelde als waren het korenaren. Hij tuurde op de verdorde palmladeren en zeide zuchtend: „De jaren gaan steeds sneller als wij ouder worden en daarvoor moeten wij dankbaar zijn; immers zoo komen wij spoedig aan het einde van ons leven. De jeugd bracht mij rampspoed; u doet zij desgelijks. Lang schijnt dan de voor ons liggende lijdensweg, maar nu voor mij de schemering is ingevallen, krimpt het afgelegde pad in. De goden gaven ons het groote geluk het beste te behouden en het verachtelijke te vergeten; de avondzon verlengt de schaduwen, opdat het booze bedekt worde, en kleurt de naar haar gekeerde zijde met purperen gloed die weemoed en majesteit vereent.

Mogen deze gedachten u troosten, als droefheid zich in uw hart woning maakt en zorgen u vertrouwd zijn dan het deeg, dat ons lichaam kracht geeft. Uw lot is verre van benijdenswaard; zooals het slagnet de gelokte vogels in zijn mazen verstrikt en hun vleugels verlamt, zoo heeft het lot u neergeworpen en de vlucht belet. Lang heb ik vannacht gepeinsd en ook des daags onder den arbeid nagedacht op welke wijze gij zoudt kunnen

ontkomen. Ik vertrouw een middel te hebben gevonden, maar zeg mij eerst of het u ernst is met uw voornemen dit land te verlaten. Het lot van den in ballingschap levenden Egyptenaar is droevig; met de roofzuchtige nomaden moet hij omgaan, met lieden in veelkleurige gewaden verkeerden; waar zal zijn graf zijn? Ergens in de woestijn, op een eenzame plaats in het roode land; de goden der plaats kennen hem niet; de nakomelingschap zal hem niet met offers eeren; zijn zonen zullen zijn nagedachtenis niet in eere houden. — O Ptahmes, waarom blijft gij niet hier?”

„Uw gedachten zijn vol wijsheid en uw woorden als met honig gevulde was, maar ik blijf de voorkeur geven aan de vlucht; hier zou ik steeds in angst mijn werk doen en met vreeze mijn legerstede zoeken. Wijs mij den weg naar het oosten; juichen zal ik, wanneer de lichtbergen mij begroeten. Groot zal mijn dankbaarheid jegens u zijn, als ik ontkom.”

„Welaan dan; het geschiede naar uw wensch. Wellicht zal trouwens deze Koning of, wanneer hij naar zijn horizon is gegaan, de nieuwe Majesteit genade schenken, u veroorloven terug te keeren en een graf in uw geboortegrond te doen bouwen, opdat na uwen dood uwe kinderen offers aan uw Ka kunnen brengen. — Maar nu mijn voorstel:

Den eersten tijd blijft gij hier om uw krachten te hernieuwen. Angst en droefheid hebben deze gesloopt. Eet veel brood en visch, rust overdag en slaap 's nachts; zijt gij aangesterkt, dan gaat gij met mij ter vischvangst; zonder gevaar zult gij kunnen uitgaan, daar de achtervolging ongetwijfeld gestaakt zal zijn. Na eenige maanden zal ik met vele anderen de bij het meer weidende

runderen naar den landheer brengen, die niet ver van On zijn tweejaarlijksche telling houdt; gij kunt ook als veehoeder in dienst treden; zijt gij eenmaal ginds, dan zien wij wel verder. Wie weet daar iets van Nefrit en Ptahmes?"

„Goed overdacht is uw plan," juichte Ptahmes, „het zal zekerlijk gelukken; de God der wijsheid heeft in den droom tot u gesproken. Gij hebt goed gezien, dat ik uitgeput ben en den eersten tijd tot weinig in staat. Maar het bezwaart mij u tot last te zijn. Hoe zal ik u dit ooit vergelden?"

„Spreek niet van vergelding; de vreugde der vriendschap wordt daardoor verdreven. Doe later aan anderen desgelijks; zoo helpt gij mede aan het smeden van een keten, die de godin der rechtvaardigheid tot sieraad strekt. Maar ga nu rusten."

„Ik zal het beproeven, maar de zorgen verdrijven den slaap. Ik tob over mijn ouders; zouden zij reeds van mijn ongeluk gehoord hebben? Vermoedelijk wel; kwade geruchten vinden gemakkelijker een bode dan goede. Bedroefd zullen zij zijn en het schaamrood zal hun kaken bedekken wanneer anderen mij zullen honen; ik zal tot een aanfluiting zijn; mijn moeder zal mij niet kunnen verdedigen; zooals de ten deele in het water gestoken stok gebroken schijnt en scheef van vormen, zoo zien mijn ouders mijn daden; ik kan ze niet rechtzetten. Maar waarom zou ik hun geen brief sturen?"

„O onbezonnen jongeling, dwaas zijn uw gedachten. Zoudt gij uw schuilplaats willen verraden? Na vele maanden wanneer gij in 't vreemde land gekomen zijt, kunt gij een boodschapper brieven meegeven. Thans zoudt ge niet alleen uzelf, maar ook uw ouders in groote

ongelegenheden brengen; ge begrijpt toch wel, dat op hun gangen nauwlettend acht geslagen wordt!”

„Ik kan mijn ouders niet zoolang zonder tijding laten.”

„Geduld en ervaring zijn de vruchten van den ouderdom; vele jaren moeten verlopen, voor deze rijpen.”

„Gij hebt gelijk, vergeef mij mijn ongeduld. Zooals de zonnegod den bewoners van Egypte dagelijks het leven geeft, zoodat zij hem lofliederen zingen, zoo redt gij mijn armzalig bestaan. Maar ik kan mijn dank slechts stamelen.”

„Zwijg toch over dankbaarheid; geven verheugt, ontvangen verplicht; is mijn deel dus niet verkieslijker? En dan . . . ik heb een tweeden bewoner van mijn hut gevonden; wel bemin ik de eenzaamheid, die troost is voor de treurende en den weg wijst naar de wijsheid, maar ter afwisseling is de aanwezigheid van een ander mensch een verkwikking. Steeds bekoort ons de verandering; de gehuwde man gaat gaarne eenige maanden ter jacht in de wijde woestijn; terugkomende vindt hij de meesteres van zijn huis liefvalliger dan te voren; zij is hem als op den avond van hun huwelijk.”

Zooals de boodschapper, die in duisteren nacht verdwaald is, met vreugde aan den horizon de maan begroet, die de demonen der verschrikking verjaagt, zoo opende Ptahmes' hart zich voor de vriendschap van den ouden visscher. Ptah was hem genadig. Deze troostende gedachte deed Ptahmes rustig inslapen. Hij zag zijn toekomst als een lichtende ster, die naast Nefrit aan den bronzen koepel straalde. Maar plots verscheen de

Majesteit van den Koning, fel lichtend als de zonnegod,
waar was zijn ster? Nefrit was in de zon opgegaan. . . .
Ti had gelijk: vrouwen brachten ellende, diep stak de
angel der afgunst. En toch; zou hij alles ongedaan
willen maken?

PTAHMES leefde naar de aanwijzingen van den grijsaard en voelde zich langzamerhand sterker worden. De dagen bracht hij in ledigheid door, lui liggend op zijn legerstede. Tegen den avond roosterde hij het deeg en na de aankomst van den visscher bakten zij visschen van het meer. In koele kruiken gistten gerstekoecken; voortreffelijk smaakte het bier, dat vreugde bracht aan den geest en vrijheid aan het verstand, zoodat de kring van dagelijksche zorgen verbroken werd. Als de gier schouwt de mensch op al het gebeuren; eindelijk raakt hij zoo ver van het aardsche af, dat hij zich in de wolken verliest. Het brein is beneveld en de slaap alleen kan hem naar zijn hut teruggedrijven.

Maar wee dengene die te vroeg ontwaakt; zijn zorgen zijn om hem als een vliegenzwerm en benauwen hem tot den dood. Vaak ontwaakte Ptahmes na luttele uren van zwaren slaap. Onstuimig joeg dan het bloed door de buizen en de demon der vervolging nam bezit van hem. De hut was klein en bedompt; zwaar haalde de visscher adem; ouden van dagen zijn als een piepend rad. Wentelend op zijn harde bank, worstelde Ptahmes met zijn

belagers, maar wat vermag de mensch in de duisternis van den nacht?

Wijsheid toont den weg naar de wijde wateren, wier rust en vrede den radelooze troosten. Lang kon Ptahmes aan den oever van het meer zitten. Aan den bronzen koepel schitterden de duizend zielen der hemelgodin: de gerechtvaardigden, die langs de ladder naar bovenaardsche gewesten waren opgestegen. Alleen in de woningen der menschen is de nacht lichteloos.

De wateren luisterden roerloos naar de geluiden der woestijn. Ver weg aan de overzijde waren graven in de onherbergzame rotsen. De stad der dooden leefde in den nacht. In de gedaanten van jakhalzen en honden zwierven zielen rond, wien te weinig offeranden werden gebracht. Hongerig en dorstig loerden zij op vleesch en bloed. Droef is het lot van den mensch die in hun klauwen valt. Huiverend hoorde Ptahmes hun huilen, maar het meer achtte niet op deze dingen; het wachtte op den maangod, die voor de zon uitgaat. In zijn diepten bewaart het meer de wijsheid, die door de maan bevrucht wordt, en daarom is het onoverwinnelijk, zegen of verderf brengend naar welbehagen.

Eenige uren voor den dageraad rees de maan boven den heuvelrug; de diep gekerfde bergen der overzijde ontvingen zilveren sieradiën, maar het bladstille water werd met de looden kleur der barende vrouw overtogen. Wanneer zou de zonnegloed verlossing brengen?

Toen de maan hooger rees, zochten haar stralen verder langs de aarde; kleiner werd de invloedssfeer der duisternis. Zoals bij een zwarte schering de witte draden van den inslag het patroon doen uitkomen en daaraan leven geven, zoo brachten de manestrallen verdeeld-

heid in de duistere algemeenheid; lichtende plekken gaven teekening aan de voorwerpen en de vertrouwde vormen vertroostten Ptahmes. Toch bleef dan nog de hoogere bezieling aan al die doodsche witheid ontbreken, maar in zekeren nacht ontdekten de maneglasen een gekuifden ibis bij een sycomore. Tot zilver tooverden zij den slanken hals en den fraai gebouwden, langsnaveligen kop; de teere veertjes van den kuif werden tot een diadeem, schooner dan ooit door een goudsmid vervaardigd is. Het lichaam en de pooten van den ibis bleven in de schaduw der sycomore verborgen en zoo was het alsof 't beschenen gedeelte aan de aarde ontheven werd en boven de wateren zweefde.

In verrukking staarde Ptahmes naar deze verschijning: „Een gezaligde, een verheerlijkte¹⁾,” zeide hij in verwondering tot zichzelf. „Nu is alles goed geworden, ik zie uitkomst, de weg naar verlossing ligt open.”

Hij kon inslapen en de visscher vond hem een uur na den opgang der zon onder het bladerdak der sycomore. De ibis stond nog op één poot in het water; woedend verjoeg de visscher hem met een steen: „Heb je weer visschen gegeten en alle scholen in den omtrek weggejaagd, veelvraat?”

Niet alle nachten eindigden aldus; maar al te vaak worstelde Ptahmes tot aan den dageraad met de demonen der duisternis. De afgunst stak met fellen angel, die vergif in het lichaam bracht. Waar zou Nefrit zijn; had de Koning haar tot zich ontboden? Was hij geheel vergeten? Droeg ze 't turkooizen snoer nog wel eens? Zou hij haar ooit weerzien; wenschte hij het? Zou hij een

¹⁾ De verheerlijkte doode, de achoe, werd in de gedaante van een gekuifden ibis voorgesteld.

andere vrouw kunnen liefhebben of was alle vreugde nu voorgoed uit zijn leven verbannen? Zooals op het water de muggen schijnbaar doelloos heen en weder schieten en de toeschouwer vermoeid wordt, zoo matten de komende en vliedende gedachten den jongeling af.

Wanneer de wanhoop te sterk werd, stortte hij zich ter aarde en bad tot den zonnegod, wiens nadering de oostelijke hemel reeds voorspelde:

„O wonderbare God, met de geheime gestalte en fonkelende pracht; alle goden roemen U en prijzen Uwen naam, opdat zij zich met Uw schoonheid vereenen, daar Gij goddelijk zijt.

In den avond zijt Gij naar de onderwereld afgedaald; de eerste zijt Gij in het westen en de machtige aan den oostelijken horizon. Welke god kent Uw gestalte? Mysterie is Uw naam, geheimenis Uw wezen; in boeken vindt men deze niet. Sprak men Uw geheimen naam uit: duizenden zouden dood ter aarde storten. Ja zelfs geen god kan U daarmede aanroepen, U, den groote van ziel.

Alle slapenden roepen U en wie de trage uren wakend doorworstelen, begeeren U meer dan eenig ding.

Gij spreekt recht en oordeelt in rechtvaardigheid, eenige God, die als opperste rechter vonnissen wijst en naar onveranderlijke wetten oordeelt. Hoor naar mijn smeeken. Droef is mijn lot; naijverigen hebben mij belasterd, afgunstigen mij te schande gemaakt voor het aangezicht des Konings. Groot is de Majesteit van Sesostris — Hem zij leven, gezondheid en voorspoed. — Overtuig Hem van waarheid opdat Maät¹⁾ zegeviere en ik eenmaal weder voor het aangezicht van Antef verschijne en in mijn rang teruggeplaatst worde.

¹⁾ Godin van de rechtvaardigheid.

Zwaar zal het vallen te zwerven in verre zandwoestijnen, waar andere goden zijn en Gij niet geëerd wordt. Ik ken de goden dier plaatsen niet; hoe zal ik ze dienen?

Moge ik tooverspreuken ontvangen, die mij veilig naar het vreemde land geleiden en later mij in deze gezegende streken bij den Nijl terugbrengen.”

Aldus zuchtte Ptahmes en zijn woorden werden wezens, die de demonen wegdreven en hem troostten. Maar de strijd had hem vermoeid. Niet werk, maar wanhoop maakt oud.

Gebroken waren de ledematen, dof de oogen, versuft de geest, moeizaam de ademhaling. Sterk lokte dan het meer, dat met den dag ontwaakt was, maar zich schuchter als een maagd onder een met goud doorweven blauw gewaad verborgen hield.

Voorzichtig zwom Ptahmes het meer in; de maagd, die den eersten kus ontvangt, voelt een siddering door haar geheele lichaam; het effen watervlak, door des jongelings lichaam beroerd, bewoog in lichte trillingen die zich in breeden cirkel over het meer verspreidden; een gevoel van wellust was in Ptahmes bij de aanraking van het maagdelijke water; 't was of hij Nefrit in zijn armen nam. En iederen ochtend was het meer weder maagd. Zoo troostte het den jongeling en gaf hem kracht om de afgunst te overwinnen.

Steeds verder zwom Ptahmes; zijn armen en beenen sloegen met sterke bewegingen door het water, dat aan zijn bevelen gehoorzaamde en hem naar onbekende gewesten droeg. Als hij zich liet drijven, was het hem of een wonderbare vrouw uit het demonenrijk hem tot zich lokte; aanvankelijk koel en afwerend, boeide zij

hem steeds sterker, totdat zijn geheele lichaam omstrengeld was. Hij voelde zich aan de aarde ontheven en zweefde tusschen de vier zuilen, die den hemel schragen; alle leed was ver; zorgen werden opgelost en in Ptahmes daalde de rust der vervulling, die buiten den dood alleen de vrouw schenken kan.

Zoo groot was het innerlijk geluk van den jongeling, dat hij er een ander deelgenoot van moest maken. Op een avond toen de bergen onder den purperen hemel steeds zwarter werden, vertelde hij zijn belevingen aan den ouden visscher.

„Wee u, Ptahmes,” riep Ti uit. „Groote gevaren bedreigen u. Gij twijfelt aan mijn woorden, maar indien gij luistert naar wat mij wedervaren is, zult gij mij gelooven. Welaan dan: Toen mijn haren zwart en mijn ledematen lenig waren en het bloed met krachtigen slag door de buizen joeg, zwom ik ook veel, mij verder wagens dan eenig ander; eens lieten mijn makkers mij alleen gaan, daar de kalender den dag zeer ongunstig noemde. Ik trok mij van de vele waarschuwingen niets aan.

Nadat ik eenige honderden heilige ellen afgelegd had, bereikte ik een mij tot dusver onbekende baai, welker oevers mij door den weelderigen plantengroei lokten; sterke sycomoren met felroode vruchten, slanke dadelpalmen, knoestige acacia's en pralende persea's boden lommer in 't loome middaguur. Met krachtige slagen zwom ik derwaarts en weldra bereikte ik de kust; juist wilde ik aan land gaan, toen een vrouwelijke gedaante aan den rand van het bosch verscheen; het bloed bleef in mijn buizen stilstaan; zij was niet een mensch maar

een wezen uit het demonenrijk; geheimzinnige gloed was in haar oogen en sterker dan het licht van Ré was de glans van heur haren. Zij wenkte en riep mij, maar ik deed geenszins naar haar begeerte, want ontzetting had mijn ledematen verlamd; in angst sloot ik mijn oogen; toen ik ze weder opende, was de gedaante verdwenen; na eenige uren gerust te hebben, kon ik den terugtocht aanvaarden.

Den volgenden ochtend ging ik weder zwemmen hoewel mijn vrienden 't mij ten sterkste afrieden. Trots en ook een niet te weerstreven verlangen dreven mij; de vrouwelijke demon was mij in den droom verschenen, nog begeerlijker dan de eerste maal, en ik had geen angst gekend, alleen zaligheid. Ik zwom dus naar de baai en waarlijk aan den oever wachtte mij de demonische gestalte. Zij had haar kleederen afgelegd, heur haar omhulde het lichaam als een gouden gewaad. Ik werd onweerstaanbaar getrokken; toen ik bij haar kwam, werd ik door den glans verblind en verloor mijn bezinning.

Den volgenden dag vonden mijn verontruste kameraden mij honderden ellen verder; ik lag nog in diepen slaap.

Maandenlang schuwde ik de menschen; ik had te veel beleefd.

Waak ervoor, o Ptahmes, dat u niets dergelijks geschiede."

Zoo sprak de visscher en des jongelings hart werd bewogen; hij dacht aan Nefrit; had zij hem meegelokt en later eenzaam achtergelaten?

Zooals de seizoenen ongemerkt wisselen en de dagen lengen, zonder dat men zich daarvan rekenschap geeft,

zoo verbeterde Ptahmes' gezondheid, zonder dat hij 't aanvankelijk beseftte; er waren nog slapelooze nachten, maar de tusschenpoozen werden grooter; sombere gedachten welden op, doch weken snel voor vroolijker beelden. Eindelijk waagde Ti 't dan ook den jongeling op zijn tochten mee te nemen.

Zwaar is des visschers arbeid en lang zijn werkdag; menschen, die de steden bewonen, hebben er geen begrip van.

Vele fuiken stonden uit; geregeld moesten Ti en Ptahmes ze leegen; soms was de oogst overvloedig en spartelden vele visschen tusschen de mazen, maar al te dikwijls was de gevangen lates eenzaam als de boodschapper in de woestijn. En nog moesten de visschers zich gelukkig prijzen, wanneer niet anderen hun voor waren geweest. De oude bewoners zouden elkaar zoo iets niet aandoen, maar zwervers gingen, door honger gedreven, soms hiertoe over.

Op gezette tijden hengelden Ti en Ptahmes met touwen, waaraan haken bevestigd waren; naarstig zocht de oude man aas, dat de visschen tot bijten zou verlokken; eens had Ptahmes vischafval gebruikt, maar toen was Ti vertoornd geworden als Sechmet in haar vreeseelijke ure; „dit is zeer slecht,” had hij uitgeroepen, „weet gij niet dat gij in de onderwereld zult moeten verklaren nooit visch met visch gevangen te hebben?” Sindsdien gaf de jongeling aan het schepnet de voorkeur; na eenige oefening gelukte het hem somtijds visschen te verschalken.

Aldus bracht de jongeling zijn dagen door en evenals de boodschapper op zijn reizen slechts oog heeft voor de woestijn, die hem omringt, en de oase, waarheen hij

zich spoedt, en pas in de tweede plaats denkt aan wat hij achterliet, aan zijn vrouw en kinderen, zijn huis en zijn korenvelden, zoo ook leefde Ptahmes in het heden: het uitzetten en het lichten van de fuiken, het drogen van de visschen waren belangrijke gebeurtenissen; Nefrit, Antef, zijn ouders kwamen alleen in de nachtelijke uren tot hem en de herinneringen martelden niet meer. Verandering van omgeving is beter geneesmiddel dan menige spreuk der medicijnmeesters.

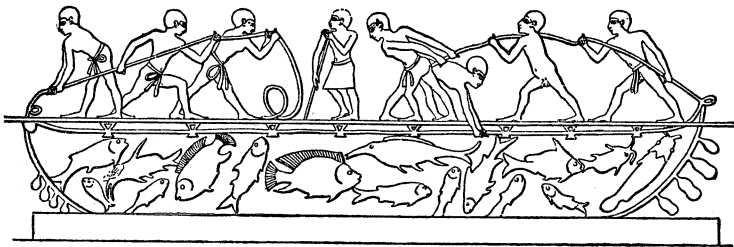
Toen Ptahmes het ambacht goed kende, zeide Ti tot hem: „Gij hebt de laatste dagen voortreffelijk gewerkt. Thans moogt gij aan het visschen met de zegen meehelpen; de kameraden zullen u niet meer voor een schrijver houden, die onbedreven is in hun ambacht, doch mij gelooven wanneer ik hun vertel, dat gij vroeger in andere streken reeds met mij gevischt hebt en me thans zijt komen opzoeken. Morgen, voordat Ré aan den horizon verschenen is, zullen wij vertrekken. Verzamel reeds nu leeftocht voor drie dagen, gedroogde visch en deeg.”

Zoo sprak de oude man en de jongeling verheugde zich, de woorden hoorende. Vreemd was het en verbazingwekkend dat hij, die als schrijver terecht op de andere ambachten met minachting had neergezien, zich door de prijzende woorden van den visscher geveleid voelde. Snel was hij afgezakt; het is moeilijk op de hoogten van den geest te blijven.

Nadat Ptahmes alles haastig in gereedheid had gebracht, legde hij zich ter ruste. Voor het eerst sliep hij onafgebroken door; geen droomen kwelden hem, geen herinneringen vermoeiden zijn geest. Bij het ontwaken

was zijn blik dan ook helder en opgewekt; de oogen fonkelden als de steen sardonix en de gang was veerkrachtig als die van een leeuw. Ti riep lachend: „Makker, gij bemint de vischvangst meer dan eenig ding; dit toont gij zeer duidelijk. Sechet, de godin der netten, zij ons heden genadig en schenke een rijke opbrengst; dan zullen wij haar vanavond offeranden brengen en lofliederen te harer eere zingen. Doch thans op weg; wij mogen de anderen niet doen wachten.”

Op de bestemde plaats vonden zij een vijftal mannen,

Visschers met sleepnet

die bezig waren de zegen zorgvuldig op te vouwen; daarna legden zij haar in een gereedliggende boot, waarin drie mannen stapten; de andere namen plaats in een tweede vaartuig. Voorzichtig roeiden zij naar den ingang van de baai; het scheepje, dat het net droeg, bleef bij den oever; de mannen, die in de andere boot zaten, pakten een uiteinde van de zegen vast en voeren naar de overzijde. Langzaam lieten de lieden het vischtuig zakken totdat het met steenen bezwaarde touw den bodem raakte; het boventouw bleef dank zij vlotter aan de oppervlakte. Op bevel van den leider roeiden de visschers de baai in, zorgvuldig de oevers volgend. In wijden boog volgde het net, onrust in de waterdiepten

brengend; verschrikt vluchtten de visschen voor de zegen uit, maar weldra bereikten zij den oever en onverbiddelijk volgde het net, welks mazen de visschen vastgrepen. Vergeefs spartelden de dieren om los te komen. Zoo omsingelt het heir van Zijne Majesteit, den Koning der beide Rijken, de ellendige Nubiërs, die het wagen zich tegen Haar macht te verzetten; honderden vinden den dood, hoog zijn de stapels der afgehouwen handen, en de buit aan slaven, slavinnen en fijn goud is groot als de Pyramiden bij Memphis.

Aan het einde der baai gekomen, sprongen de mannen aan wal en trokken de zegen op het droge; vele visschen lagen in het net en vreugde gaf glans aan de verweerde gezichten der visschers. Terwijl zij zich haastten de dieren te grijpen, uitten zij hun blijdschap, roepende:

„Sechet heeft ons gezegend;
Er zijn visschen in overvloed.
Onze wenschen zijn meer dan vervuld.
Makkers, er is genoeg voor een iegelijk onzer!
De zegen brengt een hoogen berg;
Kijkt eens wat daar allemaal ligt.
Er zijn veel visschen; zoo visscher, zoo vangst.
Helpt, kameraden, deze visschen zijn te zwaar;
Ik kan z'alleen niet dragen.”

Allen repten zich en Ptahmes trachtte zich verdienstelijk te maken; zooveel mogelijk bleef hij in de nabijheid van zijn ouden vriend, opdat de anderen zijn onervarenheid niet zouden opmerken.

Een visscher ving een synodont in de vlucht en Ptahmes prees hem om zijn handigheid, maar een ander zeide: „Komt ge uit een streek waar geen synodonten

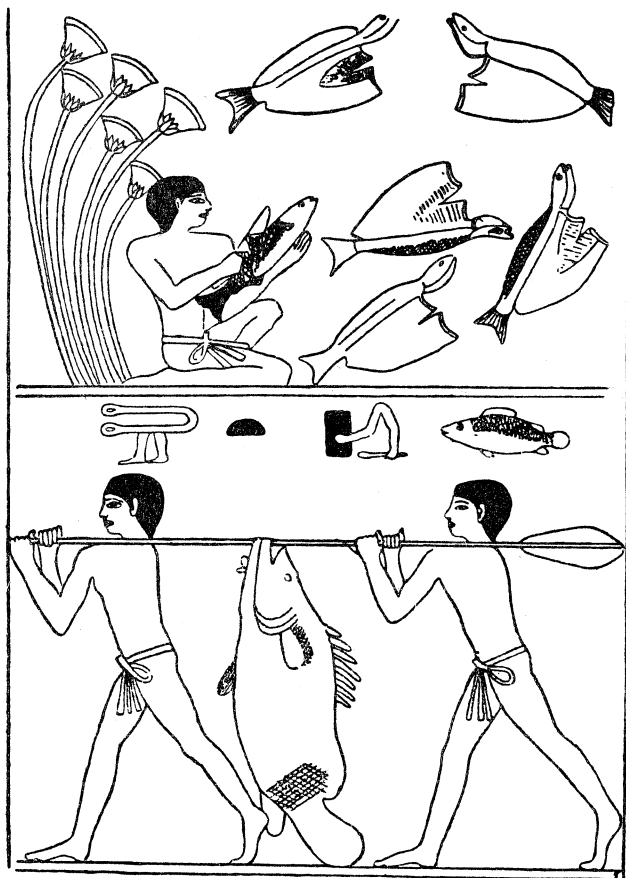
zijn? Ge weet toch wel, dat deze een taai leven hebben; prijs den makker dus niet voordat hij den visch opengesneden heeft; drie van de vier springen weer uit onze handen.”

Ptahmes voelde het schaamrood op de wangen en bukte zich snel naar het net. Ti was met een groote lates bezig; de visch had een lengte van twee ellen en kon door één man niet uit de mazen gehaald worden zonder deze te beschadigen; de jongeman verleende dus bijstand, en weldra lag het beest met gekerfden hals en open buik op het zand.

Toen alle visschen behandeld waren, legden de mannen de harders, barbeelen, karpers, meervallen en andere kleine visschen in de gereedstaande manden, die ze op de ruggen van ezels laadden; de groote visschen droegen ze zelf aan hun roeiriemen. In optocht ging het naar het nabijzijnde dorp, waar de schrijvers reeds wachtten. Ptahmes vreesde bekenden te zullen ontmoeten, maar werd gerustgesteld, de mannen ziende. De leider deed de visschers in volgorde voor de schrijvers verschijnen, die nauwkeurig aanteekening van den buit hielden. De vangst was zeer voorspoedig geweest, zoodat iedere man met vier visschen werd beloond. Groot was de vreugde dezer lieden, die Sechet prezen en haar lof in liederen vermeldten.

Telkens wanneer in het vervolg met de zegen werd gevischt, maakte Ptahmes deel uit van de ploeg. Niet altijd was de vangst als den eersten keer, maar de stemming leed er zelden onder. Ptahmes verbaasde zich, dat lieden zonder eenige ontwikkeling, die bovendien hard moesten arbeiden en daarvoor slechts een schamel loon

ontvingen, zooveel opgeruimder waren dan de zeer geleerde schrijvers, waarmede hij tot dusverre voor-

Visschers die den buit schoonmaken en een lates wegbrennen

namelijk was omgegaan. De visschers waren vroolijk als kinderen, wellicht omdat zij, zorgeloos en onnadenkend als deze, de toekomst niet zagen; de meeste

droefheid brengen ons rampen, die wij verwachten, maar die ons nooit treffen. Opgewekt speelden de lieden met elkander, wanneer de dagtaak was afgeloopt; spiegelgevechten vormden een geliefkoosd vermaak; de ploegen gingen vanuit de bootjes elkaar te lijf; twee paktten elkaar beet, de anderen roeiden de vaartuigen in tegenovergestelde richting; wie zou in 't water vallen?

Ptahmes benijdde de visschers aanvankelijk hun zorgeloosheid, maar toen hij bemerkte hoe zij zich 's avonds in het bierhuis gedroegen, begreep hij het nut van de onderwijzing; liederlijk was hun gedrag, schandelijk hun optreden; dronken werden zij, zoodat hun eigen makkers hen hoonden, schreeuwende: „weg met dat dronken beest.” Ptahmes werd dan de spreuken indachtig, waarin de wijze Ani de onmatigheid hekelt.

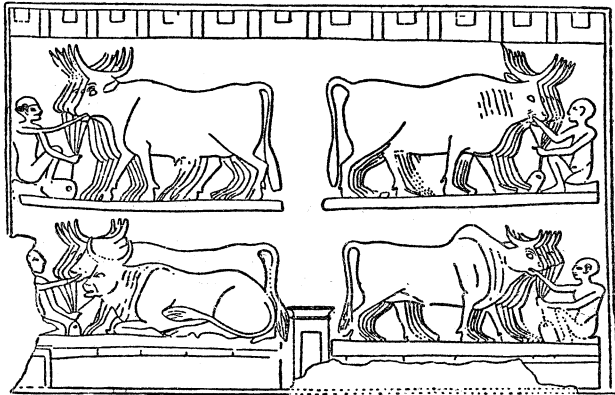
TEN langen leste was het tijdstip aangebroken, waarop Ti en Ptahmes den tocht naar het noorden zouden aanvaarden. Zorgvuldig maakten zij de toebereidselen; ze droogden vele visschen, bereidden deegballen en vlochten leuninggen uit papyrusstengels; ook zochten zij stevige takken, waarvan ze herdersstaven sneden; op den tocht zouden zij mondvoorraad en deken daaraan dragen.

De stallen waarin het vee werd bewaard, bevonden zich aan het einde van het meer. De eigenaar had zijn dienaren bevolen de dieren naar zijn weiden ten oosten van On te brengen; hij had daar een landhuis en kon dan de telling zelf bijwonen.

Dus verzamelden zich velen bij de omheiningen; schrijvers liepen bedrijvig heen en weder, scholden de herders uit, die traag van begrip waren, teekenden het aantal beesten op, dat zij aan de leiders van tien mannen toevertrouwden, en gaven wijzen raad. Zij legden uit, langs welke wegen de beesten moesten worden geleid, opdat zij ter juister plaatse bij den Nijl mochten komen; daar toch zouden vaartuigen ze opnemen en naar hun bestemming voeren.

Toen alles aangeduid was, maakten de herders de hun toevertrouwde beesten los en dreven ze voor zich uit. Lang werd de optocht want tientallen antilopen en herten, honderden runderen, geiten en moefflonschapen, ja zelfs eenige hyena's maakten deel uit van den stoet.

Ti en Ptahmes moesten op runderen toezicht houden; aanvankelijk hadden ze de grootste moeite om de bees-

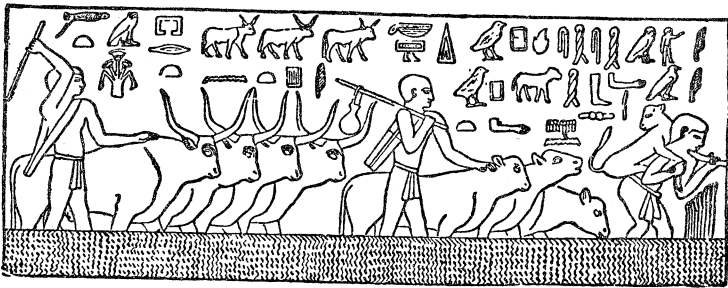
Kocienstal

ten in de gewenschte richting te drijven, maar toen eenmaal de met een kralen halsketting versierde leider van den stal, een groote os, sterk in de schoften, achter zijn geleider aanliep, volgden de andere beesten vanzelf.

Het eerste gedeelte van den tocht ging over een heuvelrug; de weg bood weinig moeilijkheden en Ptahmes vond nu en dan gelegenheid om te kijken. Wijder werd het uitzicht; boven gekomen kon de jongeling zelfs vaag de stad aan de andere zijde van het meer onderscheiden. En toen zag hij ineens Ancheré's huis, omringd door doempalmen en sycomoren.

In onvolprezen rust lagen de tweelingbergen aan de overzijde van het meer. Hun onveranderlijkheid bracht Pthahmes' gejaagde gedachten tot kalmte. Ach, dat hij erin mocht slagen uit het doorleefde alleen het schoone te behouden, zooals de bij den gepuurden honig be- waart, nadat de lokkende bloem verwelkt is.

Van den heuvelrug daalde de weg naar moerassige streken, waar veel gevaren de kudden bedreigden. Nauw

Herders een rivier doorwademd

was het pad en verraderlijk de overgang van vasten naar drassigen grond. Als een rund, door gras verlokkt, zijwaarts uitweek, zakte het tot de schoften in de modder en dan was veel hulp noodig om het eruit te krijgen; dit veroorzaakte oponthoud en scheldwoorden van den leider, die voor de beesten verantwoordelijk was; van achteren drong men op en de ploegen raakten door elkander.

Soms moesten de dieren slooten doorwaden; dan gingen eenige herders voor den troep uit, andere liepen terzijde en de overblijvende dekten de achterhoede; aldus beschermden zij de dieren, zooals de vogel haar

jonggeborenen, deze toedekkend met haar vleugels; hun zorg was die eener moeder gelijk.

Statig schreden de sikkelgehoornde runderen in het water; veranderingen deren hen niet, want dik is hun huid; evenmin bemerkte de onopgevoede, de lompe vlegel, dat de fijne van geest hem met woorden, spits als lanspunten, hoont.

De sterkste herders namen bij hun eigen vracht nog een jong kalf op den rug; deze diertjes zouden anders verdrinken. Zwaar was de last, maar zij torsten dien gewillig, daar zij zich aan de beesten gehecht hadden en tegenover de andere herders met hun kracht wilden pronken. Vaak spartelde het kalf tegen, daar het naar zijn moeder verlangde; klaaglijk loeide het. Zoo murmureeren menschen, die een besluit der godheid niet begrijpen.

Was het water zóó diep dat men het niet kon doorwaden, dan moesten de herders andere maatregelen nemen. Links en rechts van de beesten brachten zij een uit papyrus gevlochten bootje in de sloot waardoor de stroom gebroken en den dieren de richting gewezen werd. Maar eerst was belangrijker werk te doen. Groote gevaren bedreigden de dieren; loerden niet krokodillen uit de diepten op den voorbijtrekkenden troep? Wee het rund, welks pooten tusschen de sterke kaken van zulk een verschrikkelijk monster verbrijzeld werden. Maar gelukkig kenden de herders vele spreuken, die het gevaar afwendden. Met belangstelling luisterde Ptahmes naar de machtige woorden.

Ten dienste van hen die later in gelijke omstandigheden zullen verkeerden, mogen hier de spreuken volgen; voor haar doeltreffendheid staan de wijzen in:

Men zegge:

„Gij vermoogt niets tegen mij; ik ben Amoen,
Ik ben Moeris, de kloeke strijder,
Ik ben een groot en machtig heerscher;
Verhef u niet; ik ben Menthoe.”

of wel:

„Ik ben uit millioenen uitverkoren; ik kom uit de
onderwereld; mijn naam kent men niet. Zegt
men dien naam aan den oever der rivier, dan droogt
zij uit. Zegt men den naam op het land, dan gaat
dit in vlammen op. Ik ben Schoe, het evenbeeld van
Ré, die in het oog van zijn Vader is.

Wanneer iemand, die in het water is, zijn kaken
openspert of met zijn staart zwaait, stort ik de aarde
in de rivier, zoodat het zuiden wordt tot noorden;
ja ik keer de aarde om!”

Zeer machtig is deze spreuk; goed helpt ook de vol-
gende, immers als men haar zegt, snelt gewisselijk
Chnoem te hulp, het goddelijke wezen, dat zeven-en-
zeventig oogen en zeven-en-zeventig ooren heeft;
zeg dus:

„Kom mij te hulp, kom mij te hulp, zinnebeeld van
millioen maal millioenen,
O Chnoem, o eenige zoon,
Gisteren ontvangen, heden geboren,
Uw naam ken ik.”

Tenslotte zij de volgende zin opgeschreven:

„O deze herder! Moge Uw aangezicht leven tegen-
over gindschen waterbewoner, die aan de opper-
vlakke ligt; moge hij als een blinde zich bewegen!”
Spoedig leerde Ptahmes al deze spreuken en na eenige

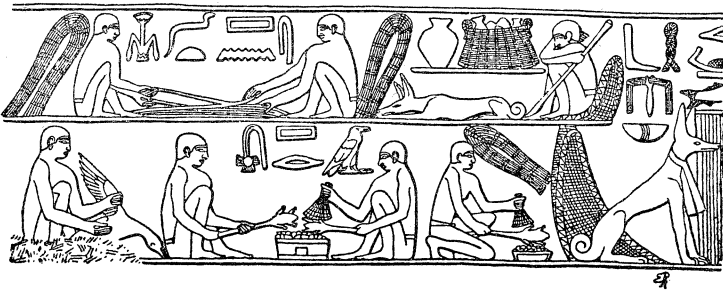
dagen kozen de herders hem uit om ze te zeggen. Krachtig was zijn stem en zuiver klonken de woorden over het water; zoo gelijkt de muziek, die de harpspeler aan zijn instrument ontlokt, op zonbeschenen waterdruppels.

Doeltreffend waren de spreuken, daar Ptahmes zich nooit vergiste; bij andere ploegen kwam dit somtijds voor en dan werd een rund der krokodillen prooi; wederom blijkt hoe nuttig een opvoeding in het huis der onderwijzing is.

De dagtaak was lang en zooals de boodschapper reikhalzend naar de oase uitziет, waar water lafenis en palmen schaduw schenken, zoo verlangden de herders tegen het vallen van den avond naar de rustplaatsen. Wanneer de leider een geschikte plek gevonden had, bonden Ptahmes en zijn genooten de dieren aan eenige in den grond geslagen palen vast; daarna zochten zij hout voor een vuur en als de gloed het vocht in de takken overwonnen had, zetten zij zich in wijden boog om de vlammen, de moede ruggen tegen de rieten leuningën vlijend. Zooals de tempelpriesters bij toerbeurten den dienst waarnemen en de eene ploeg de andere in plichtsbetrachting tracht te overtreffen, opdat de godheid haar genadig zij, zoo zorgden van de herders telkens twee voor den avondmaaltijd en vurig was de begeerte het deeg 't best gebakken en de soep 't lekkerst gekookt te hebben. Ptahmes was dankbaar, dat 'Ti zijn metgezel was, daar hij zijn eigen gebrek aan ervaring kende; toch hadden de anderen in den aanvang aanmerkingen gemaakt: „Kameraad, laat gij ons klei eten? Taai zijn deze ballen als gummi; wij zijn niet als de

Nubiërs, die deze stof beminnen! Komt gij soms zelf uit het vermaledijde land ten zuiden van Jeb? Noemt gij dit soep? Waarschijnlijk hebt ge dat uit het moeras opgeschept. De visschen die gij vroeger gevangen hebt, haptten naar water. Drink dezen drank zelf, maar spijzig ons met soep.”

Ptahmes had gezwegen, zooals de overledene, die voor het aangezicht van Thot en Anubis bij de weegschaal der ziel staat, maar Ti had schamper lachend ge-

Herders op het land en bij het matten vlechten en ganzen braden.

antwoord: „Hebt gij allen geluierd? Wie hard werkt, eet zonder te proeven; zoo deed ik tot dusver; zou ik anders uw misbaksels naar binnen gekregen hebben? Of wilt ge rijkelui's spijzen en dranken: druiven en wijn uit Syrië, olie uit Cyprus, gemeste eenden, zoetigheden, wijn en schedeh-bier? Gaat naar den schrijver van onzen heer en klaagt hem uw nood! Hij zal u slagen als spijze geven, zooveel dat gij er den buik vol van krijgt.”

Zoo had de oude man gesproken, maar toen hij en Ptahmes een volgenden keer voor den maaltijd moesten zorgen, ging Ti 's morgens vóór het vertrek visschen vangen en doodde de jongeling eenige uit het moeras

opvliegende vogels met zijn boemerang, zoodat 's avonds de geuren van gebakken visch en gebraden ganzen de neusgaten streelden. Het was een schoone avond en de herders geraakten in zulk een goede stemming, dat ze vele liederen zongen; eenige zullen wij hier opnemen:

„Werkt maar hard, werkt maar hard, o runderen.
Ja werkt hard, het afval is toch voor de beesten
En de opbrengst voor de heeren!
Voor ossen is het stroo,
Maar voor de heeren blijft de gerst.
Komt werkt maar door,
Het is vandaag toch koel.”

Een tweede lied luidde:

„Kom Thot, god der wijsheid,
God der jaargetijden;
Breng het water op den akker,
Opdat alle kudden drinken
En de boomen dronken worden;
Ja, geef voedsel aan het gansche land!”

Weer een ander lied werd gezongen:

„Haast U, rep U, leider,
Drijf Uw ossen aan.
Zie den vorst!
Hij staat daar en kijkt toe!”

Sommige herders hadden vroeger zware zakken met graan uit de schuren op de vrachtschepen moeten dragen en herinnerden zich, dat ze daarbij een lied zongen om de verterende vermoeidheid te vergeten:

„Is het noodig den geheelen dag
Rogge en witte spelt te torsen?”

Ziet, de voorraadschuren zijn al vol
En de garven puilen over hare randen.
Zwaar beladen zijn de booten;
't Koren glijdt in 't water langs de boorden.
Toch drijven ons de leiders voort;
Waarlijk deze harten zijn van erts."

Zoo zongen de herders totdat ze weemoedig werden en één hunner uitriep: „Waarom zouden wij nog zingen? Was er maar een bierhuis in de buurt! Nu zijn onze kelen heesch en droog. Onbillijk is het dat sommigen luieren en lekker eten, in huis verwijlen en wijn drinken en anderen altijd arbeiden, hun adem verliezen en bete broods noch beker bier ontvangen. Waar is gerechtigheid?"

„Stil, wees stil," vermaande Ti, „men zou u kunnen hooren. Wat bazelt ge? Weet gij iets van gerechtigheid? Indien ge wilt, zal ik de fabel vertellen van den goedhoorenden en den verzienden gier."

„Ja, vertel, verhalen verdrijven vermoeidheid en verveling!"

„Welaan dan: Een gier woonde op de toppen der bergen; zijn naam was verziende gier. En het geschiedde dat hij tot den goedhoorenden gier zeide: „Mijn oog ziet scherper dan het uwe; ik bezit wat alle andere vogels ontberen."

De goedhoorende gier vroeg: „Wat kan dat zijn?"

En de andere antwoordde: „Ik kan tot aan de uiterste einden zien en ontdek de oceanen."

Zijn makker vroeg wederom, zeggende: „Hoe hebt ge deze eigenschap verworven?"

De vèrziende antwoordde: „Doordat ik alleen het licht der zon als spijs tot mij neem.”

De andere gier sprak aldus: „Uw oog ziet scherp, maar ik betoover den hemel, zoodat ik het raadsbesluit van den zonnegod over de aarde hoor. Ik heb dit bereikt door de middaguren niet te slapen, maar het licht der zon in mij op te nemen, zoodat mijn keel droog werd.”

De vèrziende gier bewaarde deze woorden in zijn hart.

Eens geschiedde het dat de goedhoorende gier lachte:

„Waarom lacht gij?” vroeg de ander.

„Omdat de goedhoorende gier van Ré mij een waar verhaal verteld heeft. Hij zij gezegend! Met de volgende woorden deelde hij 't mij mee (ik zal hem daarvoor beloonen):

De horzel, het lastigste dier ter wereld, werd door een hagedis opgegeten; de waraan at de hagedis en de slang de waraan, maar de valk wierp de slang in de zee. Zie, de slang is door een snoek verslonden en dezen at een reusachtige meerval, die echter bij den oever komend, door een leeuw op het droge getrokken werd. Maar de vogel Grijp sloeg zijn klauwen in beide dieren en droeg ze den glans van den zonnegod tegemoet, totdat hij op de toppen der bergen een rustpunt vond; daar verslond hij leeuw en meerval; in het midden der woestijn zult ge den berg vinden.”

De vèrziende gier, die aandachtig geluisterd had, vloog erheen, vond alles zooals de ander hem verteld had en sprak: „Waarlijk de vogel Grijp is het machtigste

dier, de herder van alles, wat op aarde leeft, de wreker op wien geen ander wraak neemt. Zijn snavel is die van een valk, zijn oog dat van een mensch, de ledematen die van een leeuw, de ooren als de vinnen van een visch; zijn staart als die van een slang; deze vijf dieren vormen zijn lichaam. Hij heeft evenals de dood macht over alles wat op aarde is.

Waarlijk, wie doodt, wordt gedood. Van hem die den dood beveelt, zal het verderf niet verre zijn.”

„Dit is een fabel,” zeide Ti, „wie onzer heeft de ooren van den goedhoorenden gier, wie de oogen van den verzienden gier? Niemand prate over gerechtigheid! — En nu ga ik slapen, want morgen is er weer een lange dag.”

Allen sloegen de dekens om zich heen en strekten zich op den grond uit. Diep was dra de ademhaling der moede mannen, maar Ptahmes' geest bleef in het lichaam. Zooals de man, die in den strijd geweest is, ondanks zijn uitputting wakker blijft, omdat de beelden van de gevechten al te helder voor zijn geest staan, zoo maakte ook de jongeling zijn gedachten levend. De gebeurtenissen van den tocht beleefde hij wederom, de opmerkingen der reisgenooten, de gewoonten der dieren kwamen uit het verborgene boven als het nijlpaard dat onder de oppervlakte der rivier gedoken is en naar adem snakt. Zooals zachte muziek den zanger begeleidt, vormde de liefde voor Nefrit den ondergrond zijner gedachten, nu echter niet meer smartelijk; weemoedig was de herinnering maar teer als de tinten, die de avond weeft.

Wonderlijk was de omgang met eenvoudige lieden; ja vroeger had hij ook wel met hen verkeer, gedachtig aan de woorden van den wijze: „ga niet alleen met ge-

leerden om, maar ook met onwetenden”, doch dan was hij de meerdere, wien de anderen hun ware gezicht niet toonden. Thans was hij een der hunnen en zag hij hen in hun werkelijke gedaante. Hoe vrijmoedig uitten zij zich over de machtige heeren, wanneer geen leider in de nabijheid was; hun liederen waren opstandig; had hij er goed aan gedaan mee te zingen? Zouden de dienstknechten ooit de macht in handen krijgen? Vreemd was het dat de onderdrukten hem telkens weer aantrokken. Had hij niet de slaven geholpen? Zou hij ooit den leider ontmoeten? Hoe zou het vreemde land eruit zien? Zou hij vaak naar zijn geboorteland terugverlangen?

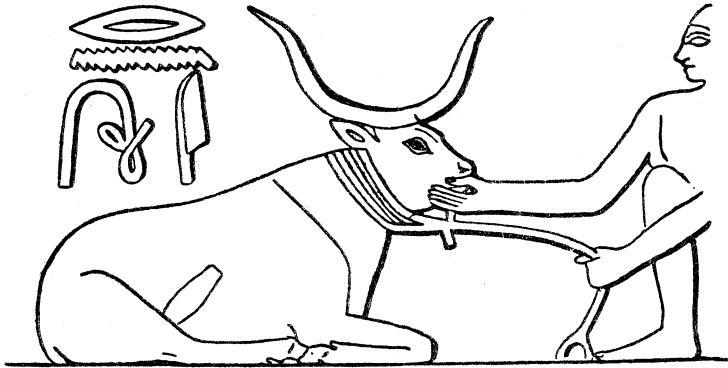
In den nacht vermenigvuldigen de vragen zich als kikkvorschcn. De zon geeft op alles antwoord en heeft voor elke moeilijkheid een oplossing, omdat ze het leven is.

Een koe werd onrustig en begon klagelijk te loeien; Ptahmes rees op en zag een krokodil op geringen afstand; snel nam hij een brandend hout en wierp het naar het ongedierte, dat weer in het moeras verdween. Hij rakelde het vuur op, zoodat de vlammen naar de sterren wezen; een herder werd half wakker en strekte zijn in dekens gehulde armen uit. Zijn schaduw kreeg de gedaante van een reusachtigen vogel, die door het flikkeren der vlammen zich op en neer bewoog. Ptahmes schrok hevig, riep: „gewisselijk is dit de vogel Grijp” en maakte Ti wakker, maar de oude man lachte hem uit: „Ga slapen, anders kunt ge morgen niet meekomen.” Gerustgesteld legde de jonge man zich neer; los van zijn gedachten sliep hij weldra in.

Na vele dagen bereikte de stoet den Nijl, de groote

rivier, die zegen geeft aan Egypteland en den bewoners vreugde brengt. Zooals de golven in een zich vernauwende kreek hooger en hooger rijzen, zoo zwol de dankbaarheid in Ptahmes' hart bij het terugzien van zijn geliefden stroom.

Vele booten wachtten aan den oever en nieuwsgierig naderden de schepelingen den langen stoet van menschen en dieren. Met ernstige blikken monsterden ze den toe-

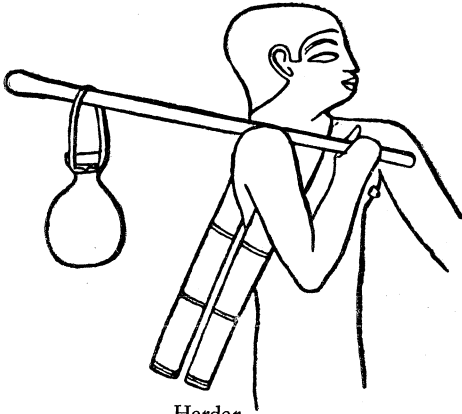

Trekos

stand der runderen. „De dieren zien er voortreffelijk uit. Zelden of nooit zagen wij zulke krachtige beesten, schoon van bouw en met horens in de gedaante van den maansikkel; toch brachten wij reeds vele malen den veestapel van onzen meester naar de weiden bij On. De schrijvers zullen u prijzen en de opzichters uwen lof verkonden, zeggende: uitnemende dienaren zijt gij, die uwen heer niet bedriegt maar de godin Maät eert en de gerechtigheid bemint. Het u toevertrouwde goed hebt gij verzorgd en doen toenemen.”

„Moge het zijn, zooals gij zegt,” antwoordden de

leiders, „immer was het onze begeerte den wil te doen van hem, die over ons heerscht. Wij willen het hart van onzen heer zijn, de oogen en ooren van onzen meester. Ziet, wij vinden noch overdag noch 's nachts den slaap, daar wij staan en zitten in nimmer falende oplettendheid, zooals de schipper, die op de touwen van voor- en achterschip acht geeft. Sechet heeft ons veilig door de

Herder.

moerassen geleid, moge Hapi een voorspoedigen tocht over zijn watern geven.”

„Ja dat geve Hapi,” riepen de schippers uit, „wij zullen den priester vragen een gunstigen dag voor het vertrek te bepalen. Middelerwijl kunnen de dieren en hun herders een weinig uitrusten.”

„Voortreffelijk is uw voorstel. Zwaar was de tocht door de drassige kronkelpaden. Nergens biedt een bierhuis lavenis, nooit komt men in een dorp, waar vreugd en jolijt te vinden zijn bij luitspel, dans en rhytmisch klappen der handen.”

Allen genoten van de rust; de runderen aten naar hun begeerte en de mannen vulden hun buiken met het koele bier, dat vroolijk doet zijn en vergetelheid schenkt.

Op den dag dien de priester aanwees, brachten de herders de beesten in de vaartuigen; de bootslieden wierpen de trossen los en tegen een zachten wind in gleden de schepen op den stroom noordwaarts.

HAPI, de goede god, begunstigde de vaart; geen storm hield de schepen tegen, de beesten bleven bedaard in de voor hen afgeschoten hokken en de mannen twistten niet. Zoo waren allen tevreden gestemd, met uitzondering echter van de leiders. Weldra moesten zij voor het aangezicht van hun heer verschijnen; zouden ze geruststellende woorden hooren of zou toorn feller dan die van Ré op hen neerstorten? Zij trachtten elkander gerust te stellen; waren ze niet tot in het kleinste getrouw geweest? Niets hadden ze achtergehouden, geen kalf voor eigen gebruik bestemd; maar wie was er ooit zeker van dat zijn ondergeschikten niet stalen? Zelfs de stralen der zon dringen niet in de spelonken en de duizenden lichten van den nacht ontdekken geen misdaden; een' mensch moet veel verborgen blijven. Maar ook al was alles in orde en al bleven de dieren van ziekten vrij, zoo was men van den goeden afloop nog niet zeker. Afgunst en naijver, achterklap en laster heerschen in de woningen der aanzienlijken; wie onderkent den vleier? Ach, geen dienaar is zeker van zijn bestaan.

Aldus waren der leiders' overpeinzingen, terwijl de

nederige knechten in luie loomheid op het dek lagen; zwaar zijn de zorgen van hen die verantwoordelijke posten hebben en in de schaduw van den zetel des meesters verwijlen; ten onrechte worden zij bejijd.

Trots gleed de vloot over de nauw bewogen wateren; de zonnegod had het hoogste punt des hemels bereikt en tusschen de vier pilaren, die het uitspannel schragen, zwegen alle wezens die ademen; de warmte beving hen en sloot de oogen, die pijn deden door het staren naar het zonweerkaatsende water.

Ptahmes zat aan den kant van het schip; hij had de wacht en keek droomerig naar den oever; de hooge rietstengels belemmerden het uitzicht, roerloos hieven zij hun pluimen naar de zon, als soldaten in slagorde ten doode gewijd. Schoon was hun lot; later zouden woorden van wijsheid door hun lichamen aan anderen overgebracht, ja voor de eeuwigheid bewaard worden.

Ptahmes dacht aan al de brieven, die hij voor Antef had moeten schrijven; nu teekende hij nooit meer figuren; zou hij 't verleren? Hij wilde een brief aan zijn vader schrijven en Ti vragen voor de verzending zorg te dragen. Zijn gedachten dwaalden naar den brief, dien hij voor Nefrit aan haar vader, den gerechtvaardigden Se-anch-en-ptah, geschreven had, en wijlden verder bij Nefrit en alles wat met haar samenhing; in den droom doorleefde de van liefde dronken jongeling alle wondere uren.

Plots schrok hij wakker; het vaartuig was tegen iets aangebots; iedereen sprong op; scheldwoorden klonken luid en maakten gaten in de loome lucht. Het schip

was tegen een kleine visschersboot aangevaren, die de roerganger niet gezien had; Ptahmes had hem moeten waarschuwen, maar, door droomen weggevoerd, zijn taak veronachtzaamd. Zware straf wachtte hem! In zijn angst verschool hij zich achter de runderen; de vervolgte vreest menschen, maar zoekt troost en bescherming bij lijdzame dieren.

Spoedig was de, trouwens geringe, schade hersteld en kon de reis voortgezet worden, maar de beangste jongeling, door wiens buizen het bloed sneller ging dan de waterdruppels in de stroomversnellingen bij Jeb, bleef bij de beesten. Eerst toen de andere herders ter voeding beneden kwamen, mengde hij zich zoo onbevange mogelijk onder hen. Niemand zeide iets bijzonders; zou hij toch vrij komen? Maar de leider wist toch dat iemand op wacht moest staan. . . . Eindelijk kon hij zijn nieuwsgierigheid niet bedwingen en vroeg wie de schuld droeg van de aanvaring.

„Hebt ge 't niet gehoord? Waar hebt ge al dien tijd gezeten? Ti had de wacht en is dus de schuldige. Daar hij zeer oud is en tallooze jaren getrouw zijn plicht heeft gedaan, is hij er met een lichte tuchtiging afgekomen. Zoo gemakkelijk zou het iemand van ons niet zijn vergaan!”

Dus Ti had de schuld op zich genomen om hem te redden. Zooals den jongeling, die zijn ouders verdriet heeft berokkend maar desondanks met een liefde wordt ontvangen, grooter dan ooit tevoren, schaamte verteert en in den donkeren nacht drijft, zoo verging het Ptahmes; in den laatsten tijd had hij Ti verwaarloosd; de langdradige eentonige verhalen van den ouden visscher veeldden hem; het gezelschap van jonge mannen, hun

kernachtige kout, hun levensvreugde trokken hem meer aan. Maar Ti was trouw gebleven en had zich voor hem opgeofferd.

„Hoe zal ik dit ooit vergelden?” riep hij snikkend uit, toen hij 's avonds Ti gevonden had.

„Vergelden? Is vriendschap een koopwaar? Spreek hiervan niet meer; gij zoudt mij anders bedroeven. Zie liever naar het uitpansel; de onvergankelijken wentelen in eeuwigheid; wat zijn wij stervelingen? Uw leven ligt nog vóór U; het mijne is als de karavaan die haar einddoel nadert; lang is de afgelegde weg; aan den gezichteinder verliezen zich haar sporen, maar vóór haar ligt de groote stad, waar de koopwaar afgeleverd moet worden. Wat deren dan nog moeilijkheden? Murmureert het goud, als het in den tempel is neergelegd, het turkooizen snoer, dat om den hals eener vreemde vorstin moet hangen? Ons lot is niet in onze handen; tracht niet Gods wil daarover uit te vorschen; Schai en Renenit weten het. Aldus sprak de wijze, en ik die zijn dienaar was, grifte de woorden in mijn hart, zooals de beeldhouwer de letterteekens in 't harde graniet.” Zoo sprak Ti naar den aard der oude lieden, wier praten den stroom in zijn benedenloop gelijkt. Maar ditmaal bleef Ptahmes luisteren; hem werden Ti's uitingen tot een kleet, welks grauwe schering door gouden inslag verlicht werd.

Ook op volgende avonden sloot de jongeling zich bij den bejaarde aan; veel vertelde deze over zijn meester, wiens spreuken hij telkens aanhaalde. Ptahmes luisterde met eerbied en bewondering; het was hem of hij weder bij Antef leerde, doch eens riep hij uit: „Wat

is toch de oorzaak, o wijze Ti, dat gij, die dienaar van een schrijver waart, onder visschers leeft? Of is het onbescheiden deze vraag te doen?"

„Geenszins. Voor U heb ik geen geheimen en wellicht zal mijn geschiedenis U tot waarschuwing strekken. Schoon was de huisvrouw van mijn meester; haar oogen fonkelden als onyx, haar nek had de welving van den zwanenhals en heur haren verspreidden een geur liefelijker dan wierook, haar lichaam was slank en rijzig als de doempalm, haar . . . maar ach waartoe zou ik voortgaan? Haar schoonheid is toch niet te beschrijven."

„Zij moet het evenbeeld der wondere Nefrit geweest zijn; al wat gij gezegd hebt, zong ik dagelijks van mijn geliefde!"

Glimlachend antwoordde de oude: „Alle beminde vrouwen worden door de minnaars met gelijke woorden geprezen. Hoe dit ook zij, als ik haar zag, verloor ik mijn zinnen; verlangende blikken wierp ik op haar, en ach, zij was geen onneembare vesting; de wijze Ani heeft geschreven: „Wanneer eene vrouw, wier echtgenoot op reis is, haar schoonheid toont, U iederen dag bij zich noodt, zeggende, dat geen getuigen in den omtrek zijn, en zoo haar netten spant om U te vangen, pleegt de man een verfoeilijke handeling als hij naar haar luistert, ja wordt des doods schuldig, zelfs wanneer de vrouw haar oogmerk niet bereikt. Toch doen mannen aldus, daar hartstocht over hen heerscht. Neem U dus in acht voor de lokkende vrouw; zij is als de diepe rivier; niemand weet waarheen zij ons voert". Zoo ving mij de schoone vrouw des huizes in haar netten. Toen mijn meester terugkwam, ontdekte hij ras het geheim, maar hij liet mij aanvankelijk niets blijken;

slechts gaf hij mij opdracht het verhaal over te schrijven van den priester der voorlezingen, Weba-oner, van zijn ontrouwe gade en den jongen hoveling; schrikkelijk was het lot der schuldigen; de vrouw werd verbrand en haar minnaar door een krokodil in de diepte gesleurd. De teekens op de rol schrijvend, voelde ik de angst als een kille wade om mij. Heimelijk sloop ik het huis uit en vluchtte. Sinds dien tijd vang ik visschen in mijn netten; handelde niet de vrouw aldus met mij?"

„Hoe droevig is uw lot”, zeide Ptahmes.

„De eerste jaren ben ik inderdaad opstandig en bitter geweest; in lange nachtwaken zuchtte ik:

Zie mijn naam is vervloekt,
hij is stinkende gemaakt als aas
in zonnebrand van heete dagen.

Zie mijn naam is vervloekt
en stinkende gemaakt als visch,
die ligt te rotten op de markt.

Ja mijn naam is gansch vervloekt
als die van een goddelooze stad
en als de naam van den oproerige, die
weggevlucht is.

Tot wien zal ik spreken?
Ellende is op mijn rug gebonden,
mijn zonden zijn zonder einde.

Tot wien zal ik spreken?
Ik zie geen aangezicht,
een iegelijk houdt zijn hoofd gebogen.

Indien de vrouw, die gij bemint, zeer verre is, indien zij de dagen en de nachten haren echtgenoot wijdt, staat de dood alle uren naast u, doch hij neemt u nog niet mede; deed hij dat, dan zou 't u zijn als geur van myrrhe en van lotosbloemen, maar hij brengt martelingen uur aan uur. Wie kan brood eten als de vereerde ander deeg gekneet heeft, wie schedeh-bier drinken als de geliefde niet het gerstenat voor u bereidde? In de nachten weet gij uw beminde in de echtelijke sponde, des daags volgt gij haar in de woning, als zij voor den meester van haar lot werkt. Gij zoudt 't niet kunnen dragen als gij alles zaagt en wist, en toch, toch lijdt gij meer dan een Egyptenaar in ballingschap, doordat gij niet met haar kunt medeleven. Wie is zoo wreed, dat hij in open wonden snijdt? Ach talloos zijn de kerven in mijn bloedend hart.

Hoe benijdde ik de visschen, die koud van bloed zijn; geen hartstocht kwelt ze, geen liefdespijnen verteren hen; zwemmend in het koele meer verheugen zij zich in zonnestralen en maneglansen.

Doch in een nacht geschiedde het, dat de geliefde mij in den droom verscheen en de volgende woorden sprak:

„Beminde Ti, waarom treurt gij, waarom eet gij brood met zuchten? Is mijn liefde niet genoeg? Wat kunt gij buiten haar nog wenschen? Mijn lichaam wordt des nachts gemarteld, maar als ik aan u denk, is al het andere weg; zoo vloeit het water van het lotosblad zonder vocht achter te laten. Des daags dien ik mijn echtgenoot, maar mijn gedachten zijn bij u; mijn liefde-woorden spreek ik tot de winden; hebt gij nooit ge-
luisterd naar het ritselen der sycomore, nimmer acht

gegeven op het fluisteren der persea? De vogels tjlpen in de koele avonden; waarvan zingen zij? Van onze liefde! Het meer weerspiegelt de zonnestralen; zoo flonkeren de steenen van het snoer, dat gij mij hebt geschonken. Soms drijven wolken aan den hemel; zij zijn de draagsters mijner tranen. Als u in slapelooze nachten de maan vertroost, zendt zij ook mij haar licht.”

Zoo sprak de vrouw, die mijn hart uitverkoren heeft en in eeuwigheid zal beminnen; toen ik ontwaakte, was alles veranderd. Gelijk de uitgedroogde aarde herleeft als de geprezen Nijl zijn wateren over haar uitstort, zoo werd ik een herboren wezen. En sindsdien is alles goed. O, ongetwijfeld ken ik nog uren der wanhoop, maar ik weet dat het geluk terug zal komen, het geluk dat niet van menschen of dingen afhankelijk is, maar in mij woont en daardoor een onvervreemdbaar bezit is.

De geheele aarde is het koninkrijk mijner liefde, de zeeën voeren ons beiden naar verre gewesten, die ons als vorsten eeren en tribuut brengen. Ik bouw tempels waar ik mijn godin vereer en met offeranden en lofliederen gunstig stem. De onvergankelijken schijnen alleen voor onze liefde, die ook een kind der eeuwigheid is. Alle heerlijkheden dezer aarde zijn slechts voor haar en mij geschapen. De winden zijn onze boden, de vogels onze zangeressen, die des ochtends 't lied doen hooren van het ontwaken in vrede. De nachten brengen ons tezamen, de dagen dragen ons als de ochtendboot de zon. Zoo is al mijn verlangen vervuld, zoo zijn wij steeds vereend.”

De oude man zweeg en staarde in de werelden zijner verbeelding, die hem het geluk gaven.

Ptahmes was stil, het wonder aanschouwend, en

zeide zuchtend tot zichzelf: „Ach mij ontbreekt zelfs de liefde der beminde vrouw. Hoe rampzalig ben ik.”

Langs Memphis voerde de tocht; Ptahmes bracht offeranden aan den god, wien hij het bestaande dankte. Diep was de jongeling onder den indruk, de groote stad met haar trotsche tempels en prachtige paleizen doortrekkend. Machtige muren maakten Memphis tot een onneembare vesting; geen wonder dat vele koningen haar tot residentie hadden verkoren.

Tusschen Memphis en On lag het landgoed van den eigenaar der kudden. Zooals de stervelingen sidderen, wanneer de zoon van Ré nadert, en voorover in het stof vallen, wanneer Zijne Majesteit verschijnt, zoo beefden de opvarenden toen het landgoed bij de bocht der rivier zichtbaar werd; angst deed de knieën knikken, zoodra de landheer bij de aanlegplaats verscheen. Fier was zijn gestalte als die van Horus op den dag zijner overwinning, strenger keek hij dan Sechmet; Thots wijsheid was op zijn aangezicht. Ptahmes vergeleek hem met Antef, maar moest ook aan den onbekenden leider denken; van beide mannen scheen Chnoem, die de menschen op zijn pottbakkerswiel boetseert en levend maakt, het goede genomen en tot een goddelijk wezen vereend te hebben. Wonderbaar moest het zijn zulk een man te dienen; ach, waarom was hem dit niet mogelijk en moest hij met ellendige lieden vee drijven? Hij was voor iets beters, iets hoogers geboren; steeds sterker pijnigde hem het besef, dat hij zijn eigenschappen niet tot haar recht kon doen komen, zijn kennis niet voor de haar waardige dingen kon gebruiken. Hij was als de visch uit het groote meer, die in een kleinen vijver

wordt overgebracht en zijn glanzende schubben tegen de wanden stuk schuurt; gebondenheid maakt den jeugdige rampzalig. Alleen de wijze, die na lange worsteling in het bezit der waarheid is gekomen en de rust der eeuwigheid heeft verworven, kan zulk een wreede kwelling met den gewijden glimlach des doods dragen.

Terzijde van den landheer stonden de opperschrijver en zijn helpers, die lange lijsten van alle eigendommen hadden samengesteld. Met diepe buigingen naderden de opzichters van de domeinen in het land der meren; hunne monden plooden zich om vleiende woorden te spreken:

„O machtige Rénefer, met eerbied naderen wij, met beving buigen wij ons voor uw aangezicht.

Zeer groot zijt gij, o heer; gij zijt alleen reeds een miljoen.

Klein zijn de andere menschen.

Zeer groot zijt gij, o heer; gij zijt den dijk gelijk.

Gij keert de wateren ten tijde van de overstroming.

Zeer groot zijt gij, o heer; gij zijt als 't koele huis, het schaduwdonkere vertrek, dat den bewoner 's morgens lang doet slapen.

Zeer groot zijt gij, o heer, gij zijt tot een bescherming den vreezende in 't midden van den strijd.

Zeer groot zijt gij, o heer, gij zijt den berg gelijk, die de stormen tegenhoudt, ten tijde dat de hemel toornet.

Dank brengen wij aan Ré die u tot onzen meester maakt. Wij zingen den lof der negen goden, die u de kracht en wijsheid geven.

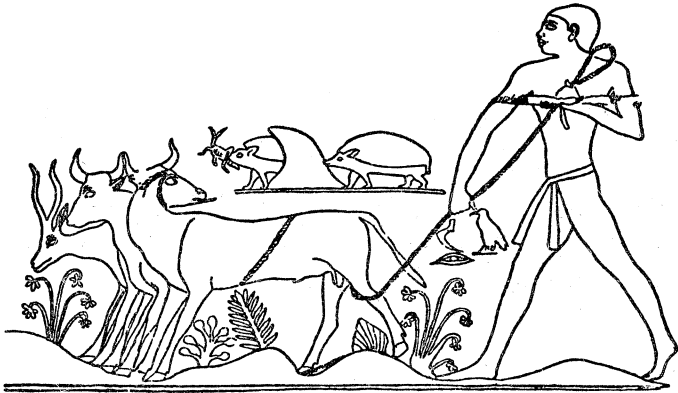
Luister genadiglijk naar onze stemmen, heer, en wend uw aangezicht niet af, als wij u smeevend nade-

ren.... Zie, wij hebben uwe runderen uit het gezegende land der meren over heuvelen en door moerassen herwaarts gevoerd. Moge de staat van het door ons beheerde in uwe oogen genade vinden en uwe goedertierenheid op uwe nederige dienaren neerdalen als milde regen op uitgedroogde en verdorpe weiden; dan zullen wij u prijzen en uwen naam groot maken voor het aangezicht van Sebek, den god van Schedet in het land der meren. Beveel, o heer, en herders zullen alle dieren langs u leiden, opdat uw blik zich aan hun schoonen bouw verlustige. Wil echter bedenken, dat door den langen tocht de glans der huid is getaand en het vet verdwenen; eenige dagen in de weiden van dit landgoed zullen hun ongetwijfeld de oude gedaante wedergeven.”

Zoo spraken de leiders; onbewogen als de steenrots luisterde de landheer, zoodat de angst den geest verduisterde als een zwerm sprinkhanen den felblauwen hemel.

Op bevel van Rénefer naderden herders met antilopen en herten: den oryx, dien velen het witte beest noemen, den steenbok, die in de woestijnen van het ellendige Nubië woont en de kleur van het zand heeft aangenomen, den moeflon en den addax die eveneens in Nubië zijn geboortegrond heeft en aan een witte dwarsstreep over zijn bek herkend wordt; verbazing wekte de verschijning van den langkoppigen bubalis met zijn grillig gevormde horens; verschillende gazelsoorten volgden, de meeste van de soort die men dorcas noemt, maar ook bruinachtig gele met rechthoekig omgebogen horens. De herten waren weinig getemd, zoodat een herder er nooit meer dan twee kon

voorleiden; de jongen werden gedragen. In langen optocht trokken mannen en dieren voorbij; het gelaat des landheers bleef onbeweeglijk. Toen een bubalis uitbrak, schrokken de herders en hun opzichters zóó, dat ze niet meer wisten waar ze zich bevonden; gelukkig wist een herder een lasso over de horens van het weerspannige dier te slingeren; wel bleef dit toen stokstijf staan, maar terwijl de lasso-werper trok, dreef een

Jacht met de lasso

ander het beest met stokslagen aan, zoodat het moest zwichten.

Na het voorbijtrekken der antilopen en herten werd even gewacht; sterker is de indruk nadat de oogen gerust hebben; verfrisschende dranken laafden den landheer en de schrijvers en verlokkende vruchten versterkten hun lichamen; waarlijk, zeer lang hadden zij reeds toegekeken.

Nu naderden herders met hyena's. Ptahmes, die met zijn lotgenooten reeds opgesteld stond, keek belangstellend naar de wonderlijke dieren. Hem was bekend

dat vele perioden van honderdtwintig jaren geleden men hyena's mestte, omdat men hun vleesch als een lekkernij beschouwde; thans was dit echter in onbruik geraakt. Rénefer deed deze dieren dan ook om een andere reden fokken; hij schiep er behagen in een verzameling van vreemde dieren te vormen; waarlijk, de machtigen des lands doen zooals hun behaagt en den nederigen past het geenszins hierover verbaasd te zijn; zouden zij het beter weten?

Gering in aantal waren de hyena's, zoodat de runderen onmiddellijk volgden. Een der eerste ploegen was die van Ti en Ptahmes; trots had hun harten vervuld, toen zij dit vernamen; immers de beste runderen worden 't eerst langs den landheer geleid, daar deze in den aanvang met de grootste aandacht toekijkt en tegen het einde vermoed veel ongemerkt laat voorbijgaan.

Met opgewekten hoofde schreden de herders, de kudden voor zich uitdrijvende; schoon was de aanblik van de honderden runderen, die in hun veelsoortigheid toch een eenheid vormden; gelukkig prees men den eigenaar dezer dieren. Bultrunderen, die horens in de gedaante van een lier torsten, werden door hoornlooze zeer vette dieren gevolgd. Vooraan liepen telkens de uitgekozen ossen, leiders der kudden, om wier nekken bloemvormige versierselen hingen.

Nog vóór deze beesten liep hij, die over de stallen gaat, de machtige voor wien alle lieden beven en alle dienaren sidderen; den landheer naderend, overhandigde hij hem een papyrusrol waarop het aantal runderen, in verschillende soorten verdeeld, opgeteekend was. Rénefer wierp er een enkelen blik in en gaf het

toen den opperschrijver door; was de landheer over het eindcijfer tevreden? Niemand kon het gissen.

Eenige schrijvers telden de voorbijgeleide dieren, andere maakten aantekeningen over den toestand der beesten.

Nadat alle dieren hun heer en meester getoond waren, gaf deze bevel de leiders tot hem te voeren. Sid-

Jager met sloegi's en tamme hyena's

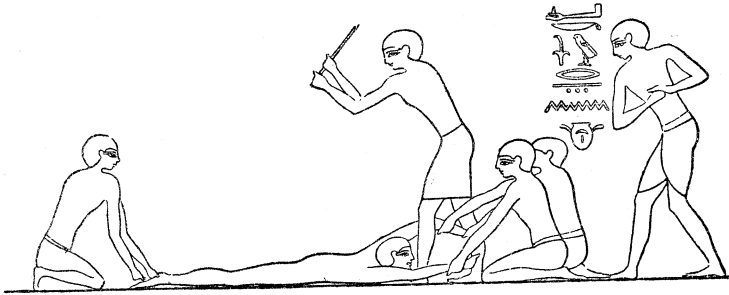
derend als hij, wiens bloed verhit door de buizen jaagt, naderden zij tot des gebieders stoel, waarvoor zij zich op de door dieren en menschen omgewelde aarde wierpen; achter

hen stonden gerechtsdienaars, trotsch als het graniet, maar de ervarene las op hun harde gelaatstrekken verlangen naar machtsuitoefening en naar het toebrengen van straf; wie zou hun prooi worden?

Bij het wegen van het hart teekent Thot de uitkomst op; zal de gestorvene den verslinder Ammit tot voedsel strekken en den tweeden dood sterven of tot den troon van den gebieders van het Westen naderen? Op den dag des oordeels beeft een iegelijk; vreeselijk is de ure, waarin men zijn zonden bepeinst en de ongerechtigheden betreurt; streng is het vonnis der goddelijke rechters.

Thot gelijk stond de opperschrijver met lange lijsten in de hand; daarop was de uitkomst van het onderzoek aangeteekend. De eerste man naderde, — een goedkeurende hoofdknik —, juichend snelde hij heen; een tweeden trof hetzelfde gelukkige lot. In het bierhuis zullen zij elkander wel gevonden hebben; nooit smaakt het koele schedeh-bier beter dan na doorstanen angst.

Den derden verging het slecht; één wenk; de gerechtsdienaren snelden toe, voerden den man weg en deden stokslagen op hem nederdalen totdat een andere veroordeelde kwam; velen volgden, 't was een goede dag voor hen, die met stokken tuchtigden.

Geeseling

DE zonnegod zonk aan den horizon in den mond van de godin Noet en alle schepselen staarden naar de hemelvlammen, die bij zijn heengaan ontstoken werden; het uitspannel was in het westen purperrood, maar uit het oosten naderden zwarte sluiers, die alle kleuren bedekten. Alleen de duizend zielen der hemelgodin wierpen hun fonkelende lichten door het doorzichtige weefsel.

De stervelingen strekten hun armen uit en baden: „O Ré, onvolprezen god, hoofd der negen goden, uit vlammen geborene. Gij hebt in Uw boot langs het uitspannel gevaren en zijt allen schepselen tot troost en levensbron geweest. En nu gaat gij in Uw gedaante van Atoem in de onderwereld, nu reikt gij den Koningen de hand. Zij, die ginds slapen, prijzen Uw schoonheid, wanneer Uw licht hen wekt; zij uiten hun wensch, namelijk dat gij U wederom aan hen openbaart. Zoodra gij van hen gegaan zijt, grijpt de duisternis hen; allen liggen weder in hun kisten.

Een ieder prijze U en love Uwen naam, want gij zijt de machtige god, die de waarheid grondvest en de overtredingen voor Uw aangezicht wegdrijft.”

Ti, die met Ptahmes aan den oever van den Nijl van de vermoeienissen des daags uitrustte, riep uit: „De jaren mijn levens vlieden voort, weinige blijven mij en weldra zal ook ik in de onderwereld op de komst van Ré wachten. Waarlijk, geenszins verlang ik ernaar. Thans aanschouw ik de zon den geheelen dag en 's nachts troost mij de maan. En wie zal offeranden aan mijn „Ka” brengen? Hongeren en dorsten zal ik in het land van het westen. Als ik deze dingen overdenk, prijs ik mijn lot in dit leven gelukkig.”

„Woorden der wijsheid spreekt gij, o voortreffelijke Ti”, antwoordde Ptahmes, „maar toch verlang ik vaak naar de ure des doods. Grauw is mijn toekomst, zonder kleur mijn leven. Dankbaar ben ik u, die mij tot dusverre zoo schitterend geholpen hebt, maar wat moet ik nu aanvangen? Vrees verlamt mijn veerkracht; droefheid dooft mijn denken. Help mij ook thans! Kunt gij mij niet vergezellen?”

„Neen jonge vriend; een ouden boom late men in zijn tuin; ik wil in het hutje aan den oever van het meer mijn laatsten levensjaren door herinneringen diepte geven. Gij zijt trouwens zelfstandig genoeg om u alleen te redden. En er is geen reden voor u zoo mismoedig te zijn; tot dusverre heeft niemand u lastig gevallen en het spreekt vanzelf, dat de gevaren afnemen, naar gelang de afstand tusschen u en Schedet grooter wordt. Vermoedelijk is uw lichaam niet geheel gezond; daardoor ontstaan sombere gedachten. Lijdt gij aan hoofdpijn, werken uw ingewanden te veel of te weinig, zijn uw voeten na den langen tocht doorgelopen, kwellen u eksterooogen? Zeg het mij; morgen ga ik voor een doof oor en algemeene stijfheid een beroemden medi-

cijnmeester in On raadplegen; zijn kennis is uitermate groot. Ga met mij mede en sterk als de leeuw, die op roof uitgaat, zult gij herwaarts terugkeeren. Van de gelegenheid maken wij gebruik te onderzoeken of gij wellicht met anderen naar de oostgrens kunt reizen.”

„Bepaald ziek ben ik niet; geen demonen hebben bezit van mijn lichaam genomen, maar ik geef toe dat mijn ingewanden niet regelmatig werken en mijn teenen pijn doen. Gaarne zal ik dan ook morgen uw tochtgenoot zijn.”

Zooals de rotsen aan de overzijde van Thebe steil uit het Nijldal oprijzen en de sterveling die ze met eerbied en ontzag nadert, aanstonds beseft, dat ze alleen den gerechtvaardigden tot woning kunnen strekken, zoo verheffen zich de tempels bij On als een machtigen zonnegod gewijd monument uit de vlakte. Niemand nadert ze dan met heiligen schroom; niemand richt zijn schreden naar de poorten dan met eerbied voor Ré, het hoofd der negen goden, den uit de oerwateren verrezene.

Voor den ingang staan de door Sesostris opgerichte obeliskken, meer dan veertig heilige ellen hoog; met eerbied lazen Ti en Ptahmes de ingegrifte teekens: „Horus, de zonnegod, levend in eeuwigheid, de Koning van Opper- en Neder Egypte, Cheperkara, de zoon van den zonnegod Ré, Sesostris levend in eeuwigheid, de vriend van de goden van On, levend in eeuwigheid, de gouden Horus, de goede God, Cheperkara heeft dit werk gemaakt bij den aanvang van een dertigjarig tijdvak, hij die in eeuwigheid leven geeft.”

De bezoekers verrichtten de voorgeschreven was-

schingen in het meer, riepen vier malen: „ik ben rein” en werden toen tot de voorhoven toegelaten. In een der bijgebouwen woonde de medicijnmeester Cha-f-re, in de beide Rijken wegens zijn kunst vermaard; hij was een waardig navolger van den goddelijken I-m-hotep, den zoon van Ptah en Sechmet. Uit alle gouwen stroomden kranken tot hem en velen vonden verlossing van hun kwalen. Lange uren moesten Ti en Ptahmes dan ook wachten, maar wien duurt het wachten lang, wanneer de hoop op beterschap alles hel kleurt?

Eindelijk was het hun beurt; zich ter aarde neigend, uitte Ti beider dankbaarheid en vroeg verlof den aardhunner ziekten uiteen te zetten. Na hem aangehoord te hebben, verklaarde Cha-f-re, de onvolprezene, dat hij de kwalen wilde behandelen.

„Des grijsaards doofheid zal ik eerst trachten te genezen; zeer zwaar is de opdracht, maar I-m-hotep geeft mij kracht en wijsheid.

Voor het oor, dat slecht hoort, dient het volgende recept: Men mengte roode menie en hars van den amboom tot een dikke pap en vulle hiermede de oorholte, na deze met versche olijfolie te hebben ingewreven. Wanneer men dit vijfmaal doet, is men zeker van de genezing.

De grijsaard ruste na de behandeling van het oor; thans nadere de jongeling; hardlijvigheid is zijn kwaal; hiervoor bestaan vele geneesmiddelen, maar geene bezit de kracht van die welke ik u zal toedienen.

Het recept luidt:

bladeren van de ricinusplant	$\frac{1}{4}$
dadels van een mannetjespalm	$\frac{1}{16}$

cyperus gras	$\frac{1}{16}$
stengel van de papaverplant	$\frac{1}{16}$
koriander	$\frac{1}{16}$
koud bier	$\frac{1}{2}$

Meng, filtreer en drink het op vier achtereenvolgende dagen.

Onfeilbaar is dit, wanneer gij de hulp der godheid op de juiste wijze inroept.

Dit alles is niet moeilijk, maar de ziekte der teenen eischt een ingewikkelde behandeling. Lang is het recept; luister goed:

Men neme:

venkel,

was,

wierook,

cyperus,

bittere alsem,

gedroogde myrrhe,

papaverplant,

papaverpitten,

bessen van den uau-boom,

hars van den acanthus,

deeg van den acanthus,

hars van den mafet-boom,

pitten van de aloë,

sappen van den ceder,

sappen van den uau-boom,

versche olijfolie,

water van den regen, die uit de hemelen daalt.

Meng dit alles zeer goed tot éene massa; pap hiermede de zieke plekken; herhaal dit op vier achtereenvolgende dagen.

Nu keer ik tot den bejaarden man terug; stijfheid is evenals doofheid deels een gevolg van ouderdom; de wijze Ptahhotep schrijft immers, dat zijn ooren verstopt zijn, elk bot hem pijn doet als hij zich beweegt en hij een steunsel voor zijn ouderdom noodig heeft, een stok om zijn schreden te schragen. Geheel zal ik u dan ook niet kunnen genezen, maar soelaas zult gij vinden, het volgende recept „om alles lenig te maken” toepassend.

Neem eerst de verharding weg door te mengen:

vet van een varken,
olie van wormen,
olie van den abchersoe,
olie van een muis,
olie van een kat.

Zalf uzelf met dit mengsel.

Is de verharding verdwenen, dan passe men het volgende recept toe:

mest van den ezel,
gist van den opiumdrank,
vet van een geit,
sla,
uien,
boonen,
witte olie.

Meng dit en zalf er uw lichaam mede;
dit geschiede vele malen.”

Aldus sprak de medicijnmeester en vol eerbied en ontzag luisterden de zieken naar de woorden der wijsheid; waarlijk I-m-hotep herleefde in dezen geprezenen, dien zelfs de geprezenen prijzen en de aanzienlijken voor den troon van den Koning loven.

In den voorhof was een samenscholing van vele lieden, die offeranden gebracht hadden. Ti kende eenige hunner en vernam, dat zij op een drietal booten naar het goddelijk land Poent zouden varen om myrrhe en wierook, panters en dwergen als tribuut voor Zijne Majesteit te halen.

„Waar vindt gij de booten?” vroeg Ti.

„Zij liggen hier in de rivier”, was het antwoord.

„Maar hoe bereikt gij het groote groene water? Gij kunt toch niet door de woestijn varen?”

„Wij bemerken, dat gij niet in deze streken woont en dat in uw land de winden niet alle berichten brengen. Weet dan, dat Zijne Majesteit Koning Sesostris — Hem zij leven, voorspoed en gezondheid — gesproken heeft, zeggende:

„Graaft een rivier van den Nijl naar de bittere meren door het zand der woestijn en de vruchtbare kluiten der landouwen. Het water dat langs Jeb en Thebe stroomt, vloeie ook naar de oostelijke grenzen van mijn rijk. Dan zullen mijn schepen naar het goddelijke land Poent varen en zijn waren tot midden in mijn rijk brengen.”

Aldus geschiedde; waarlijk, niets is aan de Majesteit van onzen Koning onmogelijk; Zij heerscht over al het land, dat tusschen de vier hemelpilaren ligt. Straks varen wij, waar eens zand of weide was.”

„Wonderlijk zijn deze dingen. Desgelijks is niet geschied sinds de goden over ons land regeerden. En vertel mij eens: zijt gij geheel reisvaardig?”

„Geenzins; veel moet onze leider Rechmere, dien de goden mogen beschermen, nog regelen. Helaas is de schrijver, die hem in alles terzijde stond, gisteren naar het land gegaan, vanwaar niemand terugkomt. Ver-

warring heerscht aan boord der schepen, zooals wanneer de Koning de slagorden der vijanden verbreekt.”

„Met belangstelling luisterde ik naar uw woorden; wellicht kan ik u van dienst zijn; een jeugdig vriend van mij zoekt werk; hij is een zeer kundig schrijver, die ongetwijfeld uw meester van groot nut zal zijn.”

Lachend riep een der schepelingen uit: „Sinds wanneer zoekt gij vrienden onder de jongelieden? Desgelijks had ik tevoren nimmer over u vernomen! Maar zeg mij waarom deze voortreffelijke schrijver ambteloos is; mij dunkt, aan het hof zullen zij hem de eereplaats naast Zijne Majesteit geven.”

„Het is een droevig verhaal; hij beminde een gehuwde vrouw.”

„Dat is zeer dwaas; er zijn in Egypteland genoeg mooie vrouwen, die nog niet getrouwd zijn. Maar nu genoeg geschertst; ik zal mijn meester op de hoogte brengen; zend den jongen man tegen zonsondergang naar de schepen van Rechmere; ieder inwoner van On zal hem die kunnen aanwijzen. Wellicht wint hij de gunst des leiders; eene vrouw heeft deze niet; uit dien hoofde dreigt dus geen gevaar.”

De schepelingen verlieten den tempel en Ti vertelde vol vreugde de goede tijding aan zijn jongen vriend.

Toen de nacht met den dag streed en er nog twijfel over den afloop was, begaf Ptahmes zich naar Rechmere's schepen. Bedrijvigheid was op en voor de vaartuigen; zij zijn als de raten, waarin de bijen den honig bergen; alleen des nachts heerscht rust.

De jongeling keek rond waar de leider zou zijn en vroeg het eindelijk aan een der arbeiders. Deze wees

hem een rijzigen man aan, die voor de deur van zijn kajuit stond. Eerbiedig naderde hij den machtige, in wiens handen zijn lot was.

„Wat wenscht gij?”

„Ik hoorde dat uw schrijver naar de overzijde is gegaan en zou gaarne zijn plaats innemen.”

„Wat is dit? Gij zijt immers Ptahmes, de leerling van den roemruchten Antef? Hoe zijt gij hier?”

Zooals de boodschapper die door het gebergte trekt, verstijft en den omringenden rotsen gelijk wordt, wanneer een leeuw hem op het smalle pad tegemoet treedt, zoo verstarde Ptahmes; hij wist niet meer waar hij zich bevond en zou ter aarde gestort zijn, indien hij zich niet tegen den wand van het schip had kunnen staande houden. Met groote moeite, stamelend als het jonge kind, antwoordde hij:

„Inderdaad ben ik Ptahmes, voormalig schrijver van Antef. Het verbaast mij, dat gij mij aanstonds herkend hebt.”

„Aanvankelijk heb ik gearzeld, maar uw stem bracht zekerheid. Voorwaar deze is immer het zuiverste herkenningsmiddel. De dieren gehoorzamen hun meester, wanneer hij tot hen spreekt. Antwoord mij nu op mijn laatste vraag: hoe zijt gij hier?”

„Ach, droef is het verhaal en wonden worden opnieuw opengereten als ik het oververtel. Ik beminde de vrouw van een ander en moest vluchten.”

„Mijd zulk eene, zegt de wijze, maar dat bedenken wij meestal te laat. Groot is de aantrekkingskracht der vrouwen; maar ik houd mij verre; een leven met haar is dat der bedoeïenen gelijk, die soms in liefelijke dalen wonen, waar ook de luien overvloed vinden, en dan

op hoogvlakten, waar ijzige winden waaien en plant noch dier gevonden wordt. Sommigen houden van zulk een afwisselend bestaan, rijk aan ontbering en genot; ik geef de voorkeur aan een leven zonder schokken en stel het vlakke land van Egypte boven de bergketenen der vreemde rijken. — Wees dankbaar, dat gij mij hebt ontmoet; over den somberen bergpas der ontbering hebt gij het beschutte dal bereikt, waar vette weiden runderen spijszaken en korenvelden den menschen brood beloven. Bij mij zult gij het zeer goed hebben; ja waarlijk niet het bestaan van een nederigen ambachtsman, van een smerigen herder zij uw deel, maar het verheven lot des schrijvers, die wijsheid uit handschriften puurt en door zijn berekeningen de juiste maat der dingen leert kennen. Onder mijne leiding zult gij voor een rechtvaardige verdeeling van den leef-tocht zorgen, opdat murmureering voorkomen worde; een weldoorvoed man klaagt niet; hij werkt. Neemt gij mijn voorstel aan?”

„Teveel eer bewijst gij mij, o machtige Rechmere, wien het lot der schepelingen is toevertrouwd. Moge Ré het werk uwer handen zegenen en den tocht met voorspoed kronen; gij richt mij uit ellende op en doet de zon voor mij aan den horizon herrijzen, nadat ik zeer lang in duisternis dwaalde en in donkeren nacht mijn weg zocht. Natuurlijk neem ik uw aanbod aan. Ik zal van mijn kameraad afscheid nemen en dan herwaarts komen om mijn werk aan te vangen; lang zal ik niet toeven; de voeten van den boodschapper, die goede tijding brengt, gaan snel als die eener antilope.”

„Moge Thot deze overeenkomst bezegelen; na mijn

terugkomst zal Antef mij gewisselijk prijzen nademaal ik zijn leerling uit rampspoed verlost heb.”

Ptahmes snelde naar Ti om hem van zijn geluk deelgenoot te maken, wetend dat zijn vriend zich over zijn voorspoed zou verheugen; bij zeer velen maakt de gal van den naijver de zoete vreugde bitter; medeleven met rampspoed is onverdeeld.

Weenend omhelsde de grijsaard den jongeling: „Heil u, de goden zijn u genadig en Ptah heeft u gezegend. Thans gaat uw weg weder langs liefelijke wateren; na de smart zult ge den voorspoed waardeeren, zooals de van zware ziekte genezene zijn gezondheid. Slechts wat men eerst verloren heeft, bezit men waarlijk, zegt de wijze; de goden hebben u 't geluk ontnomen en weder gegeven. Vaarwel; vergeet mij niet geheel, als gij tot macht en aanzien zijt gekomen.”

De mannen namen afscheid, wetend dat een wederzien weinig waarschijnlijk was.

Ptahmes kreeg het druk; alles was nieuw voor hem en de uitlegging van Rechmere vaak moeilijk als een duister rekenkundig vraagstuk. Vreemd was het hem de oude bezigheden te hervatten; herinneringen stapelden zich op als garven in de voorraadschuur en de nachtelijke stonden waren drukker bevolkt dan de tempels op groote feestdagen.

Veel moest ingeladen worden, wat den bewoners van Poent welgevallig was, zooals dolken, bijlen, bonte halskettingen en andere sieraden. Al deze artikelen zouden de schepelingen bij aankomst in het goddelijke land uitstallen tot vreugde der inboorlingen; de vrouwen zouden nader komen en begeerige blikken naar de sie-

raden werpen, ja, ernaar loeren als de ichneumon naar den vogel, die rustig zijn lied fluit in het dichte riet. Rechmere wees Ptahmes erop, dat de sieraden van grooten omvang moesten zijn, daar de vrouwen vet waren als gemeste ganzen; de bewoners van Poent wenschten hun echtgenooten aldus; wellicht was de olifant voor hen het edelste dier, zoodat gelijkenis vleiend werd.

Ptahmes luisterde en dacht aan Nefrit, wier beenen slank waren als die eener gazelle, wier lichaam oprees als een lotosstengel en wier hals aan den sierlijken reiger deed denken. Zou men haar in Poent verachten? Had hij haar slechts in dat land ontmoet!

Ieder mensch weeft een kleed waarvan de schering gelijk blijft en de inslag de tijdelijke indrukken weer geeft; soms overheerschen zijn kleuren, maar de opmerkelijke beschouwer zal de draden der schering immer terugvinden.

Na een maand voer de vloot weg; stoere lieden uit verre gewesten trokken aan de riemen; ervaren zee-lieden bedienden het roer en de touwen der zeilen. Verheugd waren allen aan boord en luide juichten de lieden op den oever, maar dit roepen verbergde veel verdriet van verlatenen.

Ti stond er ook; zijn oogen waren als die van het hert, dat van dorst versmacht en luchtspiegelingen najaagt. Ptahmes zag hem en had medelijden, maar trots was sterker; wie op reis gaat, is hoogmoedig alsof hij de lotgevallen kan regelen; zoodra hij in moeilijkheden geraakt, bespeurt hij dat alleen de god den weg kent.

Ptahmes had zijn werk uitnemend volbracht en was in rang en aanzien gestegen, sneller dan de arend, die naar zijn jongen vliegt, zoodat de andere schrijvers afgunstig werden en onder elkaar murmureerden, zeggende: „wie is deze verwaten jongeling, die plotseling opgedoken is als een nijlpaard uit de rivier? Wij zullen hem weldra met de harpoenen onzer woorden verdrijven, zoodat hij te schande gemaakt en vernietigd wordt.” En zij koesterden booze plannen, die hun lief waren als zonen, maar Ptahmes was onkundig en zorgeloos als het kind, dat aan den oever der rivier speelt en den krokodil niet ziet.

Rustig gleden de booten over het kanaal, dat de koning door het dal naar de bittermeren had doen graven; allen prezen Zijne Majesteit en roemden wat Zij gewrocht had; desgelijks had geen vorst in Egypteland gedaan sinds de goden regeerden.

Wanneer de schepen voorbijvoeren, staakten de landbouwers een wijle hun arbeid; vol eerbied zagen zij toe; over hoeveel maanden zouden de voertuigen vol vreemde voorwerpen weer langs komen?

Bereikte men een stad, dan pleisterde men; weliswaar had men niet veel vertier aan den wal — hoe ware dat ook mogelijk in een afgelegen gouwstad? maar de schepelingen vonden bierhuizen en woningen, waar men kon overnachten. Ptahmes ging met de jongelingen bier en wijn drinken; hij voelde zich dan van zorgen vrij; terwijl de anderen luierden, zwetsten en dobbelden, soesde hij, behagelijk peinzend; als een vallei, vol verlokkende vruchten, met zacht glooiende heuvelen op den achtergrond, zoo scheen hem zijn toekomst thans toe. Hij behoefde niet meer naar het

vreemde land te vluchten, maar oefende zijn geliefde schrijversambt temidden van landgenooten uit. Zoo verheugt zich de vogel, die den havik is ontkomen, en hij wrijft zijn moede lichaam tegen de zachte wanden van het nest.

Jonge menschen verwachtten alles en verlangen veel van het leven; rampspoed tempert de hoop en matigt den eisch. Ptahmes kon weder dankbaar zijn en van het heden genieten, al derfde hij Nefrits aanwezigheid.

Als kringen in het water gingen Ptahmes' gedachten steeds verder; zij verwijlden bij verleden en toekomst, in Egypte en Poent. Gelukkig prijzen de wijzen den mensch, wiens gedachten hem aan de werkelijkheid ontrukken en werelden voortooveren, waar de verborgen begeerten verwezenlijkt worden. Dezen schat kan niemand stelen; hij is als de ervaring der ouden. Ja waarlijk al het andere is vergankelijk. Rijkdommen gaan van den een naar den ander, zegt de wijze, maar 's menschen hart bergt leven, kracht en gezondheid.

Ptahmes den peinzer noemden hem zijn reisgenooten, die hem al ras buiten hun gesprekken lieten; hij had aan zichzelf genoeg; zotten en leeghoofden zoeken het gedruisch, dat in holle ruimten tot zijn recht komt.

De vaart op een kanaal is den peinzende als een tocht op de riemlooze booten in de onderwereld. Zonder zorgen zweeft de ziel, daar het stoffelijke verzorgd is. Wijd werd het uitzicht, toen men de bittermeren bereikte, die roerloos in hun gordel van rietplanten droomden; wel was er sinds kort een verbinding met het veelbewogen groote, groene water, doch hun afzondering was gebleven als die van het kind in den

schoot der moeder. Schepen voeren over hun oppervlakte en sneden voren, maar de donkere nacht streek alle rimpels glad en hief der rijzende zon telkens een effen spiegel tegemoet. Zonsopgangen vol van glorie en ondergangen vol van majesteit — nooit zou Ptahmes ze vergeten. 't Deed hem aan het merenland denken, maar hier was alles sterker gekleurd en hartstochtelijker. Ginds hoorde de maagd, hier de van liefde vervulde vrouw.

Treurig was Ptahmes' geest, toen de schepen, aan het einde der meren gekomen, het nauwe kanaal invoeren; doch weldra wies het verlangen naar de zee, naar het groote, groene water, dat geen grenzen kent. Hoe zou het zich hem openbaren, onstuimig of onbewogen, grauw of glanzend, raadselachtig of zonder geheimen?

Ptahmes week niet van het dek; hij smachtte naar het wijde als het kind naar de geboorte.

Toen het kanaal zich verbreedde en zijn mond opensperde als een krokodil, werd de jongeling aanvankelijk teleurgesteld. Was dat de zee? Neen, een tweede bittermeer, alleen zonder den krans van riet; geen wijde horizon, geen oneindigheid.

Gelukkig was er zooveel te doen, dat Ptahmes geen tijd had er verder over na te denken. De booten meerden aan de kade van het daar gelegen dorpje en allen begaven zich aan wal, verheugd wederom de aarde aan te raken.

En ziet, juist op den laatsten dag, waarop voor Ptahmes gevaar kon dreigen, gebeurde het vreeselijke. Een boodschapper was langs den bedoefenenweg, die korter is maar ontberingen oplegt, met de laatste be-

richten en opdrachten uit de residentie aangekomen. Iedereen drong om hem heen; wellicht bracht hij tijding van de meesteres des huizes of van de ouders. Ook Ptahmes zocht hem op, al begreep hij dat er voor hem geen brief zou wezen; maar misschien hoorde hij toch iets dat voor hem van belang was. Doch hoe schrok hij, toen hij den boodschapper aanschouwde. Vele malen was die man met brieven uit de residentie in Schedet gekomen en dan in een der bijgebouwen van Antefs huis ondergebracht. Hij was Mentuhoteps vriend en dus Ptahmes weinig genegen.

Verbaasd keek de boodschapper hem aan: „Neen dat had ik waarlijk niet gedacht”, zoo riep hij uit, „dat ik u hier zou aantreffen! Gij schijnt weder in aanzien te zijn; heeft de Koning — Hem zij leven, gezondheid en voorspoed — u genade geschonken, hoewel gij getracht hebt, de vrouwelijke vertrekken van het paleis binnen te dringen? Mij was daarvan niets bekend. Gij zijt hier toch niet onder een valschen naam?”

De kleur van Ptahmes' gelaat was als die van stroo; de jongeling verstijfde, zooals de slang in de hand van den tovenaer, en de dag werd den nacht gelijk.

Ptahmes kwam weldra tot bezinning; snel moest hij vluchten, dat begreep hij; maar zou hij nog trachten uit het schip leeftocht en wapenen mee te nemen? Hij moest het beproeven, daar anders een reis door de woestijn gelijk stond met het zoeken van den dood. Haastig liep hij naar de vaartuigen, waar gelukkig slechts eenige ondergeschikten de wacht hielden; zij lieten den schrijver rustig zijn gang gaan, toen deze zijn deken, brooden, een kruik met water, een knods en een lans haalde. Op het dek teruggekomen, riep hij een man aan,

die in een klein bootje rondvoer en hem op zijn verzoek naar de overzijde van het kanaal bracht. In de verte had Ptahmes eenige hutten aan den oever der zee gezien; daar wilde hij voorloopig een onderkomen trachten te vinden. Zouden de menschen hem den weg naar den onbekenden leider kunnen wijzen? Zou de amulet hem van dienst zijn?

Na eenige uren zwoegen door het mulle zand bereikte de vluchteling de hutten, waar een paar bedoeïenen hem met norschen blik opwachtten. Wantrouwen was in hun hart tegen den Egyptenaar, die met de vaartuigen was meegekomen en hen wellicht tot arbeid wilde pressen.

„Als een vriend kom ik tot u,” zoo zeide Ptahmes, „geenszins als vijand; ik behoor niet tot hen, die met gindsche vaartuigen zijn meegekomen, al begeleidde ik hen een eindweegs. Zij varen naar het wondere land Poent, maar mijn doel is een ander; ik zoek iemand die achter deze heuvelen moet wonen, ergens in het roode land.”

„Hoe is zijn naam?”

„Zijn naam ken ik niet, maar deze amulet schonk hij mij, voordat hij afscheid van mij nam. „Toon haar zoodra ge in het land gekomen zult zijn, dat gijlieden het roode noemt, en alle bewoners zullen u tot mij leiden.” Zoo sprak hij; heeft hij de waarheid gezegd?”

Zoodra de bewoners de amulet gezien hadden, veranderde hun houding geheel; vol verbazing keken zij beurtelings naar de scarabee en naar Ptahmes; toen hij uitgesproken had, neigden zij hun hoofd en strekten de handen vooruit.

„Wees welkom, wees welkom,” sprak de oudste,

„dank zij deze amulet zult gij bij ons en bij alle anderen die hier wonen, immer met vreugde ontvangen en voortgeholpen worden. Heil zij onzen leider, den machtige, den uit-de-maan-geborene, die uit het westen tot ons kwam, en heil den vriend, die de geliefde scarabee des meesters draagt. De-uit-de-maan-geborene — zoo is zijn naam — heeft ons bij zijn laatste bezoek verhaald hoe gij, Ptahmes, zijn leven gered en daarvoor de amulet ontvangen hebt. Waarlijk, overbodig was zijn tot ons gericht verzoek u hulp en bijstand te verleen, wanneer gij die noodig mocht hebben. Het verheugt ons u thans hier te zien; natuurlijk zullen wij u helpen en u den weg naar den uit-de-maan-geborene wijzen. Welkom in mijn huis; gezegend zij de vloer, waarop uwe voeten rusten; geëerd zal de bank zijn, waarop gij uw moede lichaam uitstrekt; de goden zullen ons zegenen, omdat gij in ons midden verkeert. Maar treed binnen; na den warmen tocht hierheen moge koel water uwen dorst lesschen.”

Ptahmes volgde den ouden man in de leemen hut, waar duisternis den oogen rust gaf. Armelijk was de woning, maar de jongeling was in de afgeloopen maanden wel aan zulke verblijven gewend geraakt.

Gretig als de boodschapper bij de oase dronk hij het water, dat in een steenen kruik heerlijk koel was gehouden. Wat deerde het hem dat de vieze bedoeïenen hun monden aan dezelfde kruik zetten? Hij was in veiligheid; deze lieden zouden hem gewis bij zijn vriend brengen. Vrijheid met armoede is meer waard dan angst met overvloed. Hoe dikwijls was Ptahmes niet in duistere nachten met schrik ontwaakt; dan had hij van

gevangenneming gedroomd, dan joeg het bloed met groote snelheid door de buizen, dan stroomde het zweet, een gordijn gelijk, van het voorhoofd voor de oogen. Nachten zonder zorgen zijn zegeningen der goden.

EEN tiental dagen later trokken eenige bedoeïenen met ezels langs de hutten aan den oever der zee. „Werwaarts leidt uw weg?” vroeg Ptahmes’ gastheer.

„Ons doel is de berg, waar de Egyptenaren naar turkooizen delven.”

„Weet gij ook of de uit-de-maan-geborene zich daar bevindt?”

„Kort geleden was hij daar nog.”

„Welnu; in mijn huis is een jongeman, een Egyptenaar, die indertijd bij de in aanbouw zijnde stad in het merenland onzen leider het leven gered heeft. Neemt hem mede en zorgt, dat hij bij den-uit-den-maan-geborene komt.”

„Gaarne willen wij den Egyptenaar ten dienste zijn, daar hij toch een vriend van onzen grooten leider is. Maar hoe weet gij dat hij de waarheid gesproken heeft?”

„Doordat hij ons een amulet toonde, die hij van den leider ontvangen heeft. Trouwens zijn uiterlijk komt met de gegeven beschrijving geheel overeen.”

Op het hooren van deze woorden stemden de reizenden toe.

Den volgenden morgen begaf Ptahmes zich met hen op weg. Hun einddoel was het dal met de tallooze palmboomen, waar de vrouwen en kinderen zich met de geitenkudden bevonden.

Uitgeput was Ptahmes aan den avond van den eersten dag; al hadden de afgeloopen maanden hem gehard en tegen vermoeienissen bestand gemaakt, het zwoegen door zand en over rulle steenen achter de geharde woestijnbewoners aan benam den adem en maakte de beenen stijf. Mager en uitgedroogd waren de bedoeïenen; zonder rusten liepen ze vele uren. Dankbaar was Ptahmes dat de dagen kort waren; anders zouden ze wellicht nog langer geloopt hebben. Toen Ré in zijn avondboot achter de bergen aan de overzijde van de zee was verdwenen, noodzaakte de duisternis tot rusten. Tenten hadden de reizigers niet bij zich; na een vuur aangemaakt te hebben, bakten zij hun meelballen, dronken bier en legden zich, in hun dekens gehuld, te slapen. Wacht werd niet gehouden, wie zou hier langs komen? en bovendien wat was er te stelen?

Ptahmes lag ondanks zijn moeheid lang wakker; te veel ging in hem om.

Voorgoed had hij nu van Egypte afscheid genomen; onder vreemden zou hij verkeerden, hun taal spreken — hij had al gemerkt, dat het niet gemakkelijk was zich verstaanbaar te maken — gewoonten en zeden van de woestijnbewoners overnemen, — en dat alles om één onvoorzichtigheid.

Verlatenheid was om hem en eenzaamheid in zijn hart, totdat hij de oogen naar de sterren opsloeg en de onvergankelijken aanschouwde, die eeuwiglijk wintelen en alle eenzamen troosten met hun flonkerend

licht, dat gisteren was, heden is en morgen zijn zal. De sterren zonden hetzelfde licht naar het vreemde land en naar Egypte, naar het groote groene water en het land der meren, naar Nefrit en naar Ptahmes.

Koud was de wind, die van de hooge rotsen neerstreek en huiverend trok Ptahmes zijn dikke deken over zich heen; pijnlijk waren zijn ledematen en zijn rug, zoodat hij niet lang in dezelfde houding kon liggen.

Na eenige uren werd de wind blazensmoede; hij legde zich op de zee te rusten, die golven vormde om hem in haar schoot op te vangen en naar de overzijde te dragen, waar spelonken woningen zijn van den storm. En toen rustte de zee uit na zichzelf een slaaplied te hebben toegezongen; ook Ptahmes dutte in en ontwaakte eerst, toen de morgenwind den dageraad aankondigde. Rillend wendde de jongeling zijn gelaat naar het oosten, opdat de warmte hem vertroosten zou; het vuur was uitgegaan en dauw had hem doornat gemaakt.

De rotsen waren nog grauw, immers naar het westen, naar het rijk der onderwereld gekeerd, maar aan de andere zijde van de zee wekte de zonnegod de achter hun grijze muren sluimerende kleuren. Juichend traden zij den goddelijken Horus tegemoet, den held die de verfoeilijke slang Aäpep vernietigd had; zij stegen op en trokken door het uitspansel, het rood en het geel, het purper en het blauw. De hemel was als een borstieraad, waar robijn en topaas, granaat en saffier in kunstige zetting het oog verblinden en het hart verheugen.

Ook tot de zee daalden de kleuren, door de zonnestralen in duizelingwekkende vaart meegenomen; in de grijze verlatenheid flonkerde plots een samragd; iets verder smeedde de zonnegod een gouden diadeem.

Ptahmes vergat lichamelijke ongemakken en zorgen, dit alles ziende. Waarlijk, het leven was waard geleefd te worden, daar toch Horus elken ochtend dit wonder op de aarde zou verrichten.

Toen de dekens door de stralen der ochtendzonneenigermate gedroogd waren, laadden de mannen ze op de ruggen der ezels, die geduldig bij het uitgedoofde vuur wachtten.

Den tweeden avond sliepen de reizigers in een vallei ter breedte van vijfduizend heilige ellen. De grond was bedekt met kiezelstenen, die de voorjaarsstroomen van de rotsen hadden meegenomen; hier en daar groeiden kleine struiken, waaraan de ezels dadelijk gingen knabbelen; de doode takken werden voor het vuur gebruikt. Ptahmes was zoo vermoeid dat hij ondanks zijn pijnlijke voeten terstond insliep; de woestijnbewoners bleven nog lang om het vuur gehurkt praten; dit is een algemeen voorkomende gewoonte dezer lieden, die weinig nieuws hooren en elkaar dus steeds verhalen vertellen of vragen voorleggen.

Den derden dag werd het bedoeïenenkamp bereikt; over met modder bedekte vlakten, die Ptahmes aan zijn geboorteland deden denken, kwamen de reizigers in het nauwe dal, dat tot de groote oase voert.

De mannen, die naar vrouw en kinderen verlangden, liepen steeds sneller, zoodat de arme Egyptenaar moeite had om mee te komen, maar hij was te trotsch om zijn nood te klagen en verbeet zijn pijn. Hoe dankbaar was hij toen ten langen leste de boomen der oase zichtbaar waren; heerlijk zou het zijn in hun schaduw uit te rusten. Lof bracht hij den god der streek, die zulk een lusthof in het midden van de dorre, schaduwlooze zand- en steenvlakte geschapen had.

Van het gebergte in het oosten bracht een stroom een groote hoeveelheid water en al nam op zijn tocht de warmte veel tot zich, genoeg bleef toch nog over om breede vlakten te bedekken; droomerig dommelden de drijvende bladeren en bloemen aan de oppervlakte van het water; op de oevers stonden breed uitgestoelde palmen en tamariskboomen. Ptahmes voelde zich dichterbij Egypte, dit alles aanschouwende; ja waarlijk, hij waande zich niet ver van den Nijl, de zegenende rivier, die de beide rijken groot maakt en hun bevolking voedsel geeft.

Toen de reizigers dichterbij kwamen, ontdekte Ptahmes toch ook weer verschillen. Wonderlijk waren bijvoorbeeld de bremstruiken met haar lange bloemen in den vorm van aren, ja, de planten waren bijkans niet anders dan bloem. Verbaasd was Ptahmes over zulk een weelde in de woestijn; later hoorde hij van de bedoeïenen, dat de bremstruiken zich met haar lange wortels aan die van de tamariskboomen vasthechten en daaraan kracht ontleenen; zij zijn den vleiers gelijk, die zich met honigzoete woorden aan de sterken vastzuigen, opdat deze hen op hun vlucht meenemen.

Niet ver van den stroom waren een twintigtal tenten in een kring om een groot vuur opgeslagen. Luide krijschten vrouwen en huilden kinderen, maar zoodra zij de mannen in het gezicht kregen, hieven allen een juichkreet aan en renden hun tegemoet, de armen in vreugde ten hemel gestrekt. Hoe dankbaar waren de vrouwen, hun heer en beschermer weder in haar nabijheid wetend, en de kinderen buitelden op het zand. Ptahmes voelde zich dubbel eenzaam en de nieuwsgierigheid waarmede men hem bekeek, was niet geschikt

om hem in een betere stemming te brengen. De bedoeïenen werden echter al te luidruchtige betuigingen af en schreden naar het vuur, waarbij de in het kamp achtergebleven vrouwen gehurkt zaten. In wijdloopige taal brachten zij haar op de hoogte van Ptahmes' lotgevallen en van het doel zijner reis; op hun verzoek haalde de jonge man de amulet voor den dag, die allen om de beurt zeer eerbiedig aanvatten; ook hier was de uit-de-maan-geborene in aanzien en zooals de gepolijste spiegel de zon weerkaatst en daardoor voor zijn omgeving een zon wordt, zoo nam Ptahmes voor de bedoeïenen de plaats van den grooten leider in.

Lewi, het hoofd van den stam, heette den Egyptischen jongeling welkom en beloofde hem hulp en bijstand. Ptahmes dankte met bewogen stem.

Een ledige tent was er niet, maar Ptahmes beduidde, dat hij evengoed als de andere mannen in de open lucht kon slapen. Tenten passen vrouwen, kinderen en ouden van dagen; mannen verkiezen het vrije veld, waar de winden waaien, de maan groeit en afneemt, de dieren op roof loeren, waar bovenal ruimte is. Beperking is gevangenschap, oneindigheid de gift der goden.

Nadat Ptahmes zijn dorst gelescht en het heerlijke bijkans zoutvrije water der rivier geprezen had, zette hij zich buiten den cirkel der tenten naast een tamariskboom aan welks takken een ezel rustig knabbelde; de menschen maakten hem eenzaam, de dieren brachten troost, daar zij niet vroegen of nieuwsgierig waren maar met trouwhartigen blik op zijn bewegingen letten en hem gehoorzaam volgden. Ptahmes krabde den ezel tusschen de oogen en onder de manen, zoodat het dier

zijn kop tegen hem aanvlijde en met den neus zijn wang nat maakte. Zoo vlijt de verliefde vrouw zich tegen haar beminde, maar tegelijk verlangt zij veel; het dier vraagt niets, geeft alleen.

Rustig sliep de vluchteling dien nacht, ondanks het rumoer in de tenten, waar mannen en vrouwen elkaar lang wakker hielden; was er niet veel te verhalen?

Vele dagen bleven de bedoeïenen bij de gezegende oase, waar de dieren gezond en de menschen vadsig werden; de jacht bracht afwisseling en trotsch was Ptahmes als hij met zijn pijl een antilope doodde; hij leerde ook den boemerang beter te hanteeren, het wapen waarnaar de Egyptenaren de woestijnbewoners noemen.

Soms maakten hyena's de streek onveilig; dan trokken enkele strijdbare mannen erop uit; ze omsingelden het beest in een wijden boog, trokken den cirkel steeds nauwer en doodden het opgejaagde dier met knodsen.

Eens waarde een leeuw in den omtrek; den geheelen dag waren de ezels en de geiten onrustig geweest, zoodat vele lieden reeds voor den overval vreesden; het vuur werd 's avonds dubbel zoo groot gemaakt en een wacht uitgezet, die op gezette tijden de streek doorkruiste. Maar de uren verliepen, zonder dat men onraad bespeurde; eerst tegen den ochtendstond hoorde men stroomopwaarts den leeuw brullen; menschen en dieren verstijfden; waarlijk, machtig is de groote heerscher der woestijn; een iegelijk siddert voor hem als voor het aangezicht van den Koning, die in de troonzaal op den zetel van Horus recht spreekt.

In spanning wachtten allen de nadering van het dier;

de vrouwen kermden en zegden spreuken op, de mannen keken hun wapens na en zochten dekking achter palmen en tamarisk-boomen. Klagend blaatten de geiten.

Ptahmes was rustig. Wie is bevreesd voor den dood, wanneer hij van het leven weinig verwacht? Kalm sleep hij de punten der pijlen en sloop toen in de richting van het geluid. Plotseling zag hij een groote leeuwin op een heuvel staan; fel fonkelden de onheilspellende oogen; de staart zwiepte zand, maar verder was het lichaam onbeweeglijk; rust is majesteit. Ptahmes werd door eerbied bevangen; het was hem of hij voor het aangezicht van een god stond. Maar toen de leeuwin van den heuvel daalde, was de betoovering verbroken. Snel spande hij den boog; de pees trilde, de pijl werd weggedreven en trof het dier in het oog. Brullend van woede en pijn sprong de leeuwin op. Ptahmes rende naar een ander boschje en schoot weder; doch ditmaal miste hij; wiens hand is rustig na een snellen loop? De toestand werd hachelijk, maar gelukkig naderden de bedoeïenen, die met hun pijlen het gewonde dier doodden.

Groot was de vreugde en luid werd Ptahmes geprezen, die zijn leven gewaagd had. Een sterken held noemden hem de mannen; „gode gelijk is de jongeling”, zongen de vrouwen, „hyena's kan iedere man doodden, maar leeuwen zijn de buit der koningen.”

Eenige lieden volgden het spoor der leeuwin en bemerkten dat hooger op twee jongen haar vergezeld hadden; nu gingen allen zoeken en na eenige uren werden de welpen in het kamp gebracht; haastig maakte men kooien voor den welkomen buit; in de residentie van den Egyptischen Koning zou men ze tegen veel

goud kunnen verkoopen. Zijne Majesteit bemint getemde leeuwen.

Ter eere van den goeden afloop der jacht slachtten de woestijnbewoners eenige geiten en weldra snoven allen met welbehagen de geur op, die het aan het braadspit geregen vleesch verspreidde; allen aten totdat de buiken vol waren en spoelden de spijsen met koel water of kostbaar bier door. Waarlijk het was een festijn der aanzienlijken, dat tot den ochtendstond duurde; diep was de slaap op den heeten dag en dof het hoofd bij het ontwaken, maar koel water, door dienstmaagden aangebracht, bracht verfrissing en herinnering aan al het genotene. — Zwelgen is zoet, daar het de dagen zonder zorgen doet zijn.

Eenige mannen begaven zich op weg om de leeuwenwelpen in Egypte te verkoopen; ze laadden de kooien op de ruggen der ezels, die aanvankelijk weigerden dien last te torsen: de lucht der leeuwen was hun een verschrikking en alleen eenige sterk riekende planten brachten ze tot kalmte.

Daar men den terugkeer der reizenden wilde afwachten, bleef het kamp langer bij de oase dan aanvankelijk de bedoeling was geweest. Ptahmes had geen haast en schikte zich dus gaarne in deze regeling; hij vond tijd en gelegenheid de taal der bedoeïenen te leeren en kon zich weldra gemakkelijk daarin uitdrukken.

De kinderen boeiden Ptahmes het meest, daar zij hem niet als vreemdeling beschouwden en hij groote overeenkomst met Egyptische kleinen bij hen ontdekte; de verschillen tusschen menschen van tweeërlei stam groeien met de jaren.

De jonge man maakte speelgoed voor hen, zooals eens

zijn vader voor hem gedaan had; een klapwiekenden vogel en een krokodil, die zijn bek kon openen en dichtdoen. Dit beest vonden de kinderen heel merkwaardig; iets dergelijks zagen zij in hun korte bestaan nog niet en Ptahmes moest van het leven in Egypte vertellen, van den Nijl, de groote steden en den Koning; ook de vrouwen kwamen dan naderbij; weinige hadden ooit de woestijn verlaten en haar echtgenooten kwamen zelden verder dan de oostelijke steden van de Nijldelta. Bewonderend keken zij naar den vreemdeling, wiens blik zachtmoedig was als die van een rund, en wiens lichaam in slankheid de gazellen evenaarde; tegelijk was hij de held, die leeuwen doodde en den leider gered had.

Liefkoozend streelden de oogen der ongetrouwden den vertellenden Ptahmes, maar haastig verbergden de lange wimpers den blik, wanneer de jongeling opkeek. Dwaas ware het te denken dat iemand uit het machtige Egypte de dochter van een woestijnbewoner, van een herder, zou aanzien. Inderdaad bleef Ptahmes onverschillig, maar dit had een andere oorzaak; zooals de spiegel, nat van tranen, het beeld niet weerkaatst, zoo ving zijn bedroefde, om Nefrit treurende, geest geen indrukken van andere vrouwen op. Onbewust werd de door een meisje verlatene zodoende steeds meer door de maagden begeerd.

EINDELIJK verlieten de bedoeïenen de oase; de tenten en het schamele huisraad laadden ze op de ruggen der ezels en de geiten deden ze vóór hen uitgaan onder toezicht van knapen.

Met weemoed verliet Ptahmes de plek, die hem vrienden en rust gebracht had; zijn geest was moe van al het nieuwe en wars van het onbekende, dat den zeeman lokt en den soldaat aantrekt.

Langzaam kwam de stoet vooruit, daar de gang van de traagsten beslissend was; waarom zou men zich trouwens haasten? Ja, in het dichtbevolkte Egypte, waar de landbouw alom beoefend wordt en veel handel en verkeer is tusschen de steden, speelt de tijd een belangrijke rol, maar in het roode land, waar enkelen op breede vlakten wonen, heeft niemand haast; de dag van morgen is niet anders dan die van nu, en al zijn de ontberingen der bedoeïenen vele, rust en ruimte troosten.

Vaak scheidden eenige mannen zich van den stoet af om op herten en gazellen te jagen; zeer wel kenden zij de schuilhoeken der dieren die zij met de lans vingen of met den pijl doodden. Zoo was er bijkans iederen dag

heerlijk gebrad. Verder zochten de vrouwen en kinderen sprinkhanen; gaarne eten de bedoeïenen deze dieren.

De geiten waren vindingrijk wat hun voedsel betreft; op de onwaarschijnlijkste plaatsen ontdekten zij gras, al was het vaak stoppelig en zou een Egyptische koe het smadelijk veracht hebben; maar nooddrift doet eten.

Mooi was de weg niet, waarlangs de karavaan trok: hij leidde over steile rotsen en dorre steenachtige vlakten; nu en dan bracht een armoedig stroompje, aan welks oevers spichtige palmen een triest bestaan leidden, eenige verpoozing; dan werden de tenten opgeslagen en vuren aangelegd; een paar dagen luierden de trekkenden en dan, zonder een bepaalde reden, vertrok men weer. Ongeletterden handelen niet volgens vaste regels; waarlijk, de beschaving der bedoeïenen blijft zeer verre bij die van de bewoners der beide rijken achter. Wat verstaan zij buiten de jacht en de veeteelt?

Toen de stoet op een vlakte gekomen was, splitste hij zich; de meeste mannen gingen met de vrouwen en kinderen naar de vruchtbare vlakten bij den heiligen berg¹⁾; enkelen trokken het binnenland in om den leider te zoeken; Ptahmes ging natuurlijk met de laatsten mee.

Aan het einde der vlakte rezen de rotsen recht omhoog; moeizaam was de reis; steenblokken hooger dan een mensch versperden den doortocht; onherbergzaam waren de bergen, die demonische machten daar

¹⁾ Tegenwoordig Gebel Serbal.

neergesmeten hadden. Hoe kwam men ooit met de lastdieren boven? Ptahmes was wanhopig, toen hij de bestijging begon; het bloed joeg in de buizen van het hoofd, de adem stokte, de beenen waren zwaar als koper en de gedachten werden onrustig en onzeker.

De bedoeïenen trokken zich van deze dingen niets aan; hun lichamen waren gehard en zij begrepen niet dat een ander niet zoo geoefend behoefde te zijn; zoo zal de landbouwer op het veld den visscher de baas zijn, maar het in het schip tegen hem afleggen; welke bedoeïen kan lezen of schrijven?

Ptahmes bleef meer en meer achter; eindelijk draaide alles om hem en viel hij ter aarde; zijn metgezellen schrokken en snelden naar hem toe; zij betten zijn hoofd met water en hielden sterk geurende kruiden onder zijn neus; deze deden den geest in het lichaam terugkeeren, maar de kracht bleef weg; uitgeput lag Ptahmes in de schaduw van een rotsblok, dat hij tevergeefs getracht had te beklimmen. Daar ze het niet aandurfd en hem naar boven te dragen, besloten de bedoeïenen in de buurt een plaats te zoeken, waar ze konden overnachten; veel ruimte was er niet en slechts om beurten zouden ze kunnen slapen; het verdiende in deze omgeving trouwens aanbeveling de wacht te houden; gewis huisden roofdieren in de holen en demonen in de spelonken. Zoodra de zonnegod den hemel verlaten heeft, komt de onrust in de bergen; woest giert de wind, die de geesten in zijn vaart meeneemt; de dieren, die de duisternis beminnen, dwalen door de donkere dalen des doods; wie is voor hen veilig?

De demonen zoeken de zwakken en verstoren hun geest, zoodat ze vreeselijke angsten lijden. Voor Ptahmes

waren de nachtelijke uren dan ook vol verschrikkingen; alle oude vreezen en zorgen kwamen uit haar schuilhoeken; zoo vergaat het hem, die naar de overzijde is gegaan, voor het aangezicht der twee en veertig rechters; alle misslagen en overtredingen van de aarde komen mee en getuigen tegen de ziel; voorwaar dat is een vreeselijke ure. Maar ieder mensch beleeft deze stonde reeds meermalen op de aarde; de onrechtvaardige gedyt; zijn rijkdommen wassen, zijn schuren zijn volgestast, zoodat de goeden hem benijden en twijfelmoedig worden, maar wie kent de nachten des boozen, wie peilt zijn zorgen, zijn angsten? Iedere daad heeft haar tegenhanger in de weegschaal.

Ook de uren der zorg en der verschrikking nemen een einde, al schijnt hun duur een menschenleven gelijk. Ptahmes begroette den dageraad met vreugde.

Het licht geeft den moeden man moed en zorgt voor hem, die zorgen heeft. De mannen hielpen Ptahmes bij de verdere bestijging en zoo gelukte het hem de pashoogte te bereiken. Zooals men op feestdagen schouwt in verleden en toekomst, omdat het heden vreugde brengt — bedroefden beminnen herinneringen en plannen niet — zoo vereenen wij, op het zadel tusschen de bergruggen gekomen, den afgelegden en den voor ons liggenden weg onder het hemelgewelf; wij zien trots terug naar de met moeite beklommen helling en vol vertrouwen naar de glooïng die ons naar ons einddoel zal brengen. Ondanks zijn groote vermoedigheid genoot Ptahmes van het schoone uitzicht: in het westen de vlakte, waar zij van den bedoeïenenstam afscheid hadden genomen, en daarachter de onbegrensde zee; de over-

zijde was niet te zien; nu leek Egypte wel heel ver weg; steeds grooter werd de afstand; zou ooit een terugkeer komen? Ptalmes wilde niet achteruitzien; nu waren de toekomstige dingen van meer belang. Woest waren de rotsen in het oosten, grillig van gedaante, als hadden de goden bij de schepping der aarde vergeten de ruwe vormen wat bij te werken. Waren daarom ook de bewoners minder beschaafd?

Maar juist dat ongeschaafde, dat woeste boeide den Egyptischen jongeling, zooals de vreemde vrouw den vreedzamen visscher. Vroeger verlangde hij niet naar verandering; verlegenheid en vrees weerhielden hem, maar nu begeerde hij telkens het nieuwe, nu werd zijn ziel door het ongewone geboeid, steeds nieuwe patronen wilde hij weven in het kleed welks schering nooit zou veranderen.

Voor zijn oogen rezen rotsen van het harde graniet dat de beeldhouwer bemint; en daarachter bergen van zandsteen; diep gekerfd waren de steenmassa's als het hoofd van den grijsaard. Wonderlijke punten staken boven de ruggen uit, spitse toppen in de gedaante van de kroon van Opper-Egypte; andere bergen waren pyramiden gelijk. Welke bevatten het zoo geliefde turkoois? Zouden de steenen van het snoer, dat hij aan Nefrit gegeven had, hiervandaan gekomen zijn? Zou Nefrit het sieraad nog wel eens dragen? Ze had nu natuurlijk veel kostbaarder versierselen. Hij had geen enkel voorwerp dat van haar afkomstig was. Ach nu dwaalde hij weer in het verleden. Zou de uit-de-maan-geborene in deze streek zijn? Misschien was hij alweer verder gereisd. Hier kwamen soms expedities uit Egypte, die de aan Hathor gewijde turkooizen zochten.

Den volgenden avond bereikten de reizigers het dal der mijnen. Aanstands ontdekte Ptahmes Egyptische opschriften in hieroglyphen; met aandoening las hij de namen van Koningen uit het grijze verleden: Sanecht, Zoser, Sneferoe, Sahoéré, Men-kau-hor; vele perioden van honderdtwintig jaren geleden hadden hier Egyptenaren gearbeid, in dienst van den Koning turkooizen gezocht, droogte en hitte getrotseerd. Machtig waren de heerschers der beide rijken. De voorvaderen des tegenwoordigen Konings en Deze zelf — Hem zij leven, gezondheid, voorspoed — deden hier niet graven; wel hadden zij expedities naar het noordelijker gelegen mijngebied gezonden; Ptahmes hoopte daar spoedig heen te gaan om de jongste opschriften te lezen; misschien vond hij er nog wel achtergelaten gebruiksvorwerpen; goed zou hij die bewaren; dat hij nooit zijn land mocht vergeten!

HET was te donker om nog naar de woonplaats van den uit-de-maan-geborene te zoeken. De mannen legden zich dus ter ruste. Hoewel de bodem steenachtig en ruw was, sliepen zij zeer goed, immers den droomloozen slaap van den gelukzalige, die weet dat bij het ontwaken de geliefde aan zijn sponde zal zitten.

In den ochtendstond vervulde de hoop Ptahmes' hart; hij hief zijn armen omhoog en bad tot de godin der streek: „O Hathor, meesteres der turkooizen, Gij die de eerste zijt in dit land, groot onder den hemel, wier macht reikt tot de vier zuilen, die het uitspansel schragen,

de geprezenen prijzen Uwen naam, de grooten loven U en vallen voor U in het stof. Wie is U gelijk?

Gij neigt Uw oor naar hem, die U vereert, en hoort naar der bedroefden smeeking; Uw oogen dooden Uwe vijanden.

Kom mij te hulp en geef mij voorspoed. Ach moge ik rust en vrede vinden in het nieuwe land. De nachten waren zwart van zorgen, de dagen vol verschrikkingen; nooit vond ik vreugde; de droefheid was mijn metgezel.

Neem angst weg, drijf de vrees uit; geef dagen, stralend in het zonlicht, en nachten zonder schrik-ontwaken.”

Deze woorden sprekende, werd Ptahmes rustig, zooals het kind, dat zijn verdriet aan de moeder klaagt, reeds daarin vertroosting vindt.

Nauw was het dal, zoodat de zonnestralen laat aan den voet der rotsen kwamen. De andere mannen sliepen lang door en Ptahmes besloot den omtrek zelf te gaan verkennen; aanvankelijk vond hij geen enkel spoor, maar een zijdal inslaand, stond hij plots voor den gezochte.

Wanneer de echtgenoot na lange afwezigheid bij zijne vrouw komt, vlieden de woorden. Ptahmes greep de handen van den grooten leider en boog zwijgend het hoofd.

Lang stonden zij aldus; eindelijk nam de uit-de-maan-geborene den jongeling mede naar zijn tent.

„Ik wist, dat gij komen zoudt.”

„Hoe is dit mogelijk?”

„De winden waaien over Egypte en deze bergen, de vogelen vliegen van land tot land, geruchten gaan van grens naar grens. Weinig dingen zijn een geheim voor mij. — Moest gij trouwens niet komen? Ik ontmoette u maar eens, wij spraken luttele woorden, maar zij maakten mij duidelijk, dat uw eigenschappen u hiertoe voorbestemden. Daarom schonk ik u de amulet. Van nu aan zijt gij veilig. Welkom in dit land, dat gijlieden het roode noemt, en dat mij lief is, ja geliefder dan kinderen en vrouw. Goden stapelden stenen tot rotsen en groeven de diepe dalen, waar water stroomt en palmen groeien. Groot is het land, gering het aantal

der bewoners; hier is ruimte en vrijheid.... tenzij uw landslieden hier terugkeeren om naar turkooizen te delven. Gevloekt zij de rijkdom, gevloekt de beschaving. De bewoners der woestijn zijn gelukkig, daar zij alles krijgen wat zij begeeren; omgang met lieden, die meer ontwikkeld zijn, doet hun wenschen vermeerderen; hoe zouden deze hier bevredigd kunnen worden? Ik heb eenige stammen in het vruchtbare dal bij den heiligen berg tezamen geroepen. Daar is water voor honderden en voedsel voor velen. Ik wil met de oudsten overleggen welke maatregelen wij moeten nemen in verband met de langdurige droogte, die deze streken teistert. Ook is er onrust onder de stammen aan de andere zijde van deze bergen. Dan.... genoeg van mijn plannen. Waar zijn uw reisgenooten?"

„Waarschijnlijk slapen zij nog!" lachte Ptahmes. „Ik zal hen roepen."

Na een wijle naderden de mannen; Lewi trad naar voren en sprak:

„Heil u, uit de maan geborene, heil u! Wij naderen tot u en verheugen ons, u gevonden hebbend. Wijd verbreid is uw naam, groot uw aanzien, daar gij de kracht van den leeuw met de list der slang verbindt. Wij, die de woestijnen bewonen, prijzen u en juichen, wanneer gij in ons midden verschijnt. Maar de vijanden zijn verschrikt voor uw aangezicht, zooals wanneer een zandstorm de zon verduistert."

„Heb dank, o voortreffelijke Lewi, leider van een zeer machtigen stam, heb dank voor uw woorden, welke mij liefelijker zijn dan de zang der vogelen en zoeter dan de wilde honig, dien wij in de spelonken vinden. En gij anderen, die herwaarts gereisd zijt, ontvangt

mijn dank voor uw trouw. Komt in mijn tent, waar water uit de rots in kruiken koel gehouden wordt; mijn dienaar zal een bokje slachten, opdat gij uw honger stilt.”

Zoo sprak de leider en de mannen volgden hem eerbiedig in de tent. Toen allen zich aan het koele water gelaafd hadden en de honger geprikkeld was door het opsnuiven van de geuren, die het aan het braadspit geregen geitevleesch verspreidde, brachten Lewi en zijn vrienden den leider op de hoogte van alles wat zij in de afgeloopen maanden vernomen hadden. Ptahmes luisterde met groote aandacht; zooals men in den droom door onbekende landen dwaalt en toch half beseft, dat men deze vroeger reeds gezien heeft, zoo openbaarde zich voor den jongeling een levenssfeer, die weliswaar nieuw, maar toch reeds ten deele gemeenzaam was.

Toen de zonnegod in zijn avondboot achter de westelijke bergketen in het rijk der dooden neerdaalde en de aarde aan maan en sterren liet, zaten de mannen met volle buiken om het hoog opvlammende vuur. Verzadigd had hen het geitevleesch, verfrischte het water uit de rots. Schoon is zulk een oogenblik. De oogen, gepijnigd door de felle zonnestralen, vinden rust bij het bleeke licht der maan; het vermoeide lichaam weet dat de nachtrust nabij is en laat zich reeds gaan; dit is het uur, waarop de geest zich losmaakt en leider wordt; de wijze overdenkt de spreuken, die hij zijn zoon zal meegeven; de schrijver zet de handelingen van den dag in cijfers om en verheugt zich over de uitkomst; de moeder, die haar kinderen veilig weet en het spinnewiel opgeborgen heeft, droomt naar de toekomst en spint

gedachtenspingsels over hen, die haar lief zijn. Dezen rijkdom kan niemand rooven.

Ook de woestijnbewoners peinsden en wijd gingen de gedachten als de blik van den arend, die op prooi voor zijn jongen loert. Waar zouden vrouwen, kinderen en kudden zijn? Onherbergzaam is de weg naar de vruchtbare vlakte bij den heiligen berg; talrijk zijn de gevaren; roofdieren sluipen door de dalen en vijandelijke stammen beramen overvallen; moeilijk is het de juiste plaatsen bij de zee te vinden, waar men naar drinkwater kan graven. Als cirkels in het meer gingen al deze gedachten door de lucht, totdat zij zich den slapenden vrouwen en kinderen in den droom openbaarden.

Ptahmes voelde zich zeer ver van de anderen; de bedoeïenen smeedden plannen tegen de Egyptenaren en hij had naar hun raadslagen geluisterd. Zooals de man, die zich bij een vriend over de meesteres van zijn huis beklagt, haar wil verdedigen zoodra die vriend verklaart het met hem eens te zijn, zoo groeide Ptahmes' liefde voor zijn land naarmate hij de woorden van de ellendige woestijnbewoners hoorde. En toch zou hij verder met hen moeten leven. Den balling smaakt schedeh-bier als gal en brood als rottende visch.

De jongeling haatte het roode land en zijn inwoners en verfoeide het wonen in tenten, het slapen op den grond en het onrustig heen en weer trekken. Eenzaamheid bouwde hooge wallen om den Egyptenaar.

EEN verademing voor vermoeide reizenden is de vruchtbare vallei in het midden van het roode land. Geen steenachtige bodem, geen dwarrelende stofwolken of felle zonnestralen, maar groene weiden, waterstroomen en schaduwbrengende boomen. Hier is plaats voor vele stammen met hun kudden; over het bezit van een bron wordt niet getwist; is een paar honderd ellen verder niet een nieuwe stroom? De uitgehongerde menschen en dieren worden weder dik. Zoo is er vreugde als na het binnenhalen van den oogst. De mensch denkt niet uitsluitend aan eten en drinken, maar ook aan leven en dood, aan liefde en kinderen. Mannen liggen onder de boomen en kijken met welbehagen naar rijzige vrouwen, die op haar hoofden dikbuikige kruiken torsen; 's avonds bepraten ze de zorgen van den stam, totdat de laatste houtblokken tot asch verteerd zijn.

Kinderen weiden de geiten en vergelijken de kudden der verschillende stammen, die van Oost, Noord en Zuid gekomen zijn.

Bedrijvig zijn de Kenieten, die het teeken van hun god op de hand en tusschen de oogen dragen; in zich-

zelf gekeerd is de stam van Lewi, snelvoetig zijn de zonen van Lea, onstuimig die van Arod, fier is de gang der Midianieten, die de maan vereeren en sikkelvormige amuletten aan de nekken der dieren hangen; de uit-de-maan-geborene is hun hoofd.

Ptahmes en zijn reisgenooten verheugden zich, uit de brandende bergen in de vallei afdalend; de vermoeide voeten waren gevoelloos na pijn, de oogen staarden over de wijde vlakten zonder te zien, maar ginds wachtten de koele schaduw en de klare bron.

Zoals de hondskoppige apen krijschen en de struisvogels van vreugde heen en weder rennen als de majesteit van den zonnegod zich openbaart, zoo juichten de mannen en sprongen de vrouwen van blijdschap, toen zij den leider aanschouwden. Hij was hun het symbool van eenheid en kracht; Ptahmes, die aan zijn zijde liep, was trotsch als de morgenster naast de rijkzende zon.

Lewi en de zijnen zochten hun stam op. Ptahmes vergezeld den leider, die aan den voet van den heiligen berg de Midianieten vond; zijn zonen en dochteren wachtten hun vader aan den ingang der tent; na de begroeting ging hij haastig naar binnen, naar zijn vrouw, die hem in donkere afzondering wachtte.

De Egyptische jongeling was weldra door de kinderen omringd, die eerst vol verbazing staarden, maar hem weldra naar een koele plek onder palmen leidden en van spijze en drank voorzagen.

's Avonds vereenden zij zich om een groot vuur en luisterden naar de woorden van het stamhoofd. Toen hij over Ptahmes sprak, keken allen den vreemdeling

met eerbied en ontzag aan; hem dankten zij het leven van den leider; hoe konden zij dit beter vergelden dan door hem in hun kring op te nemen? Met plechtig gebaar kerfde de leider met een steenen mes wonden in Ptahmes' rechterarm; deze deed hetzelfde bij hem en onder het zweren van beloften van eeuwige trouw dronken zij elkanders bloed. De leider gaf Ptahmes zijn kleed en zijn boog; zoo werd Ptahmes in den stam der Midianieten opgenomen.

Den volgenden ochtend nam de leider Ptahmes mee naar de vergadering der stamhoofden, die in grooten kring onder de wuivende doempalmen zaten en nieuwsgierig naar den Egyptischen jongeling keken, daar deze de hooge eer waardig gekeurd was de beraadslagingen bij te wonen, ja, aan de zijde van den leider te zitten. Zijn daden waren bekend en zijn wedervaren had Lewi verteld, zoodat welwillendheid hem tegemoet trad.

Een bokje werd geslacht, zijn bloed op de heilige steenen uitgestort en zijn vleesch gegeten, waardoor gemeenschap met den god van den berg werd verkregen; daarna begonnen de besprekingen over de droogte en de gevaren die van de zijde der Egyptenaren en der stammen ten oosten van Syrië dreigden.

De zieners voorspelden rampen: de geiten aten elkanders ongedierte; dit wees op hongersnood; een schaap had drie lammeren geworpen; dies zou een vreemde heerscher in het land komen.

Vele dagen beraadslaagden de stamhoofden, doch hun wijsheid en ervaring brachten geen oplossing. Ptahmes luisterde aandachtig toe, mengde zich echter niet in het gesprek; hij wilde zijn volk niet verraden.

De avonden bracht de jongeling in het gezin van den leider door. De mannen praatten en peinsden, de vrouwen brachten koeken, sprinkhanen en water.

Mirjam, de oudste dochter, zocht de beste stukken voor Ptahmes en reikte hem de grootste waterkruik. De Egyptenaar was in haar oogen een held, een geheimzinnig wezen, dat uit verre onbekende streken kwam na wonderen van dapperheid verricht te hebben. Hoe schoon was zijn gelaat, hoe welgevormd zijn lichaam; naast hem waren de stamgenooten armzalig en onbeschaafd. Mirjam had de eerezucht en den wijden blik van den vader; te eng was haar de eigen kring. Ptahmes scheen haar niet op te merken en dat prikkelde haar; was zij niet de oudste dochter van het stamhoofd? De beek toonde haar een schoone maagd, als zij zich bukte om water te putten.

Vele zijn de listen der vrouw, die bemint; zonder dat Ptahmes het bemerkte, wist zij een steeds grootere plaats in zijn gedachtenleven in te nemen; telkens vroeg zij hem over zijn geboorteland, over zijn geslaagde vlucht; schuchter drong zij bij hem aan iets van de letterteekens te vertellen, die hij geleerd had. Vleiend bewonderde zij zijn kunde en doorzicht.

Ptahmes schiep meer en meer behagen in haar tegenwoordigheid en toen zij zich eenige dagen verre hield, miste hij haar meer dan hij zich wilde bekennen; een man geeft niet gaarne toe, dat hij zijn geliefde bij een andere vrouw achterstelt.

Toen de jonge maagd weder in den kring verscheen, straalden Ptahmes' oogen als de avondster in maanloozen nacht. Mirjams hart klopte snel, maar uiterlijk bleef ze bedaard.

„Wilt gij mij helpen bij het waterputten?” vroeg zij hem. „Mijn zuster is ongesteld en de kruiken zijn zoo zwaar.”

In den stillen avond wandelden zij naar de bron, die hun stam toegewezen was; weldra waren de kruiken gevuld, maar Mirjam zette zich aan den oever der beek en noodde Ptahmes naast zich.

Lang zwegen beiden, daar zij elkander veel te zeggen hadden; eindelijk sprak het meisje de volgende woorden:

„Eenige dagen ben ik afwezig geweest; kent gij de oorzaak? Ik lag in mijn tent en was ziek; mijn verwanten en vriendinnen kwamen naar mijn welstand vragen, maar geen raadde wat mij scheelde; ook de medicijnmeester giste tevergeefs. — En ik wachtte, ik wachtte, maar niet kwam degene, naar wien mijn geest verlangde, door wiens toedoen mijn lichaam leed. Zooals de zon in wijden boog cirkelt en steeds dezelfde baan aflegt, zoo wentelen mijn gedachten om één punt; nooit vinden zij rust.

Zie, vroeger genoot ik van het trekken door de wijde woestijnen, van den zonsopgang boven de oostelijke bergen en van het majesteitelijke purper der avondluchten. Alle gebeurtenissen van onzen stam leefde ik mede; was ik niet de oudste dochter van den leider? Maar sinds uw komst is alles veranderd. Kan ik dit alles zeggen? Het rood der schaamte bedekt mijn wangen en kleurt mijn voorhoofd. Ik wend mij van u af en spreek tot de bloemen zooals ik reeds vele dagen gedaan heb. Teere waterbloemen, gij drijft op den stroom en zijt verheugd, dat de golven u in slaap wiegen. Ik verlang naar sterke armen die mij dragen. Bloemen in het gras verscholen, nederig en klein zijt gij en toch

geeft gij kleur aan de machtige weiden en lokt gij de nijvere bijen, die den honig uit uw kelken puren. Mocht ik de bloem zijn, die mijn geliefde siert en hem door haar geuren bedwelmt; dan zal ik dankbaar voor het mij geschonken leven zijn. Ja, ik zou wenschen de bloem te wezen op het pad naar de bron; wellicht zal zijn voet mij vertreden, zal ik de zwaarte van zijn lichaam voelen. — Zoo sprak ik als de avondwinden de bloemengeuren door het dal verspreidden en de boomen elkaar liefdewoorden toefluisterden. Maar gij blijft hard als de rotsen, die ons tegen de noordewinden beschutten; uw blik dwaalt ver weg naar uw geboortegrond, naar uw ouders, wellicht naar uw vroegere geliefde, die thans bij den Koning verwijlt.”

„Noem haar niet,” riep Ptahmes uit.

„Ik zal over haar zwijgen, maar gij moogt niet verdorren, doordat zij u niet meer laaft. Kunt gij niet mij beminnen? Zie mij aan; leest gij niet liefde in mijn oogen en aanbidding in mijn houding?”

Half onwillig keek de jongeling haar aan; mocht hij zijn gedachten ontrouw worden? Maar evenals de reiziger, die, lang door dorre vlakten trekkend, van vette weiden bij zijn huis droomt en zich niets schooners kan denken, verrast wordt, als hij vruchtbare landouwen in het nieuwe land aanschouwt, zoo bleef Ptahmes sprakeloos van bewondering. Oogen zagen hem aan, fonkelender dan Sirius in zijn opgang, armen waren tot hem geheven, sierlijk als de hals van den zwaan; als de manen van den leeuw golfden de haren der maagd en de stem was welluidender dan het gezang der vogels in den koelen ochtendstond.

De jongeling nam haar in zijn armen en kustte haar

lippen, die wachtend zich geopend hadden. Zacht streelde hij heur haren, de volgende woorden in haar oor fluisterend:

„Zooals de man, wiens oogen dood waren, zoodat hij der aarde schoonheid alleen in de herinnering beleefde, na genezing aanvankelijk de voorwerpen niet duidelijk onderscheidt en aan het geestesbeeld de voorkeur blijft geven, zag ik, door liefde blind, alleen het voorbijge-gane, maar nu is mij het volle licht opgegaan. Hoe is 't anders mogelijk dat ik zoovele dagen onverschillig aan uw zijde heb gezeten, met u gepraat en in uw oogen gekeken heb? Elken ochtend rijst de zon in glorie boven den horizon en zingen de hondskoppige apen voor hem, maar morgen zal het geluid machtiger zijn dan het bruisen der luidklotsende golven; alle schepse-len zullen den zonnegod dank zeggen, omdat hij onze harten vereend heeft, het aardrijk zal glanzen als de saffier in een pectoraal; een wonder is geschied; desge-lijks is niet gezien sinds de goden over het aardrijk re-geerden. De priesters zullen zingend offers brengen en de godenbeelden sieren, maar ik zal tot u opgaan met zelf en zuivere olie, opdat uw lichaam welriekend zij, met kransen van weidebloemen, die nog vochtig zijn van ochtenddauw, opdat uw haren met een koninklijk diadeem gesierd worden, en met een luit die u uit lief-desdroomen zal wekken. Elke dag zal een nieuw feest brengen, een nieuw ontwaken tot de eeuwigheid onzer liefde.”

„Hoe wonderlijk is dit alles o Ptahmes; de vogels fluisterden mij vanmiddag toe, dat op mijn pad licht zou schijnen; anders zou ik geen moed hebben gevonden tot u te spreken. En nu lig ik in uw armen; elke

vorstin zal mij benijden; de adem van uw neus doet mijn hart leven; niets wensch ik meer dan uw huisvrouw te zijn, de tent met u te deelen en voor u te zorgen, mijn geliefde. Nu ben ik de eerste der maagden, uitverkoren door den machtigen held, die uit Egypte tot ons kwam. — Ik ben gelukkig en zal heel stil bij u zijn, maar ook wil ik zingen van onze liefde, van ons geluk; iederen ochtend zal ik uitzien langs het pad, waarlangs gij moet komen; gij zijt mijn zon, al kwaamt gij uit het westen!”

Ptahmes drukte de maagd tegen zich aan en kuste haar; zij sloot de oogen daar het geluk nu in haar was. Lang bleven de geliefden aan den oever der beek; zij rustten na omdoling.

Zooals een verre zeereis de schepelingen nauw verbindt en de aanraking met de gewone wereld aanvankelijk onwezenlijk is, ja pijnlijk aandoet, zoo voelden Ptahmes en Mirjam de begroeting door de andere leden van den stam als iets hinderlijks, iets storends.

Maar steeds hief de glimlach van begrijpen de twee geliefden boven alles uit.

De vergadering der stamhoofden kon over de te volgen gedragslijn niet tot eenstemmigheid geraken. Waarlijk, de leider had te weinig overwicht; ellendig zijn volken die niet door een goddelijken Koning, door den gouden Horus, bestuurd worden. In duisternis dwalen zij; in donkerheid zoeken zij den weg; wie zal hen leiden, wie hun het goede pad wijzen?

Na tientallen afmattende bijeenkomsten besloot men

den god te raadplegen die den heiligen berg bewoont. Hiertoe zouden de uit de-maan-geborene en het hoofd der Kenieten den berg bestijgen en op den top overnachten.

Deze berg toch is de woning van den god der Kenieten; hij heerscht over de winden en openbaart zich in storm en zachte koelte. De bliksem is zijn wapen; als hij toornt, weergalmen de hemelen. Vreeselijk is de god, wiens naam niemand kent; wee hem die tegen zijn wil handelt.

Groote offers brachten hem dan ook de verzamelde bedoeïenen; vele geiten werden geslacht en de stamhoofden sprenkelden het bloed op de gewijde steenen aan den voet van den berg en verbrandden de dieren tot eer van hun god.

Alle leden der stammen hadden eerbiedig toegekeken; toen de rook ten hemel steeg, trokken zij in een grooten cirkel om de altaren en opgerichte steenen. Eerst was de gang plechtig, maar langzamerhand werd zij lossler, totdat tenslotte allen, vrouwen evenzeer als mannen, met woeste arm- en beenbewegingen een godsdienstigen dans uitvoerden. Luid krijschten zij met schelle stemmen, hun god aanroepend en de gewijde steenen streelend.

Toen de lieden aamechtig neergezegen waren, begaf een ziener zich in hun midden. De handen opheffend, sprak hij het volgende gebed uit:

„Toornt gij, machtige, dan sidderen de hemelen;
Zijt gij verstoord, dan beeft de aarde voor Uw
aangezicht;

Groote bergen storten voor U neer.

Als gij vertoornd zijt en woedt
En in Uw gramschap luide brult,
Vluchten alle hemelgoden;
De zon wordt aan het uitspansel verduisterd,
De maan verdwijnt van 's hemels koepel.

„Stralende” is Uw naam, o hooge god.
„Verheven stier en stralende” is Uw naam.
„Kind des hemels, verheven stier en stralende”,
„Heer van den berg, verheven stier en stralende”
zijn Uwe namen.

Gij komt tot ons in wervelstorm van zand.
Gij rijdt op een geweldigen leeuw,
Ja, gij zijt zelf de hemelleeuw en de verheven stier;
Uw naam wordt over 't gansche land gehoord,
Uw glans is zichtbaar als een nieuw geweven kleed.
Wanneer gij dondert, schudden groote bergen,
Wanneer gij brult, zijn alle schepselen bevreesd.

O Meester met het alziend oog,
Doe Uw geluid ons hooren in den wind
En spreek tot ons in zachte koelte.
Gaan bliksems voor U uit als boden,
Dan kan niemand U weerstaan.
Ga voor hem uit, o bliksem, stralende zoon.
Als vijanden ons belagen, treff' gij hen;
O God, Uw arm moog' alle vijanden verdelgen.

Kind des hemels, verheven stier, wil tot ons spreken.
Geef raad aan Uwe volgelingen in den droom,
Want moeilijk is het leven, vol gevaren.
Van alle zijden worden wij belaagd.
Kom tot ons als een sterke wind”.

Zoo bad de ziener; allen hadden eerbiedig geluisterd, den blik op den berg gericht houdend. De uit-de-maan-geborene en het hoofd van den stam der Kenieten trokken hun sandalen uit en begonnen den moeizamen tocht naar den top van den goddelijken berg. Niemand begeleidde hen; was niet de geest van den god om den berg? Bevend bleven de bedoeïenen beneden, de bergbestijgers met den blik volgend; ook Ptahmes tuurde hen lang na, zoodat 's avonds Mirjam hem verwijten deed. Vrouwen begrijpen zelden, dat voor mannen vele dingen belangrijker zijn dan de liefde.

Lang bleven de twee afgezanten op den berg, zoodat de stammen murmureerden en weg wilden gaan; als de godheid geen uitspraak deed, was verder wachten doelloos. Hadden trouwens de oudsten de gevaren niet overschat? Groot zijn de vlakten van het schiereiland; voor velen is plaats en de tijdelijke aanwezigheid van vreemden zal niemand deren. Hoofdschuddend hoorden de ervarenen deze uitlatingen en een hunner riep uit, zeggende:

„Gij oordeelt alsof gij de wisseling der tijden en de wenteling der eeuwen kent. Kan een vlieg den levensloop van den ouden ceder verklaren?

Zeven is 't getal der booze geesten;

Geen erbarmen kennen die demonen;

Onheil zonder weerga brengen zij.

Daaglijks stichten z'onheil, plegen ze moord.

De eerste komt als wervelstorm uit 't zuiden.

De tweede is een draak, die met zijn muil een iegelijk
verslindt.

De derde een panter, die de kind'ren rooft;
De vierde is een adder, vol vergif.
De vijfde een leeuw, die van geen wijken weet,
De zesde een orkaan, die tegen goden strijdt,
De zevende een booze wind, die vrees'lijk woedt.

Hoe kan een mensch ontkomen, hoe hun macht ontvlieden? — En gij zijt zorgeloos als het gespeende kind. Gevaren dreigen dagelijks; in nachten loeren geesten. De mensch is ver van alle hulp, ver van zijn god. Lang duurt de reiniging, voordat de godheid tot hem spreekt. Het ongeduld geeft slechten raad, de overmoed brengt U ten val. Ik roep u toe: ach, wacht de uitspraak af!”

Zoo sprak de wijze en de dwazen luisterden: „De maan is rond; wij zullen wachten tot de nieuwe maan in sikkelvorm zijn licht ons zendt”. Zoo spraken zij en keerden weder tot de vrouwen en het spel.

De maan nam af en verdween en een nieuwe maan werd door de spiedenden ontdekt. Nog luttele dagen zouden de stammen blijven; iedereen was in spanning. Den afgezanten zou toch geen ongeluk overkomen zijn? Had de god, die over weer en winden heerscht, hen gedood? klaagde de vrouw van den leider; op den heiligen berg was donder geweest en bliksem; de god was den mannen dus verschenen, maar had hen wellicht verteerd.

Groot was dan ook de vreugde, toen de mannen van den heiligen berg daalden en in het midden van den raad der oudsten verschenen. Maar zoodra men hen aanzag, sloeg men de oogen neder; den blik der twee

mannen verdroeg geen. Zoals edelsteenen flonkeren en de stralen der zon duizendvoudig weerkaatsen, maar zelf koud en onaandoenlijk blijven, zoo was het ook met de van den heiligen berg gekomenen. Als goden stonden zij in het midden der strevende menschen; hun oogen zagen de menigte aan, tot de zwartste diepten borend, over verre velden weidend. Als zij iemand aankeken, kromp die persoon ineen, zich naakt voelend. — Wie de godheid gezien heeft, is zelf god.

Eindelijk sprak de leider en zijn woorden brachten kalmte: „Lang zijn wij op den berg geweest, wachtend op den god; ik kan niet verhalen, wat ginds geschied is; voor menschenooren is het niet bestemd. Luistert alleen naar den droom dien wij beiden droomden: wij waren in Egypte en droegen koren naar de schuren; toen wij onzen last afgeleverd hadden, gaf men ons druiven, die zoet smaakten als honig; naast ons at iemand, behoorend tot een vijandelijken stam, zand en geitevellen; nadat hij die wonderlijke spijsz verorberd had, schoot hij vleugelen aan en verdween in het uitspannel. Ons beiden leidde een dienaar in een schoonen tuin, waar welriekende planten om een vijver groeiden; plots stortte een huis met groot geraas in elkaar. — Wij ontwaakten: om ons was donder en bliksem.

Wat is de beteekenis van dezen droom? Ik zal hem u duiden. Wie koren draagt, zal zijn vijand verslaan; wij zullen dus de overwinning behalen, als wij tegen de bewoners der zwarte aarde vechten. De man, die zand en geitevellen eet, zal honger lijden en zijn tenten moeten verlaten. Vluchten zal de vijandelijke stam, die ons belaagt en op de kudden loert. Zijn stelling is zwak, daar hij vleugels aanschiet. Maar wij zullen vrij zijn in

ons land en vruchtbare oasen bezitten; de vijand wordt verpletterd en zal niet meer zijn. — Dit is de beteekenis van den droom.

Mannen, wijze leiders der stammen, weest dus onversaagd; gordt u ten strijde; de god zelf zal ons ter zijde staan en de overwinning geven.”

De ouden juichten en de stammen namen het gejuich over, zoodat het als een echo door het dal golfde.

's Avonds brandden de vuren hoog en was de geur van gebraden vleesch bij alle tenten. Sterk voelde men zich, nu de god gesproken had; verheugd, nu de zorgen waren weggenomen.

Den leider zag men niet; hij rustte bij zijn vrouw in de tent. Mirjam en Ptahmes spraken over de toekomst; nu zou hun huwelijk wel spoedig kunnen plaats vinden. Het meisje zag alleen geluk, de jongeling dacht aan Nefrit en weifelde. Dankbaar was hij voor de liefde van Mirjam en trotsch dat hij Nefrit niet meer voor zijn geluk noodig had, maar vrees trilde ook in zijn hart; zou na de eerste jaren van zijn huwelijk niet het verlangen naar Nefrit wassen? Kon hij Mirjam trouw blijven? Eenheid geeft vreugde, tweespalt bergt de kiem van rampspoed.

MIRJAM was een goede huisvrouw en schonk Ptahmes twee zonen, die vreugde brachten en troost, wanneer zorgen voren in het voorhoofd trokken. Uiterlijk was geen verschil tusschen den Egyptenaar en de bedoeïenen; zijn baard groeide op wangen en kin, lange veelvervige gewaden bedekten zijn lichaam en hij sprak de taal der Aamu als had zijn moeder hem die geleerd.

Machtig was hij in den stam, na zijn schoonvader de eerste in den raad; groot was zijn kudde, fraai zijn tent.

Waarlijk, hij mocht dankbaar zijn en tevreden, en toch . . . en toch wies het verlangen naar Egypte met zijn Nijl, naar zijn ouders, naar Schedet en het groote meer. Vreemdeling bleef hij in het roode land, temidden van de woestijnbewoners, de onontwikkelden, die hem nooit geheel begrepen. Dacht hij nog aan Nefrit? Niet zooals aan de dagelijksche dingen; knorrig kon hij zijn om verbrand deeg, mismoedig omdat de oase te weinig water gaf en dus de kudden dorst leden, dankbaar om de toewijding van Mirjam, trotsch op zijn zonen, gevleid door eerbetuigingen van zijn stamgenooten; dit alles was zijn gewone bestaan en hiermee had Nefrit

niets te maken, maar geheime gedachten gingen naar haar uit, roerselen van den geest, die hij zelf nauwelijks beseftte; zoo zucht de zeeman in het binnenland naar het groote, groene water; nooit is zijn verlangen dood, al troosten hem vrouw, kinderen en eer.

Als de maangod aan den horizon verscheen, boog Ptahmes zich ter aarde en bracht eerbewijzen aan hem, wiens macht reikt tot de vier hemelschragende zuilen. In stilte sprak hij dan aldus:

„Gij die over goden heerscht en die in den hemel en
op aard geëerd zijt,
Heer van 't diadeem, in witte glansen stralende,
Sterk als de stier met groote horens,
Uit U zelf ontstaan; gij houdt ons aller lot in Uwe
handen.

Gij zijt als wijde zeeën vol van vruchtbaarheid,
Gij maakt de landen en bouwt tempels;
Wie is verheven in den hemel? Gij alleen.
Wie is verheven op de aarde? Gij alleen.

Koning der Koningen, die over iedereen beveelt,
Waar gij komt, brengt gij orde,
Waar Uw hand ingrijpt, komt verlossing.

Ook mij hebt gij verlost, mij reddend uit den nood.
Gij voerdet mij langs ongebaande wegen,
Mij leidend door moerassen en woestijnen.

Ik was in ongenade en moest mij versteken.
Als vluchteling moest ik om voedsel smeeken.
Maar nu geef ik nooddruftigen veel brood.
Beroid moest ik 't geboorteland verlaten;

Nu ben ik in het roode land een machtig man;
Niets kon ik het mijne noemen,
Nu heb ik vrouw en kinderen en groote kudden.
Rijk zijn mijn kleederen, van zachte vellen mijne tenten.
'k Verrichtte slavenarbeid, nu heb ik vele knechten.

Ik breng U dank en offer U de schoonste dieren
Uit mijn kudden, opdat de geur van 't vleesch Uw
neusgaten aangenaam prikkele.
Maar heer verhoor nu ook nog ééne bede,
En laat mij wederkeeren in het land waar ik geboren ben.
Wees mij genadig, voer mij naar den Nijl terug.
Ach, mocht ik de dagen van mijn leven daar volenden,
Waar mijn ouders mij hebben grootgebracht.
Als ik eens reizen zal naar 't land,
Vanwaar nooit iemand wederkeert,
Moog' dan mijn lichaam een rustplaats vinden
In mijn geboorteland.
Als dat geschieden mocht, zal ik den vrede zien.
O groote god, schenk mij dien vrede, die genade."

Ptahmes' begeerten rezen tot den god en zijn gedachten vermenigvuldigden zich; de maangod openbaarde zich telkens in zijn wisselende gestalten, maar verhooring der gebeden bleef verre; de offers werden niet aangenomen.

De seizoenen volgden elkander en zooals in het veelvorige kleeed het patroon telkens terugkeert, zoo waren de bezigheden der bedoeïenen alle jaren dezelfde.

In het voorjaar zoekt iedere stam zijn eigen oase; wee hem die de wateren van een ander in bezit neemt!

Langdurige oorlogen zijn er 't gevolg van; want de nomaden zijn twistziek en geen machtige hand houdt ze in bedwang.

Het hoofd van den stam brengt telken jare offers aan den god, die in de oase woont en haar levend maakt. Alle zegeningen zijn van hem afkomstig.

De kudden gedijen in de vruchtbare weiden en vermenigvuldigen zich. Vreugde heerscht in den stam, wanneer veel jongen geboren worden. Om den god gunstig te stemmen, offeren de nomaden hem de eerstgeborenen der kudde. Dit geschiedt in de gesloten tent, als de nacht alles duister heeft gemaakt. Het hoofd van het gezin doodt het bokje, zorg dragend de beenderen niet te breken; het bloed sprenkelt hij buiten aan den ingang der tent, opdat de demonen verre blijven. Het vleesch van het gedoode dier eten de leden van den stam op.

Wonderlijk zijn deze handelingen; Ptahmes was zeer verbaasd, deze alle aanschouwende, maar na eenige jaren waren zij hem tot gewoonte geworden, zooals het opstaan in den vroegen morgen.

Het heete jaargetijde teistert; nergens is verademing, nergens lafenis; zelfs de nachten matten af, als de woestijnwind zand in oogen en keel drijft en de maan verduisterd wordt.

Demonen loeren op menschen en kudden en verwekken ziekten. Groot is het getal dergenen, die naar het land gaan, vanwaar niemand terugkeert; waarlijk de medicijnmeesters der nomaden zijn bij verre niet zoo kundig als die der Egyptenaren.

Vaak trachten zij genezing te verkrijgen door een

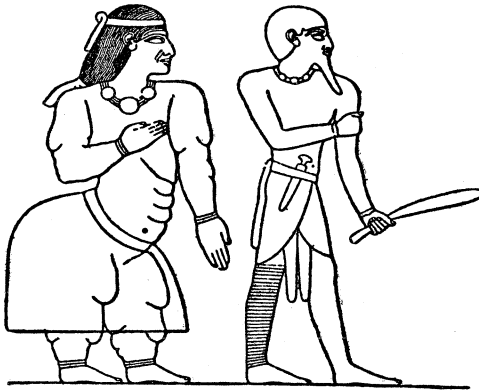
bok te slachten en het bloed op de zieke deelen te leggen; de bok wordt daarna begraven.

In den herfst gaan vele stammen naar den oever van het groote groene water, waarin de Nijl uitstroomt. Duizenden kwakkels en andere vogels storten daar na den langen tocht uit noordelijke streken uitgeput neer en worden een gemakkelijk buit voor de uitgehongerde nomaden.

De wintermaanden brengen zij door bij de beschutte oasen ten zuiden van de machtige bergen, op wier toppen wonderlijke vlokken witte vachten vormen.

Zoo is het bestaan der rondtrekkende bedoeïenen aan vaste regelen gebonden, al verhoovaardigen zij zich op hun matelooze vrijheid.

Gezegend is het volk der Egyptenaren, dat door wijze koningen naar Thots eeuwige wetten bestuurd wordt.

Koning en Koningin van Poent

IN het vierentwintigste jaar Zijner regeering ging de goddelijke Horus den horizon; Koning Sesostris steeg op naar den hemel, zich met de zon vereenigend; het goddelijke lichaam werd één met dat van zijn verwekker.

In de residentie heerschte het zwijgen, alle harten waren in rouw, de zware paleisdeuren bleven gesloten; daarachter zaten de hovelingen, het hoofd steunend met de knieën; weklacht waarde door de stad en bleef in de woningen.

Na vele maanden bereikte het nieuws den stam van Ptahmes; tegenstrijdige gevoelens wentelden zijn gedachten, treurnis over het heengaan van den koning naar het land vanwaar niemand terugkeert, vreugdevolle hoop, omdat een slagboom was weggenomen. Boodschappen zond hij naar Antef en zijn ouders, hun voorlichting en voorspraak vragend.

Zooals na het zaaien de groei vol mysterie is, totdat de plant boven de zwarte aarde rijst, zoo hoorde noch bemerkte Ptahmes iets van Antefs arbeid, totdat een bode van Zijne Majesteit tot hem naderde met geschen-

ken zooals de Koning geeft, opdat Ptahmes zich zou verheugen. Ook bracht de boodschapper een bevelschrift dat als volgt luidde:

„De goddelijke Horus, Heer van het diadeem, Koning van Opper- en Neder- Egypte, de zoon van Ré, Amen-em-hat, levend in eeuwigheid.

Bevelschrift van den Koning aan zijn onderdaan Ptahmes. Zie, men brengt u dit bevel van Zijne Majesteit, opdat gij van het navolgende niet onkundig blijft: Gij zijt naar het roode land gevlucht, gij hebt naar de woestijnbewoners de wijk genomen. Uw hart was vol onrust wegens uwe overtreding, uw lichaam vreesde de nabijheid van den Nijl. De wetten spreken van vergelding; gij hebt lang als balling rondgezworven, maar vele jaren zijn verlopen en genade wies als een sterke plant.

Wreed is de dood in het vreemde land; de Ka zal treuren in de velden der eenzaamheid.

De gouvovorst van het merenland heeft voor u gesproken, zijn opperschrijver Antef uwe zaak bepleit, toen ik voor de poorten recht sprak en temidden van mijne onderdanen Thots wijsheid verkondde.

Keer dus terug en wacht uw voleinding in het land, waar gij geboren zijt. Als gij gaat naar de overzijde, zullen ossen u trekken en zangers voor u uitgaan, de ritueele dansen zullen voor de deur van 't graf plaats vinden; priesters zullen offerspreuken zeggen en runderen doen slachten. Gij zult niet in den vreemde sterven, de bedoeïenen zullen u niet begraven en men zal u niet in bokkevellen wikkelen.”

Zoo luidde de tekst van het Koninklijke bevel;

Ptahmes, de woorden hoorende, wierp zich op zijn buik en strooide zand op zijn lokken. Juichend liep hij langs de tenten: „Hoe is het mogelijk, dat desgelijks aan iemand gedaan wordt, die naar het vreemde land moest vluchten? Groot is de macht van Zijne Majesteit, goedertieren de Koning in het Groote Huis. Sterven zal ik in het land, waar ik geboren ben.”

Vol verbazing keken de bedoeïenen beurtelings naar Ptahmes en den boodschapper; den schoonzoon des leiders beschouwden zij sinds zeer lang als lid van den stam; de gedachte, dat hij naar Egypte verlangde, laat staan ooit daarheen zou terugkeeren, was nimmer bij hen opgekomen; de visch vermeit zich in de wateren en begrijpt niet dat een zwemmend mensch naar de aarde terug wil. Ontzet was Mirjam, toen men haar het voorgevallene meldde: haar echtgenoot naar Egypte. . . . zou hij haar en de kinderen medenemen? En zou zij zich daar ooit thuisvoelen? Verachten zouden haar alle onderdanen van den grooten Koning der beide rijken.

Zij wist niet wat tot Ptahmes te zeggen; niets scheidt echtgenooten meer, dan het besef dat een gebeurtenis den één verheugt, de ander bedroeft.

Lang lag Mirjam wakker naast haar diep slapenden echtgenoot; de maan scheen door de kieren bij den ingang van de tent en verlichtte de voorwerpen, die haar in de huwelijksjaren zoo vertrouwd waren geworden; in deze omgeving schenen veranderingen onmogelijk; hier lag haar man rustig naast haar, zooals hij vele avonden en nachten gelegen had; hoe kon hij kalm slapen na de schokkende tijding? Zij richtte zich op en keek naar zijn gelaat, dat juist een manestraal

opving; hoe bekend was haar elke trek, hoe dierbaar iedere rimpel; donkere randen waren onder de geloken oogen; heel moe moest hij zijn; gelukkig dat hij zoo diep sliep. Goed was Ptahmes voor haar geweest al de dagen van hun huwelijk; nooit vlamden zijn oogen, als andere vrouwen hem lokten; nimmer had hij haar geslagen of boos toegesproken. Toch was hij de moedigste in den stam; versloeg hij niet tientallen bij gevechten met vijandelijke stammen? Trotsch was zij op haar geliefden echtgenoot; lang koesterde zij de gedachte, dat hij eens haar vader als hoofd van den stam zou opvolgen. . . . Onrustig bewoog Ptahmes zich, zacht kreunend; vlug stond zij op om de vellen bij den ingang naar elkaar te brengen, opdat geen manestrallen den slaap verhinderen zouden. Waarvan droomde hij nu? Kon ze dat maar eens raden; zou hij aan haar denken als zij hem zacht op het voorhoofd kuste. . . . of aan de vermaledijde vrouw in Egypte, waarvan hij haar verteld had? Dat was de eenige grauwe vlek in haar leven; zij kende zijn gedachten zoo slecht. Soms kon hij uren zwijgend naast haar loopen; waarover peinsde hij, tot wie gingen zijne gedachten uit? Heel ver weg was hij dan, zij wist zoo weinig van zijn jeugd en kon zich nooit goed voorstellen hoe zijn bestaan in Egypte geweest was. Zou hij haar erg dom en onwetend vinden? Vulde zij wel zijn leven, zijn denken? Voor haar bestond niets anders; ja, zij hield van haar zonen, maar wat waren deze naast den echtgenoot? Nooit zou ze zonder hem kunnen leven, eenzaam in de groote tent, die leeg zou zijn zonder zijn jachtgewaad, zijn kleederen. Zij stond op, zocht Ptahmes' lange opperkleed, sloeg het om en ging op haar sponde zitten.

Zacht aaide zij de stof, die zij in het begin van haar huwelijk geweven had; Ptahmes had bewonderend toegezien; was zij niet de bedrevenste van alle vrouwen? Hij droeg het kleed al zoo lang en nog was het nergens doorgesleten. Zij drukte haar gezicht in het gewaad en snoof de lucht van Ptahmes eruit op, zweet en zalf. Wie liefheeft bemint alles van den geliefde.

Vermoeid sliep zij eindelijk in met het kleed nog om haar heen geslagen; tegen den ochtendstond wekte Ptahmes haar: „Hoe ligt ge hier in mijn opperkleed? Had de koude u bevangen?”

Haar hoofd in schaamte aan zijn borst verbergend, antwoordde zij: „Ach neen, maar mijn verlangen naar u was zoo groot en uw slaap was zoo diep; nu heb ik mij toch kunnen inbeelden, dat ik in uw armen insliep. Geen nacht zou ik zonder u kunnen zijn; gij zijt de god, die mij adem geeft en mij doet leven.”

Ptahmes was geveleid en zeide, dit gevoel met een lach verbergend: „Dwaze vrouw, ik ben toch steeds bij u. Heb ik u ooit verlaten? Zocht ik ooit de sponde der slavin?”

„Neen, trouw zijt gij in uw liefde geweest als weinig mannen, maar nu gaat gij naar Egypte, naar het land, dat u met vreugde zal opnemen, maar mij als de vreemde afwijzen. Daar zijn andere goden, die ik niet ken; de taal kan ik niet verstaan en de inwoners zullen mij verachten, die immers maar een bedoeienenvrouw ben, de dochter van een schaapherder, al is die ook in eigen stam zeer geëerd. En dan zult ook gij mij verachten en verstooten. Uw hart zal naar een jonge Egyptische vrouw uitgaan. . . . Wee mij, het ware beter zoo ik nooit geboren ware.”

„Zwijg dwaze; de vrouw van Ptahmes, de meesteres van mijn huis, zal in mijn land geëerd zijn als ik zelf. Zou ik de jaren vergeten, die achter ons liggen? Gij en onze zonen behooren bij mij.”

Dit zeggende, nam hij haar in zijn armen, zoodat zij alles vergat en het geluk der eeuwigheid smaakte.

LANGS de zee trok de stoet; vooraan Ptahmes en zijn vrouw; achter hen de dienaren, die de ezels aandreven; loom liep Mirjam, die den afstand steeds grooter voelde worden; onherroepelijk was de breuk met den stam, weldra zou ook het geliefde land achter haar liggen. Van haar vader had zij niet eens afscheid kunnen nemen, daar hij ver weg in het oosten een twist tusschen twee stammen moest beslechten. Zou hij vertoornd zijn, als hij van hun heengaan hoorde? wellicht had Ptahmes daarom het vertrek verhaast; tegen haar vader vermocht hij niets. . . . Ze keek om naar haar zonen, die in manden aan weerszijden van een ezel zaten en rustig aan dadels knabbelden; „die blijven mij tenminste”, dacht zij en ging naast hen loopen, een handje van haar jongste vasthoudend; vrouwen kunnen niet buiten de lichamelijke aanraking van hen, die zij beminnen.

Ptahmes zocht naar een geschikte plaats voor het opslaan van de tenten; de oase konden ze in de verte zien, maar dien avond toch niet meer bereiken; gelukkig was er nog voor een dag water. De reis zou weldra ten einde zijn; indien alles meeliep, kon de karavaan na een tiental

dagen in Egypte aankomen. Als Mirjam maar wat opgewekter was; hoe meer hij zijn geboorteland naderde, hoe verder hij zich van haar voelde; als ze 's nachts naast elkaar in de tent lagen, scheidde hen de oneindige woestijnen van het roode land. Kleinigheden veroorzaakten twisten, die dagen duurden, en zooals na onweer slechts de regenboog, den oostelijken en den westelijken gezichteinder vereenend, goed weer voorspelt, zoo konden slechts de tranen der vrouw, die in het zonlicht veelkleurig schitterden, verzoening brengen.

Hoe zou het in Egypte moeten gaan? Was de terugkeer wel het offer van den gezinsvrede waard? Weer sloop in zijn leven de verdeeldheid.

De dag was heel warm geweest en allen waren dankbaar, toen de zon achter de bergen aan den oever der zee onderging. Vlug sloegen eenige dienaren de tenten op, andere pakten de levensmiddelen uit en leidden vervolgens de ezels naar de verspreid staande kale struiken, Mirjam verzorgde haar kinderen; de oudste had geen eetlust en viel op den arm van zijn moeder in slaap. Bezorgd keek zij naar haar jongen; zoodra de tenten klaar waren, legde zij hem op de dikste vellen, na hem in een wollen kleed gewikkeld te hebben.

De nacht bracht geen verbetering; onrustig woelde 't jongetje heen en weer; snel joeg het bloed door de buizen, klam waren de handjes en 't hoofd. Den volgende dag was er geen sprake van doorreizen; amuletten brachten niet de verbeide verlichting; spreuken baatten evenmin; geneeskrachtige kruiden waren niet te vinden. Ptahmes en een paar dienaren gingen met de ezels naar de oase om versch water te halen en naar

planten te zoeken, die genezing konden brengen. In vertwijfeling zat Mirjam aan de sponde van haar zoontje. Welke demon had zich van 't jongetje meester gemaakt? Was redding nog mogelijk?

De uren verliepen; ondragelijk was de hitte in de tent, maar er buiten was 't evenmin uit te houden. Waarom had Ptahmes in dit jaargetijde willen reizen? Het verlangen naar zijn geboorteland was blijkbaar wel heel groot. En nu werd hij de moordenaar van zijn kind, dat de felle zon niet had kunnen verdragen.

Vóór het vallen van den avond ging 't jongetje naar het land, vanwaar nooit iemand is weergekeerd. Ptahmes vond bij zijn terugkomst zijn vrouw in bezwijming naast het kind. Hij scheurde zijn kleederen, bedekte zijn mond en bracht het lijkje naar een andere tent, waar hij het in geitevellen wikkelde; de dienaren groeven een kuiltje in den steenachtigen bodem en bedekten het met vellen. Voorzichtig legde Ptahmes zijn zoontje erin, het gelaat naar het oosten gekeerd, opdat het elken dag den opgang van den zonnegod zou aanschouwen. Hij gaf hem eten en zijn geliefde pop mee. Daarna begaf hij zich naar zijn vrouw, opdat hij haar mocht troosten als zij tot bezinning kwam; hij miste den moed bij het graf te blijven, toen de dienaren het met zand dichtgooiden en zware steenen erop legden ter beveiliging tegen roofdieren. De oudste zoon van den Egyptenaar was in de woestijn geboren en werd er ook begraven.

Toen Mirjam tot bezinning kwam, wilde zij eten noch drinken en voor Ptahmes' troostende woorden sloot zij de ooren. Niets dan droefheid was in haar blik;

nooit zou zij meer vroolijk zijn; ach, kon zij maar sterven en naast haar kindje begraven worden.

Zij weigerde de plek te verlaten, waar haar zoontje begraven was, en Ptahmes moest er wel in berusten; er zijn omstandigheden, waarin de vrouw haar wil doorzet.

Haar klachten waren als het gekrijsch der wouw, haar gekerm hield Ptahmes uit den slaap.

Uren lang zat ze bij het graf; eten en drinken liet ze staan; eindelijk nam de geest van haar kind haar mee naar het andere land.

Toen Mirjam naast haar zoontje begraven was, wilde Ptahmes geen uur langer op de plaats blijven. Hij beval zijn dienaren alles voor het vertrek gereed te maken. Het jongste kind was gelukkig gezond gebleven, al leed het zeer onder de hitte.

Weldra bereikte de stoet de oase, waar koelte wachtte; een heldere beek stroomde langs de kampeerplaats, bladeren van de doempalmen hielden de zonnestralen tegen en tamarisken boden den ezels een welkom maal.

Tegen het vallen van den avond ontstaken de dienaren een houtvuur; mijmerend tuurde Ptahmes in de vlammen; heel ver weg lag het lichaam van Mirjam. Hen scheidde de woestijn, het roode land; de scheiding was er eigenlijk altijd geweest; nooit had zij hem heelemaal begrepen; hartstocht had aanvankelijk verblind, maar op den bruisenden bergstroom was de klare beek gevolgd, de beek, die schouwenden zuiver spiegelt.

LOOM leunde de wachter tegen de borstwering van den wal, die Egypte's oostelijke grens tegen de aanvallen der bedoeïenen beveiligt.

„Ach, waartoe ben ik hierheen gezonden?” riep hij uit, „ik bewaak den muur, maar vind de verveling als een bewaker naast mij. Den ganschen dag sta ik op de wallen en tuur naar het roode land; 's nachts lig ik onder boomen, die bladeren en vruchten derven; waar zijn de dadels? Nimmer brengen zij die voort.

In Egypte verheugt de avondschemering de menschen, de hitte voor zich uit drijvend, maar hier brengt zij muggen mede, ongedierte, dat ons geen rust laat en het bloed bemint; geen ader is veilig voor de zewetmug.

Ezels kwamen en gingen, maar sinds maanden zag ik geene; in de hitte des daags trekken wij op onze voeten de woestijn door.

Schedeh-bier zien wij alleen in kruiken van de voorbijtrekkende kooplieden; onze keel heeft den smaak vergeten.

Vele honden zijn hier, tweehonderd wolfshonden en nog driehonderd andere, alle zeer groot en uitge-

honger; overdag zoeken zij de keukens en 's nachts vallen zij de runderen in de stallen aan. Gevaarlijker zijn zij dan bedoeïenen; van deze bemerkte ik tot dusverre nog weinig. Echte gevechten komen hier helaas nooit voor.

Mijn lichaam moet hier blijven, maar mijn hart is heimelijk gevlucht en verheugt zich in Memphis, de geliefde stad, waar elke straat mij bekend is, waar ieder huis een vriend herbergt.

O Ptah, verlos mij uit deze verderfelijke plaats en breng mij naar Uw tempel, opdat ik U aanschouwe. Mijn oogen zijn moede, daar zij reeds zoo lang tevergeefs naar den redder uitkeken; mijn ooren suizen, daar honderden honden huilen, mijn hoofd is door de hitte verward, zoodat ik dwaasheid spreek. O Ptah, red mij."

Deze woorden sprak de wachter tot den god, maar antwoord bleef uit. Geen boodschapper kwam uit de residentie, geen nieuwe troep nam de wacht over. In luie ledigheid brachten de officieren hun dagen door; verveling verlengde de uren. De manschappen mopperden over marschen door de heete zandvlakten, over de eindelooze wachten op de wallen, over het eentonige eten en het verschaalde bier. Vijf vrouwen verschaften de eenige vreugde.

De vermoeide oogen van den wachter tuurden over de wijde woestijn, vanwaar de vijand ieder oogenblik kon komen, zooals de opperschrijver uit de residentie met nadruk verklaard had. Ieder oogenblik verdween zonder dat iets gebeurde, maar steeds werden nieuwe oogenblikken geboren en de wacht mocht niet verslappen, beweerden de officieren. Men moest oppassen

niet in te slapen, soms moest men de oogen wel even voor den zonnebrand sluiten — leden niet velen aan ontsteking? — maar het wederopenen viel steeds bezwaarlijker. Met schokken zakte het hoofd op de borst en het bovenlichaam viel op den rand der borstwering; de soldaat sliep.

Over de vlakke naderden Ptahmes en zijn dienaren, bedaard achter hun ezels loopend; dieren gaan steeds met dezelfde snelheid en vinden gemakkelijk den weg; de mensch ga nooit voor hen uit, maar volg.

Ontroerd was Ptahmes toen hij den eindeloozen muur zag; daarachter lag zijn land. Als een bruid verbergt Egypte zich voor den vreemdeling; alleen den bruidegom worden de deuren ontsloten.

Op eenigen afstand van den wal begonnen de reizigers behoedzaam te loopen; de wachters konden hen licht voor vijanden houden. De oogen op de vesting gericht, liepen de mannen met opgeheven handen, ieder oogenblik verwachtend aangeroepen te worden, maar het bleef stil.

Bij den muur gekomen, vond de ezel, die het jongetje droeg, eenige struiken, zoodat hij van blijdschap balkte. Met schrik werd de soldaat wakker. Vlak onder hem stonden bedoeïenen; beraamden zij een aanval?

„Terug”, riep hij in hun taal. „Terug, of mijn pijlen zullen u dooden.”

De dienaren vloden, deze woorden hoorende, maar Ptahmes liep op den ezel toe, die in een kuil aan den voet van den muur gevallen was. Nog half in de macht van den slaap, meende de wachter, dat die man daar beneden een aanval beraamde. Snel trok hij zijn mes en wierp dat op Ptahmes, die, aan gelaat en linkerarm

gewond, ter aarde stortte. Voorzichtig loerde de wachter door een kijkgat naar de andere aanvallers, maar 't bleef rustig, zoodat hij naar beneden ging en vergezeld van eenige makkers de poort opende; niet ver vandaar lag de gewonde voorover in het zand, aan den rand van den kuil, waarin het kindje huilend spartelde en de ezel met de pooten in de lucht lag.

„Een fraai gezicht!” lachte de wachter; „het dier ligt op zijn rug en de man op zijn buik. Wat had die bedoeïen voor booze plannen? Men vertrouwde die wezens minder dan de slang Aäpep.”

„Moedig zijt gij als Horus, die de slang doodt,” spotte de ander. „Raap maar weer gauw uw mes op, 't kan u misschien een anderen keer tegen gewapenden te pas komen. Zie, deze ongelukkige, dien gij zoo kloekmoedig verslagen hebt, is ongewapend. Vermoedelijk is hij een koopman en nu zijn de dienaren er met de waren vandoor gegaan. Kom, help eens den armen woestijnbewoner uit zijn geliefde zand op te tillen en naar binnen te brengen. Onze medicijnmeester kan zijn krachten na de uwe beproeven. Nuttig is het gevecht, dat twee beroepen werk verschaft. Straks haal ik dan het kind.”

Tooverspreuken en zalven brachten den geest in Ptahmes terug.

„Waar ben ik?” vroeg hij.

„Hoort gij dat?” riep de medicijnmeester uit; „hij spreekt Egyptisch als ware hij er geboren.”

„Ik ben Egyptenaar,” zei Ptahmes en trots vervulde zijn hart; temidden van zijn landgenooten voelde hij zich ver verheven boven de ellendige woestijnbewoners, bij wie hij zoo lang had moeten vertoeven.

„Gij één der onzen!” Ongeloovig lachten alle aanwezigen. „Uw baard en uw kleeding verraden u! Gij hadt onze gewoonten evengoed moeten leeren als onze taal!”

„Hij is een spion,” verklaarde de officier. „Werp hem in de gevangenis.”

„Ik bezweer u dat ik...” maar reeds werd Ptahmes geboeid weggevoerd.

Aldus was zijn terugkeer in het geboorteland.

Na eenige maanden bleek de waarheid van Ptahmes' beweringen en met statie deed het garnizoen hem uitgeleide bij zijn vertrek naar de residentie. De bevelvoerende officier putte zich uit in beleefdheden en was eerst gerust, toen zijn voormalige gevangene hem verzekerd had dat hij zich niet bij den Koning zou beklagen. Volgetast waren de manden, die de ezels torsten. Helderwitte gewaden droeg Ptahmes, wiens baard verdwenen was; sierlijk gekapt was zijn hoofd, vol welriekende zalven en oliën, die op zijn kleed afdrupten en verkoeling schonken in de heete uren.

Een lang lidteeken op de wang gaf het gelaat een manhaft uiterlijk; de linkerarm was stijf en zou dat wel blijven. Had hij deze wonden maar in een gevecht tegen Egypte's vijanden gekregen! Nu was de eer weg, maar ver van de garnizoensplaats zou het gevecht misschien lichtelijk anders voorgesteld worden. Mannen zijn ijdel en versieren hun daden gaarne; een landschap verandert naarmate het licht der zon er op valt.

Na eenige dagreizen bereikte Ptahmes het kanaal

waarop hij zoovele jaren tevoren gevaren had. Nu waren de zorgen voorbij, nu werd de nachtrust niet meer door schrikbeelden verstoord. Thans sliep hij op een rustbed met het hoofd op een houder. Als een geëerde trok hij door de streek; het landvolk neigde zich ter aarde, als hij door zes stoere slaven in zijn stoel voorbij werd gedragen. 's Avonds brachten nederige boeren tribuut.

Zijn gedachten bloeiden in de vruchtbare vallei van den voorspoed. Steeds schooner rees voor zijn geest de lotusbloem in de gedaante van Nefrit. Weldra zou hij haar zien; ze wachtte hem in de residentie, deed ze hem door een boodschapper weten. Ze had hem dus nog niet vergeten, en nu de Koning naar Zijn horizon gegaan was en langs de ladder in den hemel gekomen, waren hinderpalen verdwenen, poorten geopend. Wat zou de toekomst brengen? Het uitspansel voorspelde een schoonen avond, de akkers beloofden rijken oogst.

Zoo was het in de goede uren; soms kwam de weemoed en het verlangen naar Mirjam.

Hem, die gewend is aan een gedeelde sponde, stemmen eenzame nachten droevig. Slavinnen troosten slechts tijdelijk.

Beter afleiding schonk het kind, dat hem gebleven was; zoet was de beroering van de donzige wang, de aanraking van het poezele handje.

NA vele dagreizen bereikte Ptahmes de residentie. Bij een vriend van den officier der garnizoensplaats nam hij zijn intrek. Welk een vreugde in een huis te komen, waar badkamers aan de slaapvertrekken grensden, waar dienaren de huid met welriekende zalven inwreven, koks wonderere spijzen bereidden, geen getwist of gekijf gehoord werd. Het was als in den tempel.

Toen Ptahmes uitgerust was, bereidde hij zich voor op het bezoek aan Nefrit; verlangen en vrees waren in zijn hart; hoe zou zij hem ontvangen; hoe waren haar gevoelens jegens hem? Wachtte hem geluk of nieuwe ramspoed?

In feestgewaad deed Ptahmes zich naar Nefrits woning dragen, waar de rentmeester hem naar de ontvangzaal geleidde. Hij wachtte eenige minuten en dacht aan al de jaren, die sinds de eerste ontmoeting verlopen waren.

Eindelijk werd een gordijn terzijde geschoven, een dienaar kondigde de vrouw des huizes aan en Ptahmes neeg eerbiedig.

Toen hij de oogen opsloeg, ontstelde hij zóó dat

hij niet meer wist waar hij zich bevond. Was dat Nefrit? Neen niet mogelijk; een zwaarlijvige dikbeenige vrouw stond voor hem; de oogen waren half verborgen achter de bolle wangen en het turkooizen snoer, dat hij eens geschonken had, was bijkans te nauw voor haar hals. Wee, indien dit Nefrit, de geliefde ware.

De vrouw sprak: „O Ptahmes, zijt gij zoo ontzet, mij ziende? Hebt gij uw tong in het roode land achter gelaten, bij de vrouw die u zonen schonk? Welkom in mijn woning, vriend van vroeger jaren, die mij 't eerst de liefde deed zien. Dankbaar ben ik, u weder hier te zien, na alle omzwervingen en vreemde lotgevallen.”

Ptahmes herstelde zich en antwoordde: „O Nefrit, is 't geen wonder, dat ik sprakeloos ben, u na zóó lange afwezigheid aanschouwende? Veel hebben gij en ik doorgemaakt; verschillende beddingen hadden de stroomen van onze levens; wij weten niets van elkander. Waarover zou ik spreken?”

„Is liefde niet eeuwig? Zij verslindt jaren zoodat ze niet zijn, doorkruist den hemel in één dag, zoodat afstanden niet bestaan, brengt gedachten van de einden der aarde, zoodat er eenheid is des geestes. Mij zijn de dagen van ons samenzijn zeer nabij en ik weet dat soortgelijke weder zullen komen.”

Ptahmes had de oogen neergeslagen en werd bij het hooren van de geliefde stem uitzinnig, maar toen hij de vrouw aanschouwde, verdween der liefde dronkenschap. Kille nuchterheid deed hem antwoorden: „O Nefrit, schoon zijn de woorden die uw wondere stem spreekt, maar mij deed de liefde deze dingen niet beleven. Al die jaren waart gij ver van mij als de zuilen die het uitspannel schragen. Helaas, gij zijt mij tot een vreemde

geworden, tot eene die een anderen weg bewandelt; de klank uwer woorden is schoon, maar ontroert mij niet meer. Gij gewaagt van oude herinneringen; zij zijn niet meer dan een teekening op het koude, harde graniet. Het was mij een voorrecht uw stem te hooren en van ganscher harte wensch ik u gelukkige jaren toe.”

Diep buigend verliet hij het vertrek. Nefrit liet hem gaan, daar zij alles begrepen had. Hoe vreemd was alles gelooopen, peinsde Ptahmes op den terugweg. Nu was hij voorgoed bevrijd van het moordende liefdesverlangen naar de onbereikbare vrouw; hem bleef de liefde van de Nefrit zijner gedachten, de Nefrit die uitsluitend van hem was omdat zij alleen in zijn geest bestond; als overwinnaar trad hij uit den strijd, omdat zij teveel zoete spijzen gegeten had; ja, de keuken des konings was zeer vet! Wonderlijk zijn de wegen der liefde.

Met een opgeruimd gemoed reisde Ptahmes met zijn kind naar Schedet, waar Antef hem vriendelijk ontving. Mentuhotep bleek in het zuiden te zijn; de garnizoensplaats Jeb was aan zijn zorgen toevertrouwd; als de elendige bewoners van Kusch maar eens in opstand kwamen, zou hij geheel voldaan zijn. De gouvvrorst was zeer verouderd; weldra zou hij naar het land gaan, vanwaar niemand terug keert. Alles wat Antef voorstelde, vond hij goed; gemakkelijk was het dan ook Ptahmes een betrekking als schrijver te bezorgen. Het district bij het groote meer werd hem toegewezen.

Dit bereikt hebbende, ondernam Ptahmes de reis naar de ouderlijke woning. Met opgeheven hoofde kon hij nu zijn vader en moeder tegemoet treden; na tegenslag

had hij bereikt, waarvoor zij zich vele offers getroost hadden.

Na de begroeting zwegen de drie menschen lang; de moeder werd niet moede haar zoon aan te zien en zoo zijn lotgevallen en ervaringen te lezen; elke rimpel sprak van leed, maar de houding van het lichaam van moed, volharding en overwinning. Liefde en oprechtheid waren in de oogen; een moeder leest deze teekenen als een schrijver de hiëroglyphen. Waartoe dan woorden gesproken?

Toen zij zich aan den aanblik verzadigd had, nam zij het kind van den zoon op haar schoot. De grootouders staarden vol verrukking naar het teere wezentje, dat eens de steun van hun kind zou worden; gedachten vermenigvuldigden zich en verwijdden zich tot vele perioden van honderdtwintig jaren; gewisselijk was Ptah hun genadig.

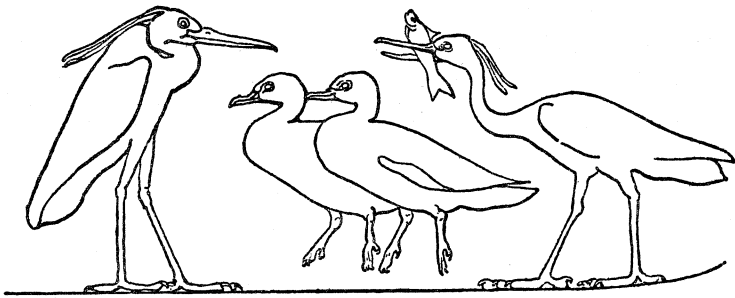
Hamu en Ptahmes zeiden elkander weinig; mannen schamen zich hun gevoel te toonen. Wie zijn lippen beheerscht, is machtig; uiterlijke onaandoenlijkheid wijst op kracht van den geest.

Na een wijle begonnen de drie menschen over de dingen des dagelijkschen levens te praten; dergelijke gesprekken zijn als vederen, die de stralen der liefde temperen.

Zoo verliepen de dagen, die voor deze reis gezet waren, en ook bij het afscheid was terughoudendheid, maar toen Ptahmes langs den hoofdweg den terugtocht aanvaard had, haalde zijn moeder hem langs een voetpad in om hem een amulet en een zelf geweven lenden-

doek van zeer fijn linnen te geven; in den doek had zij speelgoed gewikkeld, dat Hamu eens voor zijn zoon gemaakt had.

Vol herinneringen was de reis naar het merenland; elke bocht van den weg wekte nieuwe beelden op, maar evenals na regen de lucht gezuiverd is, zoodat de voorwerpen in nieuwen glans pralen, zoo verrezen de beelden in heldere kleuren, zonder smet of schaduw.

Egyptische watervogels

Hij nam zijn intrek in het huis, dat Nefrit en haar moeder eens bewoond hadden; de tuin met zijn lommerrijke boomen en zijn vijver vond nergens zijn weerga; hier was koelte na zwaren arbeid, frissche dronk voor verschroeide keel. Het huis was bouwvallig, maar bood den eenzamen bewoner toereikende beschutting. En was er niet het meer, dat in wondere kleuren gloeide als de dag begon of de zon achter de tweelingbergen verdween?

Dit alles werd bijgehouden door het dichte net der herinneringen, die de andere wereld deden verdwijnen.

Ijverig was Ptahmes in den arbeid; nauwkeurig hield hij toezicht op het binnenbrengen van den oogst, zoodat het tribuut grooter was dan ooit tevoren.

Ptahmes had een levensdoel gevonden. Na den arbeid verpoosde hij zich bij zijn zoon; hij speelde met hem en vertelde hem veel verhalen van goden en menschen. En als het kind naar zijn bedje was gebracht, legde hij zich onder de sycomore en droomde van heden en toekomst. Zijn gedachten gingen waarheen ze wilden; geen vrouw hield ze tegen.

Toen zijn zoon door teederheid zijn hart zacht gemaakt had als was, sliep Ptahmes onder de sycomore en deze oude boom zeide hem in den droom de volgende woorden:

„Wees dankbaar, o Ptahmes, nu de godheid u het geluk gegeven heeft. Moeilijke jaren liggen achter u; de verschrikking der achtervolging heeft uw nachten verontrust, de ballingschap u gepijnigd. Vrouwen bezorgden u verlangen en verdriet. Maar zooals na het gevecht de stilte in de wijde velden de laatste overwinnaar is en de vrede mensch en dier verblijdt, zoo is in uw leven ook 't geluk gekomen. — Hem, die naar de andere zijde is gegaan, geeft de godin Noet, die in mijn takken zich verbergt, het water der geheimenis en de vruchten der vergetelheid. Nooit kan zulk een, deze drank en spijs genuttigd hebbend, weder hier terugkeeren; onherroepelijk zijn hem de poorten van het aardsche bestaan gesloten. Maar Noets gaven openen hem den toegang tot het eeuwige leven; de gestorvene zal met de gerechtvaardigden verkeer en voor het aangezicht der onsterfelijke goden wandelen.

Uw verblijf in het roode land heeft uw jeugd voor-
goed afgesloten; de eenvoud des harten is gebroken en
verdeeldheid zal in uw leven blijven; vreemdeling zult
gij u voelen temidden van lieden die dit land nimmer
hebben verlaten; hun gedachten zijn niet de uwe; gene
zijn beperkt tot de beide rijken, deze strekken zich uit
tot de vier zuilen, die het uitpansel schragen. Gij zult
in alle dingen openbaring van het goddelijke zien en
niet alleen gewin zoeken, want gij hebt veel verloren en
kunt dus veel ontberen. Word milddadig jegens hen,
die het goede dezer aarde noodig hebben.

Twee vrouwen kwamen in uw leven; wees dankbaar
dat beide eruit verdwenen zijn; de vrouw brengt onrust
en verdeeldheid; gelukkig de man die ze kan ontberen,
nadat hij ze heeft leeren kennen. Ook hier is een scheids-
muur zonder poort.

Zoo is dus uw verleden waarborg van een goed
leven en uw zoon zal na uw dood offers brengen bij
uw tombe. Waarlijk, gij zijt volmaakt gelukkig."

Toen Ptahmes ontwaakte, was de vrede van den
gerechtvaardigde in zijn hart. Hij zag zijn leven als
schouwde hij van een hoogen berg naar de vlakte, wier
einde in het Westen ligt. Teeder streelde hij het voor-
hoofd van zijn zoon en ging aan den arbeid.

Gedachtig aan de woorden, die de sycomore tot hem
had gesproken, werd hij milddadig jegens de nooddruf-
tigen, zoodat alle bewoners des lands hem prezen en
zijn naam eerden.

Waarlijk, de lofprijzing in zijn tombe zal niet kort zijn.

De geschiedenis van Ptahmes' jeugd vindt men in „De Sycomore bij den
Vijver”.